

Sanctus elött.

Ijjele Kent Leleli Ur. Isten
töltse be a te hivőioneli Sz.
-veit is a te Szereteteioneli
tűzet gyűjőmea öbenneli.

U. Isten a hi a hivőioneli Sz.
-veit a S. Lelelieli vilag oszlet
tas által tanítottat ayy a mi
-künk hon azon S. Leleli
-álal a jett nta ismériuk és miy
-tartsuk és néked vigad talasbu
-öröli övrendünk. Amen.
Mia Altgark. "Dvöe legy.

Thomas Hovvich

LANG JÁNOS

Németh Országi Buzgó Plébánus Úrnak

A' Felsőges Tsálszár' Tartományiban¹lévő Német,

kivált

FALUSI KÖZ-NÉP' OKTATÁSÁRA,

érdemessen világofságra botsájtattott,

Most pedig

Magyar Országi ugyan azon Nép'

LELKI-HASZNÁRA

Hazánk' nyelvére fordítattott

KATEKETIKA

BESZÉDJEI.

Az Oreg Katekismus' Rendje szerént.

ELSŐ RÉSZ

A' HITRŐL.

A' Felsőség' Engedelmével.

V Á T Z O N ,

Nyomtat. Máramarosy Gottlieb Antal' betüivel 1800.

Az Úr

JÉSZUS KRISTUSNAK

ki

A' Kisdedeknek leg-fzÍvefsebb Barátja,

ki

őket magához hívta,

ki

azokat a' Mennyorfzág' örökőfinek nevezte,

ki

azoknak bé-fogadását úgy veszi mint tulajdon bé-fogadását,

's azoknak bántását faját bántásának tartja;

ki

bizonyságot tesz,

hogy ellene kell mondanunk a' Mennyorfzág'nak,

ha tsak a' kisdedekhez hasonlókka nem léfzünk,

ki

emberi életének 12-dik esztendejében

A' BÖLTSESSÉGBEN, ÉS IDÖBEN,

ÉS KEDVESSÉGBEN

Istennél, és Embereknél
nevekedvén,

minden kisedeknek
leg - szentebb példát mutatott,
mély imádással
ajánlja ezen munkát

A Szerző után a' Fordító.

AZ ELSŐ RÉSZNEK F O G L A L A T J A.

Első Beszéd.

Bé-vezetés.	Lap. 1
<i>I. Tzikkelly. A' Hitről.</i>	3
1) <i>Szakasz. a) Mi légyen a' Katolika Hit. ugyan ott.</i>	

Második Beszéd.

b) Mit kell hinnünk.	10
----------------------	----

Harmadik Beszéd.

2) <i>Szakasz. A' Hiszek egy Istennek tizenkét Agazatiról.</i>	26
§. 1. A' Hiszek egy Istennek első Agazatjáról.	26
a) Az Istenről.	<i>ugyan ott.</i>

Negyedik Beszéd.

b) A' Tellyes Szent Háromságról.	37
----------------------------------	----

Ötödik Beszéd.

c) A' Teremtésről.	45
1) A' világ' teremtéséről.	<i>ugyan ott.</i>
2) Az Angyalok' teremtéséről.	49

Hatodik Beszéd.

3) Az első embernek teremtéséről,	54
4) Az első embernek vétkééről.	61

Hetedik Beszéd.

§) 2. A' Hiszek egy Istennek második Agazatjáról.	68
---	----

Nyóltzadik Beszéd.

§. 3. A' Hiszek egy Istennek harmadik Agazatjáról.	77
a) A' Jéhus Kristus születéséről, és kisedéséről.	<i>ugyan ott.</i>

Kilentzedik Beszéd.

b) Jéhus Kristusnak nyilvánatos életéről.	91
---	----

Tizedik Beszéd.

§. 4. A' Hiszek egy Istennek negyedik Agazatjáról.	100
--	-----

Tizenegygyedik Beszéd.

- §. 5.) A' Hifzek egy Istennek ötödik Agazatjáról. 113
§. 6) A' Hifzek egy Istennek hatodik Agazatjáról. 121

Tizenkettődik Beszéd.

- §. 7) A' Hifzek egy Istennek hetedik Agazatjáról. 125

Tizenharmadik Beszéd.

- §. 8) A' Hifzek egy Istennek nyóltzadik Agazatjáról. 134

Tizennegyedik Beszéd.

- §. 9) A' Hifzek egy Istennek kilentzedik Agazatjáról. 144
a) Az Anyaszentegyházról. 145

Tizenötödik Beszéd.

- b) A' Szentek' Egygyefségéről. 164

Tizenhatodik Beszéd.

- §. 10) A' Hifzek egy Istennek tizedik Agazat. 172

Tizenhetedik Beszéd.

- §. 11) A' Hifzek egy Istennek tizenegygyedik Agazatjáról. 181

Tizennyóltzadik Beszéd.

- §. 12) A' Hifzek egy Istennek tizenkettődik Agazatjáról. 187

ELSŐ BESZÉD.

BÉ-VEZETÉS.

Mit tesz a' Katekismus?

A' Katekismus annyit tesz, mint a' Keresztény Katolika tudományban-való oktatás: így neveztetik közönségesen a' könyv-is, mellyben ez az oktatás foglaltatik.

Ez a' szó *katekizálni* eredetére nézve görög, melly magyarosan annyit tesz mint kérdések, és feleletek által oktatni. E'féle oktatás különösen szokásban vólt a' Kereszténység' tanításaiban; minden időben ezzel éltek; mert a' Religió' igazságainak mind a' kisdedekkel, mind az éltesekkel-való meg-ismértetésére leg-többet érő. Innend ezen szóval főképp' a' Religiói oktatás értetik; valamint ezen okból a' könyvek is, mellyekben a' Religiói igazságok kérdések, és feleletek által elő-adattatnak, *Katekismusoknak* neveztetnek.

Noha külömb-féle Püspökségekben különs Katekismusok találatnak; mindazonáltal ezek egyedül csak a' tanítás' rendében külömböznek, nem pedig a' Hit' dolgában; mert ugyan azon egy Hit' igazságait tanítják. Ezek közül én azon Katekismust fogom mostanság magyarázni, melly 1777-dik esztendőben a' Tsászári, Királyi Birodalmokban közönségesen be vétetődött.

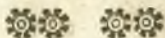
Hány Fő-Tzikkelyekben adatik-elő a' Keresztény Katolika Tudomány ebben a' Katekismusban?

A' Keresztény Katolika Tudomány ebben a' Katekismusban öt Fő-Tzikkelyekben, és egy Toldalékban adatik-elő.

Melleyek azok az öt Fő-Tzikkelyek?

Azok az öt Fő-Tzikkelyek e' következők: 1.) A' Hit. 2.) A' Reménység. 3.) A' Szeretet. 4.) A' Szent Szakramentumok, az-az: a' Szentségek; 5.) A' Keresztény Igazság: És a' Toldalék a négy utolsó Dólgokról.

A' Religiónak egész Tudománya ezen öt Fő-Tzikkelyekben, és a' Toldalékban foglaltatik. Ezekben fel-találhatjuk mind azt, a' mit hinnünk, reménylenünk, szeretnünk, a' mivel élnünk, a' mit kerülnünk, 's tselekednünk, és a' mit jöendőben várnunk kell. Kezdődjön tehát az oktatás az első Tzikkelyen.

I. T Z I K K E L Y.

A' H I T R Ö L.

I. S Z A K A S Z.

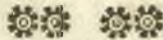
a) Mi a' Katolika Hit?

Minthogy Híveim Keresztény Katolikusoknak tartjátok magatokat, szükség, hogy tudjátok :

Mitsoda a' Keresztény Katolikusnak a' Hite?

A' Keresztény Katolikusnak Hite természet felett-való világosság, Isten' ajándéka, és Istentől emberbe öntetett jóság, melly által kételkedés nélkül igaznak tart, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott, és a' Katolika Anyaszentegyház, hogy hidjük, előnkbe adott, akár írva légyen, akár nem.

A' Hit először *világosságnak* nevezetik: mert a' Hit' világánál-fogva a' leg-fontosabb igazságoknak ismeretére jutunk, mellyeket puzta eszünkkel a' Hit' fegétsége nélkül felnem érhetjük. A' Hit által tanuljuk az Istent fő-tökéletességeivel egygyütt ismérni. A' Hit' világa nélkül az Isten' tulajdonságai, a' Lélek' halhatatlansága, és egy-szerűsége, a' Mennyei jutalmak, a' Pokol' kínyjai, és örökkön tartása, kötelefségeink, sok szép erkölcsök, és tellyesítések felől hamis, tévelygős, tökéletlen, és formátlan képzelődésünk lennének. E' fontos dolgokról helyes ismeré-

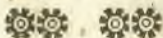
méretet szerezni az ész' gyengeségét felöl-
múlja, és csak az Hitnek munkája, mely a'
természet-felett-való világa által velünk azo-
kat meg-ismérteti. Sőt ama' régiségnek hí-
res férfiai, kiket a' tudományok nevezetes-
sekké tettek, mivel a' Hit' világa hijjával
voltak, olly balgatag képzelődésekkel bír-
tak, hogy Izánakodás nélkül felölök emlé-
kezni lehetetlen.

Másodszor a' Hit *Isten ajándékának* mon-
datik: mert az ember a' Hitet nem saját
munkálkodásából, és fáradságából nyeri, sem
tulajdon tselekedetei által érdemli, hanem az
Istentől merő kegyelemből közölve veszi.
Annak-okáért mondja Krisztus Jébus: *senki
nem jöhet én hozzám, hanemha az Atya, a' ki
engemet küldött, vonza őtet.* Joan. 6. v. 44.
Melly szavakkal értésünkre adja: hogy az
emberek az Isten' ismérésére nem juthatnak,
ha csak az Isten' elméjeket a' Hit' világával
meg-nem világosítja, és szíveiket szent ke-
gyelme által el-nem készíti.

Harmadszor a' Hit nevezetik Istentől be-
lénk öntetett *Jóságnak*. Mert a' Kereszttség-
ben meg-szentelő malaszttal egygyütt Istentől
lelkünkbe öntetik, hogy az emberi akaratot
ollyas tselekedetekre alkalmatlansá, és haj-
landóvá tegye, mellyek a' Jébus' törvényé-
vel meg-egygyeznek, és az örök életre méltók.

Mit tesz Keresztény Katolikus módon hinni?

Keresztény Katolikus módon hinni térsen: mindent
igaznak tartani, a' mit az Isten ki-nyilatkozta-
tott, és az Anyaszentegyház, hogy hidjük, e-
lönkbe-adott: akár írva légyen, akár nem.

A' Keresztény Katolikus tartozik mind azt ki-vétel nélkül igaznak tartani, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott, és az Anyaszentegyház mint olyast tsalhatatlanúl előnkbe ad, akár írva légyen az, akár nem. A' ki tehát az Isteni ki-nyilatkoztatásban tsak egy ágazatot-is nem hinne az Anyaszentegyháznak igazságos elő-adása szzerint, az Katolikus lenni meg-szünne, 's a' hitét el-vesztené. Mert, mivel a' Hit' bizonyosága függ az Isten' szavától, és az Anyaszentegyház' tekintetétől, tsak egy hit-béli ágazatnak-is meg-vetése az Isten' szavának, és az Anyaszentegyház' tekintetének meg-vetését hozná magával. Innét eredett a' Keresztényeknek külömb-külobmb féle nevezete, kik közül némellyek Katolikusoknak, mások pedig nem Katolikusoknak hívattatnak. Az utóbb mondottak neveztetnek ugyan Keresztényeknek is, mert a' Keresztség által Krístusban újjonnan születtettek; de Katolikusoknak nem hívattatnak, mert nem hiszik mind azt, a' mit Isten ki-jelentett, és az Anyaszentegyház-által hinnünk parantsolt.

Elég-é az idvességre, hogy a' Keresztény Katolikus tsak szívvel hidje azt, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott?

Nem elég az idvességre, hogy a' Keresztény Katolikus tsak szívvel hidje azt, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott; e' felett szükséges, hogy 1.) Hitét a' tselekedetek-által meg-mutassa. 2.) A' mit szívvel hiszen, ha szükséges, azt szájjal-is nyilván valja.

A' Keresztény Katolikus köteles Hitét tselekedetek-által meg-mutatni. Ezen Igaz-

ság a' Keresztény Erkölts-Tudománynak egy a' leg-fontosabb ágazati közül. A' Hit nem tsak olly Igazságokat tesz előnkbe, mellyeket igazaknak tartanunk kell, hanem ollyanokat-is, a' mellyekhez viseletünket szabnunk kell. Kötelelségeket ad-fel, mellyeket teljesíteni; parantsolatokat ír előnkbe, mellyeket meg-tartani; tanít erköltsökre, mellyeket végbe-vinni; vétkeket tilt, mellyeket kerülni tartozunk. Innét ki-tettzik: hogy az idvesség' el-nyerésére nem elég, hogy az elmét a' Hit' igazságainak alá-vejtük, hanem azon felől szükséges úgy élnünk, mint a' Hit rendeli. E' fontos igazságot Sz Jakab Apostol így hozza-fel: *Mit használ Atyámfiái, ha valaki mondja, hogy Hite vagyon, tselekedeti pedig nintsenek? vallyon idvezítheti-é azt a' Hit?* Jacob 2. v. 14. *Mert valamint a' test lélek nélkül, folytatja tovább azon említett Apostol, meg-holt, úgy a' Hit-is a' tselekedetek nélkül meg-holt.* Jacob. 2. v. 26.

Vegyétek szívetekre e' valóságot kedves Híveim! s fontoljátok-meg: akár melly erősen hiszitek-is a' Religiónak igazságit, de azok szerént nem éltek; meg-nem tartjátok, a' mit parantsol; el-nem kerületek szorgalmatossan, a' mit tilt; egyebetek nints a' Keresztény Katolikusnak pusza nevénel, melly magában az idvességre nem elég; fött ezen név' végett fokkal keményebben meg-léztetek ítélve, mint azok, kik Hit nélkül vannak. Ha nem úgy éltek, mint nevezettek, gyalázzátok a' Keresztény Katolika nevezetet; rendetlen, és vétkes életetek-által a' Hitet leg-szebb gyümöltseitől, úgymint a' jó-tselekedetektől meg-fosztjátok; Hit' gyilkosi vagytok; a' mi azon szörnyü véték, melly

végett a' Hit Istentől igazságot kíván, melyet-is az Igaz Bíró szolgáltató fog.

Ezen valóságból tanuljátok-meg naponként lelketek' ismertetétől meg-kérdezni: ha birtok-é munkás hittel? Gyakran éljetelek e' kérdéssel: élek-é úgy, a' mint egy Keresztény Katolikus élni tartozik? meg-egygyez-é viselkedésem Religiónnak szabásaival? nem tselekedek-é Hitem' parantsolatja ellen, midőn ezt, vagy amazt teszem, ezt, vagy amazt el-hagyom?

Ha e'képp' számot-vefztek magatoktól tselekedeteitekkor, érezni fogtok szíveitekben szent intéseket, és biztatásokat, melyek a' jóra serkentenek, a' rosztól el-távoztatnak.

E' köteletség' kívül kívánnya Hitünk: hogy a' Keresztény Katolikus Hitet tartozunk szájunk' vallásával-is ki-nyilatkoztatni.

Ezen vallás-tételre több helyeken kötelez bennünket Mennyei Meg Váltónk, ki e' vallás-tételt boldogulásunkra szükségesnek magyarán tanítja Sz. Máténál mondván: *Min-den, a' ki meg-vall engem az emberek előtt, én-is meg-vallom őtet az Atyám előtt, ki Mennyeekben vagyon. Cap. 10. v. 32.* Ellenben fenyegetődzik mondván; *a' ki engem az emberek előtt meg-tagad, azt én-is meg-tagadom az én Mennyei Atyám előtt, ki Mennyeekben vagyon. ibid. v. 33.* És ismét Sz. Lukáts Evangyelistánál c. 9. v. 26. *A' ki engemet szégyenl, és az én beszédimet, azt az ember' Fia szégyenteni fogja, mikor el-jő az ő Felségében, és az Atyáéban, és a' szent Angyalokéban.*

Innét következik: hogy soha sem kell szégyenlenünk Hitünket más felekezett sorfo-

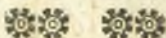

fi jelen-léttében meg-vallani: Soha sem szabad valamit Hit-béli Rend-tartásainkból emberi félelem, kedv-keresés, vagy önnön-hafszon végett el-mulasztani, leg-inkább Hitünket akármely környül-állások végett megtagadni. Előbb jószágainktól fosztafsunk-meg, inkább kínokat, 's üldözéseket szenvedjünk, hamarabb életünket veszjejsük, hogy sem Hitünket el-tagadjuk. E'képp' tettenek számtalan Szentek, kiket az Anyaszentegyház Mártyroknak, az-az; Hit' Tanúinak nevez. Ezek a' kegyetlenségnek minden ki-gondolható kínnyait, a' halált-is örömeztobb szenvedték, mint Hiteknek el-vesztését.

Miért kell hinnünk azt, a' mit az Isten ki nyilatkoztatott?

Hinnünk kell azt, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott, mert az Isten örökké-való igazság, és véghetetlen böltsétség, mely se' meg-nem tsalhat, se' meg-nem tsalattathatik.

Az Istennek igazsága, és böltsétsége el-lent-állhatatlanul arra bírja elménket, hogy a' Hitet igaznak tartsa, betsülje, és élete' igazgatójává tegye. Mivel Isten véghetetlenül tökéletes valóság, minden lehető tökéletességekkel határ nélkül bír; következésképpen egyéb tökéletességei között egyszer'smind véghetetlen igazság, és böltsétség-is. Úgy-mint véghetetlen igazságú Isten bennünket tévelygésbe nem ejthet, nem szólhat tsak igazat, és bizonyost. Mint véghetetlen böltsétség a' dolgoknak valóságos minémüségét hijjánofság nélkül által-látván, meg-nem tsalatkozhatik; 's így ha tudjuk, hogy ezt, vagy amazt Isten jelentette, tar-

tozunk hinni tsupán azért, mert az jelentette, ki se' meg.nem tsalatkozhatik, se' meg.nem tsalhat: légyen bár az, a' mit Isten hinnünk adott, meg-foghatatlan, és elménk' gyengességét felöl-múló, a' minéműek Szent Hitünknek titkai, minden habozás nélkül tsendes elnével hinni el-ne mulaszszuk; mert Isten mondotta, ki a' yalóságot mindenekben által-látja, Izereti, és tsak igazat mondhat.

I N T É S.

Hit! Mennyeknek ajándéka, Isteni világosság! Nálad nélkül melly hijános, és tökéletlen vólna Isten felöl ismeretünk! Kereset tudnánk az örök jutalmakról, és büntetésekről, eredetünkről, életünk' tzéljáról. Nálad nélkül a' jó erköltsökről, és a' bűnökről többnyire hibás, hamis, tévelygő, és képtelen vélekedéseink volnának: fött még a' Ielkünk' halhatatlansága - is, noha azt a' józan ész tagadhatatlanul bizonyítja, még is kétségesnek, és bizonytalannak láttzatnék a' bűn által meg-romlott szívünknek. Hála azért Istennek, jó Tanítónk' Attyának a' Hit' világa' adományáért! Áldjuk a' világosság' Attyát tellyes erőnköl a' Hitnek elég-képpen meg-betsülhetetlen ajándékáért. Kérjétek ötet gyakor könyörgésekkel, hogy benetek, és maradékinkban hagyja világítani e' jól-tévő nap-fényt, hogy valaha az örök világosságnak fényébe juthassunk, melly ragyog a' Menyország' Szenteinek, hol az Ilient színről-színre örvendezve látják. Amen.

MÁSODIK BESZÉD.

b.) Mit kell hinnünk?

Az előbbeni Beszédből hallottátok kedves Híveim, hogy a' Keresztény Katolikusnak hinni kell mind azt, a' mit Isten ki-jelentett. Most természeti renddel következik tudnunk, mit jelentett-ki Isten? Erőfelől tsak annyit fogok szólani, a' mennyit állapototok kíván. Kérek figyelmetességet.

Honnét tudjuk azt, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott?

Azt, a' mit az Isten ki-nyilatkoztatott, tudjuk rész-szerént a' meg-íratott, rész-szerént a' meg-nem íratott Isten' Igéjéből.

Mi értetik a' meg-íratott Isten' Igéje által?

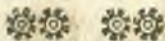
A' meg-íratott Isten' igéje által, melly Szent Írásnak, vagy Bibliának-is neveztetik, értetnek mind azok a' könyvek, mellyek a' Szent Lélek' ihléséből szent emberek által íratottak, és olyanoknak az Anyaszentegyházról ismertettek, és hirdettettek.

Ezeket világosságra e'képpen hozom. Velünk; kik most élünk, Isten soha sem beszélt; régenten külömb-féle időkben méltóztatott szólani, és sok-féle igazságokat ki-nyilatkoztatni némelly embereknek, kik tehetségeikről, és erköltseikről tekintetefsek voltak: ezeket hívták Prófétáknak. Sok századok által szólott velek az első ember vét-
ké-

kétől, kinek Meg-Váltót ígére, a' meg-ígért Üdvözítő' el-érkezéseig. Később időkben szóllott az emberekhez faját Fia Jésus Kristus' szája által. *Sok-féle rendben, úgy-mond a' Nemzetek' Tanítója Szent Pál, és sok-képpen szóllván az Isten régenten az Atyáknak a' Próféták által: végezetre e' napokban szólla nekünk a' Fia által.* Hebr. 1. v. 1. & 2. El-jövéen a' világra az Isten' Fia, választá tizen-két férjfiakat, kiket Apostoloknak hívunk, 's ezeknek Mennyből hozott tanítását ki-nyilatkoz-tatta. A' mit Istentől hallottanak ezek a' Próféták, és Apostolok, azt írásba-is foglalták. Utóbb ezen férjfiaknak írási egy könyvbe öszve-köttettek, mellyet Bibliának, vagy írott Isten' szavának most nevezünk.

A' Biblia két Fő-Részekből áll, úgy-mint: Ó, és Új Testamentomból. Az Ó Testamen-tom Jésus Kristus' el-jövele előtt íratott, és magában foglalja az igaz Religiónak, és követőinek leg-nevezetesebb történeteit, mel-lyek a' Világ' Teremtésétől az Üdvözítőnek el-jöveteléig kivált a' Zsidó Népnél törtétenek. Az Új Testamentom Jésus Kristusnak szenvedése, és Mennybe-menetele után íratódott, és e-lönkbe-adja Jésus Kristus' születésének, éle-tének, szenvedésének, halálának, és az A-nyaszentegyház' az Apostolok által lett szer-zésének Históriaját.

Hogy mind az Ó, mind az Új Testamen-tom-béli Sz. könyvek Isten' sugarlásából íratat-tak, következendőképpen úgy egygyik, mint a' másik Isten' szava légyen, szem-látomást, és ellen-mondhatatlanúl ki-tetfzik először a' jövendölésekből, mellyekkel töltve vannak azok, 's a' mellyek bé-is tellyesedtenek,
Má-

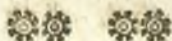

Másodszor a' tsuda-tételekből, mellyeket Íróik számolsan tettek. Harmadszor az Igazságokból, mellyeket írásaikba foglaltak. Lásliuk e' bizonyító okokat fel fejtve.

Egyedől a' Mindent-tudó Isten ismérheti, és meg-jövendölheti, a' mik fok századok után történendők; a' teremtett elme' élelsége meg-tsalódás nélkül azokat előre nem láthatja. Már pedig számtalan történetek meg-jövendölve találatnak a' Bibliában, vagy Sz. Könyvekben, mellyek számtalan századok' folyása után történtenek. Ezen könyvekben sok századok előtt előre mondva találatnak a' világ' forlái, a' leg-nagyobb Birodalmaknak változásai, Kristus Jépus' születése', élete', kínszenvedése', és halála' környül-állásai. Mind ezeket a' könyvek' Íróinak magokból tudni nem lehetett, tsak Isten tudta; következésképpen az Istentől hallották, az Isten szóllott hozzájuk, írásaik Isten' szavát foglalják magokban.

Másodszor bizonyítják ez igazságot a' Tsudák, mellyeket ez írások' szerzői az igazság' meg-bizonyítására tettek. Tsudának nevezünk olyas munkát, melly természeti okból nem eredett, és a' természetnek álhatalosnak ismértt törvényeivel ellenkezik. Tsak a' véghéttelen hatalomságú Isten parantsolhat a' természetnek, bölts tetszése szerént törvényeit fel-akaszthatja, tsudákat mívelhet. Ha tehát halljuk, hogy a' Biblia' Írói tanításaik' meg-bizonyítására tsudákat tettek; hogy a' vakokat látókká, süketeket hallókká, halottakat elevenekké tettek, ne gondoljuk, hogy saját erejeből munkálták: Isten Közlötte nekik tsuda-tévő erejét, megmutatván, hogy igazak, a' mit tanítottanak,

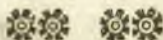
kö-

következésképpen, hogy Isten' szavai, a' mi-
ket irtanak.

Ha tovább a' tanításokat, és valóságokat vizsgáljuk, mellyek a' Bibliában találhat-
nak, jobban meg győződhetünk a'felől, hogy
ez Írók ezen igazságokat Istentől vették. Ta-
nítják, mi az Isten? miben áll igaz tisztelete,
az embernek valóságos boldogsága? mivel
tartozunk egymásnak? E' dolgok felől pedig
olly felségesen, és tökéletelenen beszéllenek,
a' miképp a' Pogányság' leg tanultabb embe-
rei fe' taníthatanak, úgy annyira, hogy em-
berektől származottaknak gondolni képtelen-
ség. Mind ezeket öszve-véve ha meg-fon-
toljuk, és meg-gondoljuk, hogy a' Biblia'
Írói olly esetekről jövendöléseket tettek,
mellyek az emberek' tetszésétől fügtenek, és
egynéhány száz elztendők után bé-telleyesed-
tenek; hogy emberi erőket felől-múló tsudákat
tettek, annak Isteni eredete felől okolsan nem
kétkelhetünk. Mert az Isten önnön igaz-
ságát bántaná-meg, midön a' hazug embe-
reknek jövendöléseiket bé-töltené, vagy Isteni
tsudákat engedne hamis tanítás' erősítésére;
úgy tetszenék: mintha Isten az Embereket el-
tsábitani akarná arra, hogy hazugságokat
igazságok gyanánt hidjenek; a' mi ellenke-
zik véghetetlen szentségével, 's a' mit Isten'
kárómlása nélkül gondolni sem lehet. An-
nak-okáért a' Biblia Istentől ki-nyilatkozta-
tott valóságoknak könyve, mellyet mint Is-
ten' szavát kétkelkedés nélkül telleyes helybe-
hagyással tisztelnünk-kell.

Itt szükség benneteket arra emlékeztet-
nem: hogy tsak mind azokat, és nem más
könyveket kell ollyas könyveknek tartanunk,
mellyek az Anyaszentegyháztól olyanoknak
is-

ismértetnek : mert az Anyaszentegyházé meg-határozni, melly könyvek Isteniek? 's mi tartozunk végzést el-fogadni: mert Sz. Pál' mondása szerént (1. ad Timot. 3 v. 15.) az Elő Istennek Anyaszentegyháza az igazság' oszlopa, és erős támaszfa lévén, semmiképpen nem hibázhat; ezen-kivül Kristus parantsolja, hogy az Anyaszentegyházat halgassuk. Math. 18. v. 17.

A' Biblián-kivül, melly Isten' írott Ígénének nevezetik, vagyon még nem írott Isten' Ígéje-is.

Mi értetik a' meg-nem íratott Isten' Ígéje által?

A' meg-nem íratott Isten' Ígéje által, melly Traditiónak, az.az: Hagyománynak nevezetik, értetnek azon Hit, 's erkölts-béli tanúságok, mellyeket az Apostolok vagy maga Kristus' szájából hallották, vagy a' Szent Lélek' ihléséből prédikálták, de fel-nem írták.

Hogy a' Traditzióról tökéletesebb képzelést formálhassatok magatoknak, szükség e' következőkre figyelmeznetek. Tudva vagyon, hogy az Apostolok, és Evangelisták, az Uj Testamentom' Írói mind azt, a' mit Jésus Kristus Mennyei Tanítójok tett, parantsolt, és rendelt, vagy a' mit magok a' Szent Léleknek ihléséből tanítottanak, írásba nem tették. Bizonyos, hogy több-féle dolgokban az első Keresztényeket írás nélkül szóval oktatták, a' mi az Apostoloknak szája-vallásokból nyilvánosodik. Szent Pál, ki a' többek között leg-többet írt, inti a' Teszalonika-bélieket, hogy tartsák-meg a' rendeléseket, mellyeket vagy szóval, vagy írással

lal adott. 2. Thes. 2. v. 14. *Tartsátok - meg, úgy-mond, a' hagyományokat, a' mellyeket tanúztatok vagy beszéd által, vagy a' mi levelünk által.* Így tehát Sz. Pál nem csak írása által, hanem szóval tett rendeléseket-is hagyott a' Tetsalonikaiaknak.

Ílyetén nem írott hagyományokat, mellyeket a' Hit felől tettek az Apostolok, hívjuk Traditzióknak, vagy szájról-szájra közlött Hit béli hagyományoknak. Mert a' Sz. Írásban nem találtatnak, hanem az Apostolok' idejétől az Anyaszentegyház' Tanítóinak oktatásai által hozzánk botosájtattanak. Egy két példából jobban meg-érthetitek, mi legyen a' Traditzió. Az Évangeliomban a' Keresztség' szükségéről mondatik: *Bizony bizony mondom néked, ha ki újonnan nem születik vízből, és Szent Lélekből, nem mehet-bé az Isten' Országába.* Joan. 3. v. 5. Kell-é ezen szavakat a' gyermekekről-is érteni? szükséges-é el-múlhatatlanul a' kisdedek' idvességére a' Keresztség? nints meg-írva. Ismét más helyen az Óltári Szentség' szükségéről írva vagyon: *Bizony bizony mondom néktek, ha nem eszitek az Ember' Fiának testét, és nem iszjátok az ő vérét, nem leszén élet ti bennetek.* Joan. 6. v. 54. Kell-é ezen szókra nézve az Óltári Szentséget kisdedeknek - is nyújtani? nints ki-írva: még is hiszszük, hogy a' kisdedeknek a' Keresztség' szükséges az idvességre, az Óltári Szentség' pedig nem.

Ezt tartották egy szívvel lélekkel minden időben az Anyaszentegyházban. Bé-hozása' kezdetét sehol sem találjuk; ugyan azért ezen Hit másfunnan nem-eredhetett, csak a' Krisztus szája' tanításából, a'vagy az Apostolok' oktatásából, kik a' Sz. Léleknek ihlése-
ál-

által erre tanítottak, és a' kikiről reánk - ma-
radott az Anyaszentegyház'álhatatos fenn-tar-
tásából. Mivel tehát e'-béli Traditziók nem
külömben a' Bibliánál Isten' szava, olly egye-
nes lélekkel kell azokat hinnünk, mint a' Bib-
liát, mihelyest tudjuk, hogy igaz Traditzi-
ók, mellyek meg - velztegetés, és hamisítás
nélkül Krifus', és Apostolok' idejétől - fogva
meg - őriztettek.

Hol őriztetik a' Traditzió?

A' Traditzió szüntelen, híven, tisztán, és egyedül
a' Katolika Anyaszentegyházban őriztetik.

Egyedül a' Keresztény Katolika Anya-
szentegyház, ki Krifus', és Apostolok' idejé-
től-fogva máig híven fenn-tartotta, tovább-is
a' világ' végéig Isten-igazában fenn-tartja.
Tsak ezen egy Anyaszentegyház számlál-
hatja a' Pápáknak, és Püspököknek, mint
Apostolok' követőinek folyton folyó rendét.
Tsak e' rendnek, és következésnek állandó
folyása tartotta, és őrizte-meg az Aposto-
lok' hagyományit." Ez az Anyaszentegyház
minden időkben szorgalmatosan szeme előtt
tartotta a' Traditziók' épségét, ki szüntelen
a' hazugokat, mellyek külömbb - külömbb-
féle időkben bé tsúlzni iparkodtanak, lére-
vetette; az igazakat pedig gondos kézzel tar-
totta. Ha tehát ezen Anyaszentegyház ez,
vagy amaz Traditziót, hogy hidjük, végzés-
képpen kívánja; a' Keresztény Katolikus azt
okvetetlenül meg-gondolás nélkül hinni tar-
tozik szint' úgy, mint egyéb Hit-béli ága-
zatokat, mellyek az írásban nyilván ki- van-
nak téve.

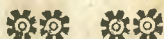
Miért hiszen a' Keresztény Katolikus az Anyaszentegyháznak, ha valamit, hogy hidjük, előnkbe-ád?

A' Keresztény Katolikus hiszen az Anyaszentegyháznak, ha valamit, hogy hidjük, előnkbe-ád, mert Krisztus' parantsolatja, hogy halgafsuk az Anyaszentegyházat, melly az igazság' oszlopa, és fundamentoma.

A' miről mostanság szóllandok K. Híveim, a' Keresztény Katolika Hitnek Fő-Igazságai közé tartozik; annak-okáért figyelmetetséget kíván. Keresztény Katolikus létünkre az Anyaszentegyház' Hit-béli végzéseinek tökéletes helybe-hagyásfal tartozunk. Erre nyilván kötelez Jészusnak parantsolatja, ki hitetlennek akarja tartatni azt, a' ki Anyaszentegyházát halgatni nem akarja. *Ha pedig, úgy-mond Krisztus Máténál, az Anyaszentegyházat nem halgatja, légyen néked mint Pogány, és Publikánus.* Math. 18. v. 17. Leg-kifsebbet sem kell félnünk, hogy meg-tsalattatunk; mert Jészus Krisztus az Anyaszentegyháznak ígérte a' Sz. Lelket, hogy örökké vele-maradjon, minden igazságra meg-tanítssa, a' letétség' lelkeinek meg-támadása ellen óltalmazza, 's véle az idők' végezeteig maradjon. *A' vígasztaló Szent Lélek, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket meg tanít mindenek-re, és ezetekbe juttat mindeneket, valamiket néktek mondandok.* Joan. 14. v. 26. Illy jeles ígérete mellet Anyaszentegyházát Hit-béli tévélygésebbe lehetetlen, hogy esni engedje. Annak-okáért köteleztetünk erősen hinni, hogy ez végzéseiben hibázhatatlan, hogy mindenkor tanítandja, a' mit az Apostoloktól,

B

és

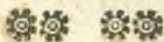

és az Apostolok a' Krisztustól tanultak. Az Anyaszentegyháznak tsalhatatlanságába - való Hit nagyon szükséges; mert nála nélkül Hit-béli Ágazatink meg-nem álhathatnak. Hitünk', és erköltsünk' Tanításainak leg-nyomofsabb ágazatjaiban nem tudnánk, mihez tartsuk magunkat; a' fok-féle vallás-béli felekezetek közt, mellyikhez ragaszkodjunk, nem tudnánk, fött az Írás is a' helyet, hogy hitünk', és életünk' igazgató regulája lenne, gyakran zavarodásba hozna; mivel a' fok, és magokkal ellenkező magyarázatok közt valóságos értelméről ítélő bírónk nem lenne, kinek végzésére álhathánánk.

**Szükséges - é a' Hit minden embernek, a'
ki idvezülni akar?**

Szükséges a' Hit minden embernek, a' ki idvezülni akar: mert a' Hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél:

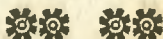
Az éltes embereknek idvefségekre elkerülhetetlenül szükséges: hogy mind azt hidjék, a' mit Isten ki - nyilatkoztatott, 's a' Katolika Anyaszentegyház, hogy hidjük elönkbe-adott, akár írva légyen az, akár nem. Mert ezen Igazságoknak hit - vallásában állapodik az Istennek valódi szolgálatja, mellyet Isten tőlünk igazságofsan kívánhat, valóságofsan is kíván, 's a' mellyet mi meg-sem tagadhatjuk néki: mert minekutánna tudjuk; hogy Isten örökké való igazság, és véghetetlen böltsefség, melly senkit meg-nem tsalhat, se' meg-nem tsalattathatik; minekutánna bizonyofsan tudjuk: hogy a' Katolika Anyaszentegyháznak Sz. Lelket, az igazság' lelkét ígerte, a' ki ötet a' Hit' dolgaiban igazgat-

gatja, és minden tévelygéstől meg-örzi, el-hagyhatatlanul köteleztetünk az Istentől ki-nyilatkoztatott, és az Anyaszentegyháztól elő-adott Igazságoknak el-hívésére, úgy an-nyira, hogy örök kárhozatra méltó hitetlen-ség volna tsak egy szem-pillantásig is kész-akartva bizonytalankodni: mivel azzal sza-vainak igazságát, és hívségét az Anyaszent-egyháznak tett ígéretének meg-tartásában vétkes kétségbe hoznánk. Azért mondja Sz. Pál: *A' Hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél.* Hebr. 11. v. 6. és maga is Üdve-zítünk: *A' ki nem hiszen, már meg-ítéltetett.* Joan. 3. v. 18. Jóllehet pedig a' Hit minden embernek, a' ki idvezülni kíván, szükséges, még sem kívántatik az idveség' el-nyerésére mind egygyik ki-nyilatkoztatott valóságnak ollyas tudása, hogy azokat elő-számlálhassa, azok felől beszédet, és feleletet adhasson; hanem tsupán hogy minden észszel bíró em-ber a' Keresztény Katolika Hitnek Fő-Igaz-ságait, és fundamentomos tanításait tudja.

X Mit kell minden embernek, ha már
eszével élhet, tudni, és hinni,
hogy idvezüljön?

Minden embernek, ha már eszével élhet, hogy id-vezüljön, tudni, és hinni kell: 1. Hogy egy Is-ten legyen. 2. Hogy az Isten igaz Bíró, a' ki meg-jutalmazza a' jót, és meg-bünteti a' gonoszt. 3. Hogy három Isteni Személy legyen egy ál-latban, és természetben: Atya, Fiú, és Szent Lélek. 4. Hogy a' második Isteni Személy em-berré lett, hogy bennünket halála által a' Ké-reszt-fán meg-váltana, és örökké idvezítene.

E' mostanában fel-hozott igazságok a' Keresztény Katolika Hitnek fundamentomos tanításai, mellyeket minden észszel-bíró embernek tudni, és hinni kell örök idvefsége alatt. Ki-tetszik e' hitnek szükségessége Sz. Pálnak e' szavaiból: *Az Istenhez járulónak hinni kell, hogy vagyon, és hogy az őtet keresőknek meg-fizetője legyen.* Hebr. 11. v. 6. Ismét Sz. Jánosból: *A' ki ő benne, tudni-illik Jésus Kristusba, hiszen, meg-nem ítéltetik, a' ki pedig nem hiszen, már meg-ítéltetett; mert nem hiszen az Isten' egygyetlen egy szülött Fiának nevében.* Joan. 3. v. 18. A' Hitnek e' nyomos igazságairól különösen szólni fogok szokott tanításaimban. Itt szükség meg-jegyeznetek: hogy a' szüléknek szoros köteleltségek ezen említett igazságokat, mellyeknek tudása, és hite nélkül idvezülni nem lehet, gyermekeik' eleibe adni, mihelyest észre-vefzik, hogy ezek nyílni kezd. Köteleltségtek Keresztény Atyák gyermekeitek előtt gyakran el-mondani, hogy egy Isten van, kiben hinni, kiben remélni, kit szeretni tartoznak: hogy az Isten igazságos Bíró, ki a' jót meg-jutalmazza, a' gonolzt meg-bünteti; hogy három Isteni Személy vagyon egy állatban, és természetben; hogy a' Fiú Isten emberré lett, kínokat Szenvedett, és a' kereszt-fán meg-hólt; hogy benünket a' büntől, és azokért érdemlett büntetésektől, az örök haláltól meg-váltott. Ezek-felől gyakran szólnotok kell gyermekeitek előtt; gyakorta meg-vizsgálnotok, ha tudják-é? hogy e'-képp' emlékezetekben jobban meg-tarthassák.

Mit kell - még minden Keresztény Kato-
likusnak a' fellyebb említett Keresztény
Katolika Hitnek Fő - Tanúságin
kivül tudni, és hinni?

Minden Keresztény Katolikusnak a' fellyebb említett Keresztény Katolika Hitnek Fő - Tanúságin kívül még tudni, és hinni kell: 1. Hogy az embernek lelke halhatatlan. 2. Hogy az Isten' malasztja az Idveségre szükséges, és hogy az ember malaszt nélkül semmit, a' mi az örök életre érdemes volna, nem tehet.

A' mi az első pontot, a' Lélek' halhatatlanságát illeti, máskorra hagyom; midőn bővebben meg-magyarázhatom. A' másik pont felől tudnotok kell, a' mi következik:

Mitsoda a' malaszt, melly az idveségre szükséges, és melly nélkül az ember semmit az örök életre érdemest nem tehet?

A' malaszt, melly az idveségre szükséges, és melly nélkül az ember semmit az örök életre érdemest nem tehet, belső természet felett-való ajándék, mellyet Isten ád az okos teremtett állatoknak minden ő érdemek nélkül a' Kristus Jéhus' érdemei által.

Hogy Isteni malaszt nélkül semmi ember, sem igaz, sem bűnös Mennyország' jutalmaira érdemes tselekedetet nem tehet, tudunkra adja Meg - Váltónk, midőn mondja: *Nálam nélkül, az-az: kegyelmem, és segedelmem nélkül, semmit-sem tselekedhettek.* Joan. 15. v. 5. Sz. Pál pedig meg-írta: *Nem hogy e-*

*legendók volnánk mi magunktól valamit gondolni, úgy mint mi magunktól, de a' mi elégséges voltunk az Istenről vagyon. II. Cor. 3. v. 5. Ezen felől e' malasztiról hinnünk kell: hogy azt meg-nem érdemelhetjük. Tselekedjünk bátor, a' mit akarunk, mindenkor ajándék marad az, mellyet Isten ad érdemünk nélkül. Ezt Szent Pál tanítja, mindön írja: *Ha pedig kegyelemből, már nem a' tselekedetekből: mert külömben a' kegyelem nem lézzen kegyelem. Róm. 11. v. 6.* Mind ezekből következik: hogy a' jó-ra-való erőtelenségünket, és a' Mennyország-ra-való érdemtelenségünket meg-ismernünk, és azért mindüntalan az Istennek szükséges segítő malasztjáért könyörögnünk kell.*

A' Keresztény Katolika Hitnek eddig elő-számláltt Fő-igazságain kívül, mellyeket minden észszel bíró embereknek idvelség' szüksége alatt el múlhatatlanúl tudni, és hinni kell: vannak mások - is, mellyeket hogy tudjon, és meg-tanúljon, vétek alatt tartozik,

Mi parantsoltatik minden Keresztény Katolikusnak, hogy tudjon?

Minden Keresztény Katolikusnak parantsoltatik, hogy tudja: 1.) Az Apostoli Hit-vallást. 2.) Az Ur' Imádságát. 3.) A' tíz Parantsolatokat, és az Anyaszentegyháznak öt parantsolatit. 4.) A' hét Szentségeket. 5.) A' Keresztény igazságot.

Emlékeztetek benneteket Keresztény Atyák, hogy kötelelességből tartoztok gyermekeiteket korán e' parantsolt dolgokra oktatni: mindennap kell velek el mondanotok a' *Hiszek egy Isten, a' Mi Atyánkot, az Üdvözletet, az Istennek tíz Parantsolatit, Anyaszentegyháznak öt parantsolatit, a' hét Szentségeket,*

ket, hogy lafsan-lafsan meg-tanúlhafsák. A' mellett meg-hagyom, hogy gyermekeitekkel azokat halkal, és értelmelsen el-mondafsátok, tsendes, buzgó, és tiszteletes vifeletre akkoriban intvén: hogy így az Isteni félelemre szokjanak.

Hol foglaltatik kiváltképpen az, a' mit a' Keresztény Katolikusnak hinni kell?

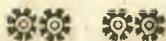
Az, a' mit a' Keresztény Katolikusnak hinni kell, foglaltatik kiváltképpen az Apostoli Hit-vallásban.

Miképpen szól az Apostoli Hit-vallás?

Az Apostoli Hit-vallás e'képpen szól:

Hízek egy Istenbe, mindenható Atyába, Mennynek, és földnek Teremtőjébe. És Jésus Krisztusba, ő egy Fiába, mi Urunkba. Ki fogantaték Szent Lélektől, születék Szűz Máriától. Kínzaték Pontzius Pilátusnak alatta. Meg-feszítették, meg-hala, és el-temetteték. Szálla-alá Poklokra, harmad napon halottaiból fel-támadá. Méne Mennyekbe, ül a' mindenható Atya Istennek jobja felől. Onnan lészén el-jövendő ítélője eleveneket, és holtakat. Hízek Sz. Lélekbe. Közönséges Keresztény Anyaszentegyházat. Szenteknek egygyefségét. Bűnöknek botsánatiját. Testnek fel-támadását, és az örök életet, Amen.

Ezen Hit-vallás Apostoli vallásnak mondatik; mivel az Apostolok által hirdettetett tudománynak sommáját foglalja magában; sőt az Apostoloktól szerzettnek-is közönségesen tartatik. A' bizonyos, hogy az Anyaszentegyháznak szinte első idejében már tiszteletben, és szokásban volt.

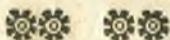

Hány részei, avagy Ágazati vannak az Apostoli Hit-vallásnak ?

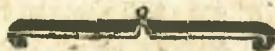
Az Apostoli Hit-vallásnak 12. részei, avagy Ágazati vannak.

I N T É S.

Jelen-való magyarázásom arra szolgáljon, hogy a' Szent Írás eránt tisztelettel, és nagyra betsüléssel viseltetsetek, minthogy a' Sz. Írás azon Isteni könyv, melly a' legidvelségesebb, és hasznosabb tanácsokat magában foglalja, mellyeket Isten az embereknek adott okosulásokra, és böldegülésokra. Azt úgy tekéntsétek, mint Istennek írott szavát. A' bennetalálkozó tanításokat hitetek', viseltetetek' regulájának tartásatok, és hasznokra fordítsatok. Tanúságos példát adnak eről az első Keresztények, kik e' Sz. könyv eránt ki-mondhatatlan tisztelettel viseltettek. Többnyire magokkal hordozták az Évangéliomos könyvet; sőt mellyekre fektetvén testekkel a' sírba temetve találták őseink. Aranyfajú Sz. János'tudosítása szerént fok ideje béli Afzszonyok nyakokról hordozták az Évangyeliomot; előbb a'hoz nem-is nyúltak, minek előtte kezeket meg-nem mosták; hogy olvasásakor szokatlan ájtatósággal, a' Férfiak ugyan földetlen földel, az Afzszonyok bé-földözött ábrázattal állottanak. A' miben az első Keresztényeket követnünk kell, abban a' szorgalmatósággal áll, mellyel iparkodtának Isteni tanításait magok', és alatt-valóik' hasznokra fordítani. Nem elégedtenek ök meg

azzal, hogy Püspököktől a' Templomban olvasni hallották, hanem magok-is othon újra el-olvasták: köz-társalkodásaikban azokban a' magyarázásokban mulatták magokat, mellyek az Evangéliom - felől tévödtenek Pásztoraiktól; főképp' nagy gonddal gyermekeiknek, és szolgálkának elő-hordották, a' mit a' Templomban tanúltanak az Evangéliomból. Az Ünnepe' és Vasárnapnak nagyobb része az Evangéliomok' olvasásában töltt - el, melly történt a' gazdának jelen-léttében gyermeke, vagy házi népe által. Vajha ezen Szokás mi időnkben-is meg-volna! Miképp' nevelkednének mind az iffiak, mind a' korosabbak a' Religió' isméréteben! minémű alkalmatosságot nyernének a' szülék, és gazdák, hogy gyermekeiknek, és tselédjeiknek hasznos oktatásokat adhassanak, mellyekkel boldogítanak gyermekeiket, és tselédjeiket; házok' nyugodalmát, és javát elő-mozdítanak, a' lelki kárvallás' el-távoztatására, és az Istennek tökéletes dítséretére! Amen.

HARMADIK BESZÉD.

II. SZAKASZ.

A' Híszek - egy - Istennek tizen- két Ágazatiról.

§ I. A' Híszek egy Istennek első Ágazatjáról.

Híszek egy Istenbe, mindenható Atyába,
Mennynek, és Földnek Teremtőjébe.

a.) Az Istenről.

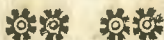
Az Apostoli Hit-vallás' rövid foglalatja mind azoknak, a' miket a' Keresztény Katolikusnak kell hinni. Minthogy tehát beneteket K. Híveim sarkallatosán kívánlak oktatni arra, a' mi hinni-való; a Hit-vallásnak tizen - két Ágazatjáról - való magyarázást kell nyújtanom. A' kezdete lészzen az első Ágazatnak magyarázásával, melly e-képp' szóll:

Miképpen szóll a' Híszek - egy - Istennek első Ágazatja?

A' Híszek egy Istennek első Ágazatja e'-képpen szóll:—
Híszek egy Istenbe, mindenható Atyába, Mennynek, és Földnek Teremtőjébe.

Ezen Ágazatnak magyarázását széles terjedtsége végett hasznotokra több Beszédekre osztom, mellyeknek elsőjében szóllani fogok az Istenről, és annak leg-főbb tulajdonságairól. Istennek ismerete a' tudományok-közt leg-fontosabb. A' ki Istent nem ismeri, semmit sem tud az, ha mindjárt szerte-fzéjjel mindeneket - is tud. Ebből észre vehetitek K. Híveim, minő figyelemmel kelletik halgatnotok e' jelen-való beszédemet. Hogy Istennek kell lenni, arra elzünk-is meg-tanít. Vallyon hová nézhetünk, a' hol az Isten' lételenek nyilvánóságos jeleire nem-akadnánk? Az egész világ hirdeti lételét. Mindenütt megtaláljuk ötet. Vessük-fel bár szemünket, 's láthatjuk az Eg' boltozat' meg-mérhetetlen térségét, a' mi a' Teremtő' kezeinek munkája; a' nagy világító testeket, mellyek olly rendez, és felségesképp' mozognak, 's a' mellyekhez képest földünk tsak por-szem. Mely pompás láttzat! Ki parantsolta a' napnak: kelj-fel a' semmiből, és országoly a' világon? és a' Hóldnak; jöj-fel, 's világíts a' sötétben? Ki azon építő Mester, kinek hatalmával e' tsudák teremtettenek? a' mellyekben az el-szédített észnek dagálja semmivé válik, 's meg-szégyenül? Ki-jöhettének - é a' vak Szerentse, a' semmiség' erőtlen kebeléből? Éppen nem.. A' véghetetlenül bölts, és hatalmas valóságnak munkái, ki mind ezeket a' műveket alkotta, gondviselésével fen' tartja, 's igazgatja, kit Istennek hívunk. Bár elég-világosan adják-is tudtunkra a' teremtmények Istennek lételét; azomban a' Hit tsak ugyan bizonyosabbban, 's nyilvánóságosabbban szól felele, mondván: Van Isten.

Van - é több egy Istennél ?

Tsak egy Isten vagyon.

Az Istennek többsége ellenkezik azon képezettel, mellyet Istenünk felől tartunk. Mert az Isten leg-tökéletesebb valóság: a' fő-tökéletesség pedig tsak egy valóság' sajátja, tulajdona lehet. Ha Isten egygyetlen egy nem volna, leg-tökéletesebb valóság' sem lenne. Az Istennek egységét az Írásnak több helyei nyilvánosítják. Tsak egynehá-nyakat hozok - fel. *Haljad Izrael*, mondja Mójses, *a' mi Urunk Istenünk egy Úr*. Deutr. 6. v. 4. Maga az Isten-is Profétája' nyelve által mondja: *Én vagyok az Úr, és nintsen más*. Isai. 45. v. 6. Ismét: *Én vagyok az első és az utolsó, és én kivülem nints Isten*. Isai. 44. v. 6. Szent Pál írja: *Tudjuk, hogy nintsen más Isten, hanem tsak egy; mert noha vagynak ollyak mind a' földön, mind az Égben, kik Isteneknek neveztetnek, mindazonáltal nekünk egy Istenünk vagyon*. 1. Cor. 8. A' melly szavaiból az Apostolnak ki-tetszik: hogy a' Sz. Írás, midön némelly embereknek Isteni nevet ád, az Istennek számát nem sokasítja, hanem tanítja; hogy az Országglók e' földön Isten' képét viselik, és ezeket emlékezteti, hogy az Istennek népével lelki-isméretesen bánjonak; követvén az Istennek jóltévő gondviseletét, az alatt-való népeik' előmenetelekről, és böldegülésokról Isten-igazában gondoskodjanak.

Mi az Isten ?

Az Isten önnön magától-való leg-tökéletesebb valóság.

Az

Az Isten, kiről az ész, és a' Hit tanítja, hogy egy; leg-tökéletesebb valóság. Az Isten véghetetlen' felől - múlja az emberi ismérhető erőt. Senki más, csak maga foghatja-meg magát. Mindazonáltal az észből, és a' Hitből tudjuk: hogy az Isten önnön magától-való, és véghetetlenül tökéletes valóság. Ezen nagyra - terjedő szavaknak hatalmáról halandó gyengeségem szerént nyújtható magyarázatomat vegyétek.

Az Isten önnön magától-való, 's mástól senkitől. Ha ön' magától nem volna, létele mástól függene: Már a' mástól függő nem Isten. Az Isten magától-való, azért-is leg-tökéletesebb valóság; mivel ötlet senki sem határozhatja-meg úgy, hogy minden ki - telhető tökéletességekkel, és nagyságokkal ne bírhalson.

Az Isten leg-tökéletesebb Valóság. Mit értünk ezzel K. Híveim? Nem egyebet, hanem, hogy az Isten olyan valóság, mellyben fel-találatnak mind azon tökéletességek, mellyek szerte széjjel el-vannak hintve, és osztva széles e' világnak minden javaiban, vagyonaiban; 's még a' mellyek ezeken felől lehetőségesek-is, mind azokat véghetetlenül, minden határ, és fogyatkozás nélkül magában foglalja. Semmi ollyas tökéletlenségek Ő benne nem találatnak, mellyeket a' teremtményekben fel-lelhetünk, vagy gondolhatunk. Az Isteni tökéletességeknek száma véghetetlenség; számba vennünk, meg fognunk, átaljában lehetetlen. Mindazonáltal a' következőket jól fel-jegezzétek,

Minémű Isteni tulajdonságok kiváltképpen való emlékezetre méltók?

Az Isteni tulajdonságok között kiváltképpen-való emlékezetre méltók e' következők, hogy:

1.) *Az Isten örökké való; ő vala mindenkor, most-is-vagyon, és mind örökké lesz. Minek előtte a' hegyek lennének, és formáltatnék a' föld, és a' világ, öröktől-fogva, és örökké Isten vagy Te, mondja Dávid psal. 89. v. 2. Egy-néhány ezer esztendőök előtt se' Angyalok, se' emberek, se' Ég, se' Föld, se' Nap, se' Hold' se' hegy, se' völgy, sem más egyéb teremtmény nem volt, az Isten pedig mindenkor. Az ég, és föld el-múl', az Isten a' lesz, a' mi; és mindenkor az marad, a' mi öröktől-fogva volt, és esztendeinek nem lesz' vége. — Az Isten örökös. Melly igen fel-gerjeszthet e' gondolat bennünket K. Híveim! hogy Istennek minden erönk' szolgálatját fel szenteljük; ki mivel halhatatlan, és örökös, tett szolgálatunkért örökös jutalmakat nyújt. —*

2.) *Az Isten tsupa Lélek. Ollyas Valóság, mellynek leg tökéletesebb értelme, és leg-jobb akaratja vagyon, és semmi teste nintsen. Mivel az Isten tsak lélek, 's részekből nem áll; testi fzemeinkkel, bár mindenüt jelen-vagyon-is, nem láthatjuk. Azért írja Sz. Pál: lakik hozzá-járúlhatatlan világosságban, kit senki az emberek közül nem látott, de nem-is láthat. 1. Tim. 6. v. 16. Mivel az Isten tsupa lélek; se' rajzolás, se' festés, se' más-képpen igázságossan le nem íratthatatik; és vastag tévelygés lenne hinni, hogy Ő úgy néz-ki, a' miképp' a' festők, vagy más művészek által elő-adatik. Igaz ugyan, hogy*
az

az Isten többször az emberek előtt testes formában jelentt meg, mellyről a' Szent Írás számos példákat ad. Azomban tudnunk kell: hogy e' tsak azon esetre költson vett köntös, vagy forma volt. Azonkivül itt-amott a' Szent Írásban szó esik Isten' karjairól, kezeiről, szemeiről, füleiről, lábairól, a' mit nem kell úgy vennünk, mintha Istennek valóságosan karjai, kezei, szemei, fülei, lábai 's a' t. volnának; hanem karjai által erőssége, és hatalma, keze által igazsága, és jósága, szemei által gondoskodása, és mindent-tudósága, fülei által könyörgéseink' meg-halgatására lévő készsége, lábai által pedig értetődik mindenütt jelen-létele. Mivel tsupa lélek az Isten, lélekben kíván imádatatni. E' következést téstzi Krisztus Urunk-is, midön Mennyei Attya' imáadásáról szöllött a' Szamáriai Afzszonysággal: *Lélek az Isten; és azoknak, a' kik imádják ötet, lélekben, és igazságban kell imádniok.* Joan. 4. v. 24. A' mi Isteni szolgálatunk tehát semmit sem ér, ha egyedül tsak a' külsökben állapodik; ha a' lélek' jelenléte, töredelmesség, szeretet, bizodalom, és aláza-tofság nélkül azt véghez vízfzük. Nagy, és fontos tanúság ez számotokra K. Híveim, kik az Isteni szolgálatban, és vallás' rendtartásai-ban buzgó, és álhatatofsak vagytok; de e-gész jámborságtokat egynéhány Szent fzo-ká-fokban, bizonyos imádságokban, esztendei áldozatokban, bútsú-járásokban, 's más egyéb-efélékben helyheztetitek: kik a' Sz. Mife ál-doza-ta, és a' Prédikátzió' halgatására szor-galmatofsan meg jelentek ugyan; de a' lélek' jelenléte nélkül, és olly tétovázó elmével; hogy inkább más mulandó hívságos, mint sem a' mennyei titkokról, az Isteni dolgokról
gon-

gondolkodtok: Kik a' Sz. Vallás' szokásai' bétöltésében külsőképpen ájtatofságot mutatok, de mindenkor irígy, haragos, vágyódó, rágalmazó szívvel oda járútok. Tanújátok az Istent lélekben, és igazságban imádni. Vessétek-ki a' gonofzságot szíveitekből; szünjete-meg roszszat tenni; mofsátok-ki a' bünöknek undokságát a' jóság' szívbéli szeretetével; keressétek az igazságot; gyakoroljátok a' szeretetet, töltsétek-bé hivatal-béli kötelefségteket. Ha pedig ezt nem teszitek, úgy a' ti ájtatofságtok nem egyéb útálatos színeskedésnél, és ollyas hólt tselekedeteknél, melyeknek Isten előtt érdemek nintsen. De térjünk az Isteni tökéletességekre vizfsza.

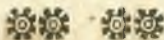
3.) *Az Isten mindent-tudó: ő tud mindene-
ket, az el-múlt, a' jelen-való, és a' jövődö
dolgot; ő tudja minden leg-titkofsabb gon-
dolatinkat, és azért meg-nem tsalattathatik.
Tudja mind azokat, a' mik a' világ' elejétöl-
fogva ekkoráig történtek, a' mik mostaná-
ban e' világban valóságosan történnek, 's a'
mik a' világ' végezetéig történni fognak. Sött
szívünk' belsejében rejtett gondolatinkat-is tud-
ja. Nints semmi teremtett állat láthatatlan ő e-
lötte; mindenek meztelenek, és ki-nyilatkoztat-
va vannak az ő szemei előtt Hebr. 4. v. 13. Nem
felejt-el ő semmi gondolatot, és semmi beszéd
se' rejtezik-el ő előtt Eccl. 42. v. 20. Istennek
véghetetlen mindent-tudósága félelmet tá-
maszfszon bennünk a' leg-titkofsabb vétkek'
el-követése ellen is. Akár mennyire igye-
kezzünk el-rejteni gonofzságinkat az Isten e-
löl, tsak ugyan el-nem rejthetjük. Bár ke-
resztül járná e' gondolat lelkünket: az Isten
lát, 's tud mindent. Hány vétkek el-marad-
nának!*

4.) *Az Isten leg-böltsebb.* Mindeneket elrendel fel-tett akarátjának bé-teljesítésére, és választ ahoz-való alkalmas eszközöket. Mindenfelől e' világban fénylik Isten' böltsefsége. Az apró történetekben nem különbömben, mint a' nagyokban tündöklik. Megengedi a' roszszat, tudván a' roszból jót teremteni; hágy vétkezni, tudván a' gonosznak esetét jóra-fordítani. Imádjuk meg-hitt lélekkel Istennek böltsefségét minden tetteiben: ne keressük, miért esett ez, vagy amaz? miért ezt, vagy amaszt rendelte? Mert minden eseteket böltsefséggel intéz, mellybe rövid látásunk végett bé-nem láthatunk, és csak kötelelségünk azt imádnunk Dáviddal fel-kiáltván: *Melley igen fel-magaszaltattak Uram a' Te tselekedeteid! mindeneket böltsefséggel tselekedted.* Pfal. 103. v. 24.

5.) *Az Isten mindenható.* Ő teremté a' Mennyet, és a' földet, és mindeneket, a' mik vannak; Ő nála semmi nem lehetetlen. Ő mondotta, e'képp' szóll az Írás, és löttek, Ő parantsolta, és teremtettek. Pfal. 32. v. 9. Ki-tetfzik, hogy a' világ' teremtése tsak egy szavába teltt. Könnyebb néki ezer világot teremteni, mint nekünk egy szót ejteni. Kérjünk azért gyarló, és téhetetlen emberek Istenünktől segítséget, a' kinél mindenek lehetétfenek. Math. 19. v. 26.

6.) *Az Isten leg-főbb gondvisező.* Ő kormányoz, és fenn-tart gondviselese által, a' mit teremtett. Ő az, ki bé-borítja az eget felhökkel; és a' földnek esöt kéfzít: *Ki a' hegyeken szénát teremt, és fütvet az emberek' szolgálatjára: Ki meg-adja a' barmoknak az ő eledeleket: és az ötet segítségül hívó holló-fiaknak.* Pfal. 146. v. 8. & 9.

7.) *Az Isten mindenütt jelen-való.* Ő mindenütt vagyon, a' Mennyen, és a' földön. Istennek mindenütt jelen-valóságát a' Királyi Próféta e'képp' hozza elő a' 138-dik Zsoltárban: *Hová menjek a' Te lelked előtt? és háová futsak a' Te színed elöl? Ha fel - menedek az Égbe, Te ott vagy: ha alá-szálllok pokolba, jelen vagy. Ha szárnyaimat fel-véveszem' is jó reggel, és lakom a' Tengernek végső határin: oda is a' Te kezéd viszen engem', és a' jobb kezéd tart meg engem'. És mondek: talám a' setétség el-lep engem': és az éj az én világosításom az én gyönyörűségimben. Mert a' setétség meg-nem homályosodik nálad, és az éj mint a' nap megvilágosíttatik: mint a' setétsége, úgy a' világossága is. v. 7.—12.* Mindenütt az Isten, nem kell őtet fáradozva, mezfizze keresnünk; nints távol, bennünk, elménkben, szívünkben, és mindenekben, és mindenek ő-benne. Akár hol legyünk, mondja Sz. Tziprianus, mindenütt szemei előtt vagyunk. E' gondolat mennyire tartóztatna bennünket a' vétkektől, ha méllyen szívünkben tartanánk! Az Istennek félelmében akár hol meg-tartana.

8.) *Az Isten leg-szentebb.* Akarja, és szereti a' jót, és gyűlöli a' gonoszt. Ugyan azért semmit sem betsül, tsak a' szentséget, a' jámborságot, az erköltsöt, a' kötelefségek' bé-töltését. A' gazdagságnak, betsületnek, tekéntetnek, fénynek, bátorságnak, hatalomnak, tudománynak, 's más e'féléknek, mellyeken az emberek sokat építenek, az Isten előtt nints divatja, ha tsak szentséggel nem jár. Ellenben légyen bár az ember még annyira tsekély, meg-vettetett, és szegény; tsak ájtatos, jámbor, és erköltsös lé-

légyen, mindent ér az Istennél. A' szentség egyedül kedvelteti embert az Istennel, a' bűn telzi gyűlöletessé.

9.) *Az Isten leg-igazabb, és leg-hűségesebb.* Ő se' tsalni, se' hazudni nem tud. Annak-okaért meg-érdemli bizodal munknak tellyességét. Arra szóllít bennünket Dávid Király, midőn mondja: *Jobb az Úrban bízni, hogy sem az emberben bízni.* Pfal. 117. v. 8. Minden egyéb reménység tsalárd, de az Istenben helyhefztetett reménység tsalhatatlan.

10.) *Az Isten feletteképpen jó; nem tsak magában, és magától, mint leg-tökéltebb, és leg-jobb valóság; hanem felette-jó is, és kegyes az ő teremtet állatihoz: minden javaink ő tőle vannak vagy eszközképpen, vagy eszköz nélkül. Jósága nints határ közé foglalva. Ugyan-is, ki volna abból széles e' világon ki-zárva? Mellyik az a' Nemzet, az az Ember, az a' Nem, állapot, és kor, melly jóságában nem-rélzesülne? Nem Istene-é egyaránt az apróknak, valamint a' nagyoknak? a' szegényeknek, mint a' gazdagoknak? a' jobbágyoknak, mint a' Királyoknak? Kinek kinek a' világban jót telz'; senkit se' zár-ki jótéteményeiből, eskütt el-lenségét sem. Mikor az igazak' mezejére es-főt ad, akkor a' bűnösök' mezejét-is meg-öntözi. Jóságában jeles, és bövséges. Minden ő tőle jön, a' mi jó. Testünk' egélsége, a' föld' termékenysége, el-tökélléseinknek szerentsés ki-menetele Ő tőle van. Éret-tünk le - szállott az Égből, és a' földre jött. Már mint gyermek firálmát, és fájdalmakat szenvedett. Szegénységben, és meg-alatsonyodásban terhessen élte napjait; végre a' Kereszt-fán halt-meg. Minő jóság ez! Oh melly*

C 2

há-

háládatlanoknak kellene lennünk, ha Istenünk' illy nagy jóságát szeretettel nem viszszo-nyoznánk.

11.) *Az Isten leg-irgalmasabb.* Ő bocsájtja-meg bűneinket, jóllehet magokban nagyok, és számoslak. Ah Keresztény Híveim! mi lenne már belőlünk, ha embereket bántot-tunk volna-meg annyira, a' mennyire Iste-nünket! Az emberek haragokban bocszú-ál-lásból az élőknek számából ki-kergettek vól-na; az irgalmas Isten pedig bűneink' fokasá-ga mellett meg-kegyelmezett. Még a' midőn gonoszt forgatunk fejünkben, midőn arról gondoskodunk, miképp' bántuk-meg őtet, akkor sem áll bocszút rajtunk, hanem boldogságunkról intézeteket tesz'. Hálákat ad-junk Istenünknek e' jóságáért, mellyet gyak-ran tapasztalunk engedett; és gondosan vi-gyázzunk, hogy ezentúl illy nagy irgalmas-ságú Istenünket meg-ne bántuk.

12.) *Az Isten leg-igazságosabb.* Ő meg-jutalmazza a' jót, meg-bünteti a' gonoszt, a-kármelley kitsiny légyen az.

13.) *Az Isten változhatatlan;* öröktől fog-va örökké ugyan azon magában. A' világ-ban minden mulandó, és változó, mint ma-ga a' világ-is. Napról napra változások tör-ténnek, mellyek közül egygyik a' másiká' nyomába hág. De a' mi Urunk Istenünk min-denkor egygyenlő.

I N T É S.

Ime Keresztény Halgatóim az Istennek tu-lajdonsági, és tökéletességei! mellyekre Szent Religiónk tanít, 's a' mellyeket kivált kép-

képpen tudnunk kell. Mindenek előtt itt há-
lákat adjunk az Atyának Jéhus Kristus által,
hogy olyan Religió' kebelében engedett szü-
lettetni bennünket, melly méltó-képpen meg-
ismérteti velünk Istennek felséges tulajdonsá-
gait. De itt jól éfzbe vegyétek, hogy ezen
Istentől nyert Religió nem henye, és üres
meg-ismérése az Isteni tulajdonságoknak;
hanem arra-való, hogy tiszteletet, és szere-
tetet neveljen iránta lelkünkben. Mit hafz-
nálna, ha mi az Istent ismérnénk, nagysá-
gát, és méltóságát meg-fognánk, azomban
Őtet illendőképpen nem tisztelnénk, nem
imádnánk, előtte magunkat meg-nem aláz-
nánk, Ő benne nem reménylenénk, néki
nem könyörögnénk, Őtet nem szeretnénk,
's nem félnénk? Betsüljük tehát Szerentsén-
ket, hogy azon Religió'nak követőivé let-
tünk, melly Isten' tulajdonságait velünk olly
igazán meg-ismérteti. Legyenek azomban
a' meg-ismértt tökéletességek jövendő éle-
tünk' jobbulására. Amen.

NEGYEDIK BESZÉD.

b.) A' Tellyes Szent Háromságról.

A' Hit, mellyet vallunk, nem tsak arra
tanít minket, hogy az Isten örökös,
mindent-túdó, bölts, hatalmas, hív, szent,
igaz, irgalmas, és egy; hanem hogy az az
egy Isten három Személyében. E'felől lé-
szen mái napon oktatásom, jól figyelmezzetek.

Vannak - é több Isteni Személyek ?

Három Isteni Személyek vannak.

Az egy, örökös, és véghetetlen Isten, három Személyében. Vagy-is: az Isteni egy természetben három különböző Személyek vannak, kik közül mindegygyik valóságos Isten.

Honnét tudjuk, hogy három Isteni Személyek vannak ?

A' Szent Írásból tudjuk: hogy három Isteni Személyek vannak, mellyek közül mindeniknek tulajdoníttatik 1.) Isteni természet, és vagyonság. 2.) Isteni tulajdonságok. 3.) Isteni Név. 4.) Isteni munkák, és 5.) Isteni tisztelet.

Miképpen neveztetnek a' három Isteni Személyek ?

Az első Isteni Személy neveztetik Atyának; a' második Fiúnak; a' harmadik Szent Léleknek.

Miképpen különböztetnek egymástól a' három Isteni Személyek ?

A' három Isteni Személyek e'képpen különböztetnek egymástól: az Atya önnön magától vagyon öröktől-fogva; a' Fiú öröktől-fogva az Atyától születik; a' Szent Lélek az Atyától, és a' Fiútól öröktől-fogva származik.

Minémű munkák tulajdoníttatnak különösen minden Isteni Személynek ?

Következendő munkák tulajdoníttatnak különösen minden Isteni Személynek: 1.) Az Atyának a'
Te-

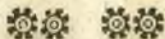

Teremtés. 2.) A' Fiúnak a' meg-Váltás. 3.) A' Szent Léleknek a' meg-Szentelés.

Miképpen neveztetnek mind-öszve a' három Isteni Személyek ?

A' három Isteni Személyek mind-öszve neveztetnek Szent Háromságnak.

Nints meg-foghatatlanabb Hitünk' titkai közt a' Szent Háromság' titkánál. Az Atya Isten, a' Fiú-is Isten, a' Sz. Lélek-is Isten; még se' következik, hogy három az Isten; hanem a' három egymástól különböző Személyek tsak egy Istent tésznek: mivel egy természetűek, és állatúak. Mindegygyik Személy örökké-való, mindegygyik mindenható, véghetetlen, teremtetlen; még-is tsak egy örökös, mindenható, véghetetlen, teremtetlen Isten vagyon. Ámbár a' Fiú az Atyától nemzetetett, és a' Sz. Lélek az Atyától, és Fiútól egyetemben származik; azért még se' fiatalabb, vagy tökéletlenebb a' Fiú, és Sz. Lélek az Atyánál. Úgy-é meg-kell vallanunk, hogy ebben a' titokban minden meg-foghatatlan? A' ki-tanúltt, és meg-élesedett emberi ész sem foghatja-meg, miképp' három egymástól különböző Személyek egy, és azon egy Istent tegyenek. Azomban az Isten se' kívánja tőlünk, hogy azt meg-fogjuk, hanem hogy azt kész alázatofsággal el-hidjük tsupán azért; mert ő nyilatkoztatta, a' ki kijelentésében igaz-mondó, és tsalhatatlan, és a' ki önnön magát leg-jobban isméri. Fel-találni e' titok' ki-nyilatkoztatását egyébb helyeken kívül Szent Jánosnál, a' hol írva vagyon: *Hárman vannak, a' kik bizonytságot tesznek a' Mennyben: az Atya, az Íge, és a'*

Szent Lélek, és e' három egy. 1. Joan. 5. v. 7.
 A' mi bennünket K. Híveim e' Vallásunkban meg-erősíthet, az: hogy Hitünknek titkai közül egynek Vallása sem szolgál Istennek nagyobb ditsőségére, mint e' jelen-valónak. Mert bizonyos az: hogy Istenünk' nagyságához, és felségéhez illőbb képzeletet magunknak nem tehetünk; mint mikor meg-valjuk, hogy Istenünk meg-foghatatlan. Ha az Istent meg-foghatnánk, már Ő Isten nem volna: minthogy pedig Őtet meg-nem foghatjuk, avval meg-valjuk, hogy Ő sokkal nagyobb, és tökéletesebb, hogy sem meg-foghassuk. E' jeles bizonyosságot teszünk leg-inkább a' meg-foghatatlan Sz. Háromság' hitében. Hidjük tehát e' titkot erősen, és valjuk álhatatosan.

Mi által valja a' Keresztény Katolikus a' Szent Háromságot?

A' Keresztény Katolikus valja a' Szent Háromságot a' Szent Keresztnek jele-által, midőn a' Keresztvetésnek alkalmatosságával mindeniket ezen Isteni Személyek közül nevezi.

Mit vall még a' Keresztény Katolikus a' Szent Keresztnek jele által?

A' Keresztény Katolikus a' Keresztnek jele által azt-is valja: hogy Krisztus Jéhus, midőn a' Keresztfán meg-halt, minket halála által meg-váltott.

A' Kereszt-vetés régtől bé-vett szokás. Eredetét az Anyaszentegyház' első idejében már fel-találhatjuk. Tertuliánus a' második század-béli Író, idő kora felől e' szokás' gyakorlását bizonyítja. Haljátok szavait: *Akár hová induljunk, akár ki, akár bé-menjünk, akár*
 öl-

öltözzünk , akár vetközzünk , akár mosdjunk , akár asztalhoz ülünk , akár gyertyát gyújtsunk , akár ülünk , akár álljunk , vagy akár mit tegyünk , mindenkor homlokunkra nyomjuk a' Keresztnek Szent jelét. Lib. de coron. mil. Melly szavai-
ból ki-vehetjük , hogy már az akkori Keresztényeknél szokásban volt a' Keresztnek vetése minden köz-tselekedetek előtt , és hogy akár melly tsekély dologhoz nem nyúltak a' nélkül , hogy azt a' Kereszt' jele meg-nem előzte volna.

Nem nehéz ki-találni , mi vihette az Anyaszentegyházat a' Kereszt -vetés' bé-fogadására. Tudni-illik : Jésus Krisztus a' Kereszt-fán halt-meg , és azon váltott minket , idvességünk' munkáját végbe-vitte. A' Keresztrül terjednek reánk a' malasztnak özöni , az ő érdemi által. Hogy tehát az Isteni irgalomság' e' nagy munkájáról , mellyből a' szentségnek , és áldásoknak származik forrása , 's a' mellynek emlékezetét nem lehet elegendőképpen meg-újítani , többször meg-emlékeznénk , méltán a' többi-közt a' Szent keresztnek jelét választotta az Anyaszentegyház , hogy azzal magunkat meg-áldanánk. Azonkívül azért vette-fel az Anyaszentegyház a' Sz. Keresztnek jelét , mivel az által a' tellyes Szent Háromságról nyilvánosságos vallást teszünk , mellyről elegendőképpen nem gondolkozhatunk , mint-hogy abban áll a' Kereszténységnek fundamentoma , és a' tellyes Sz. Háromságnak köszönhetjük , a' mik vagyunk , 's a' mivel birunk.

Mind ezekből következik : hogy a' Kereszt' vetésnek szokása dítséretes , és Szent , mellyet meg-vetni nem-szabad ; hogy kiváltképpen tartozunk az első Keresztények' szokása szerént , midön fel-kelelünk , vagy fekü-

ni megyünk, asztalhoz ülünk, vagy attól felkelünk, imádságba kezdünk, és azt végezzük, a' házból ki-megyünk, dologba kapunk, a' Szent Keresztnek jelével élni: nem különben midőn késértetben, vagy halál' veszedelmében forgunk. A' Gazdák, és Gazd'aszfzonyok gyakran Keresztet vessenek gyermekeikre, hogy őket az Isten minden Szerentsétlenségtől meg-örizze. Végre a' Kereszt-vetést tsupa szokásból ne üzzük, hanem mindenkor meg- emlékeztvén Üdvözítőnk' Keresztének ki-magyarázhatatlan érdeméről.

Miképpen veti magára az ember a' Keresztet ?

A' Keresztet, e'képpen veti magára az ember: Jobb kezét homlokára tévén mondja: *Atyának †*, azután melyére, *és Fiúnak †*, és bal válláról jobb vállára, *és Szent Lélek Istennek nevében † Amen.* Vagy jobb kezével homlokán, száján, és melyén kis Keresztet tsinál, és mondja: *Atyának 's a' t.*

Homlokunkon említjük az *Atyát*, mert eredete, és kút-feje a' más két Isteni Személyeknek; melyünkön a' *Fiút* nevezzük, mert a' Boldogságos Szűz Mária' méhében vett emberi természetet magára; bal vállunkról jobb vállunkra a' *Szent Lélek Istennek Nevében* általvisszük kezünket, mert a' Szent Lélek az ő malasztjával által hozott minket a' bal részről, az-az: a' kárhozatból, a' jobb részre, az-az: az idvelségre.

Az *Atyák'* kötelelsége, hogy gyermekeiket idején meg-tanítsák, miképp keltsen a' Keresztet vetni; 's e' mellett eszke-re adják, melly nagy tiszteletet, és ájtatóságot kíván a' Kereszt - vetésnek gyakorlá-

lása. Annak okáért mindjárt eleinten őket arra szoktassák, hogy a' Szent Kereszt-vetést mindenkor annak rende szerént illendő tisztelettel tegyék.

I N T É S.

Minthyogy K. Híveim a' három Isteni személyekben helyheztetett Hit fundamentoma reménységünknek, forrása érdemeinknek, s kezdete szentségünknek; mi szükségesebb e' Hitünk' gyakor meg-újításánál? a' mi alkalmatosan meg-történhetik e' szokott formában: *Atyának, Fiúnak, és Szent Lélek Istennek nevében.* E' szavakkal, mellyekkel a' Kereszt-vetésben élünk, nyilatkoztatjuk - ki a' Szent Háromságban helyheztetett hitünket. Azért olly felségesek, jelessek, és tiszteletsek vallásunk' gyakorlásában: azért szokott az Anyaszentegyház a' kegyelem' Törvénye' Szakramentomainak szolgáltatózásában azokkal olly gyakor' élni. Lám a' Kereszt-ségben az Atya', Fiú', és Sz. Lélek' nevében újra születettünk. Az Atya', Fiú', és Sz. Lélek' nevében a' Bérnálás' Szentsége által meg-erősítettünk. Az Atya', Fiú', és Sz. Lélek' nevében bűneinktől a' Töredelmesség által fel-szabadulunk. A' Papok, és Püspökök az Atya', Fiú', és Sz. Lélek Isten' nevében áldásokat osztanak. Evvel értésünkre adatik, úgy-mond Sz. Agoston, hogy a' Kereszténységben nints kegyelem, nints idvezülés, nints igazulás a' Sz. Háromság' vállalása nélkül. Innét vagyton, hogy Szent, és Isten-féle szokásból a' Hit-vallást mindennemű tselekedeteink' eleibe tészük, midőn sem-

mi-

mibe sem kapunk, semmit sem végzünk a' nélkül, hogy magunkat Szent Keresztvetésfel meg-ne jelelnénk az Atyának, Fiúnak, és Sz. Léleknek nevében; mivel jól által-látjuk, hogy tselekedeteink' érdeme azon állapodik, és hogy a' nélkül akár mi jót tettünk, haszontalan, meg-vettetett, Mennyországot nem érdemlő.

Ha K. Híveim ezen Szent Neveket, *Atyának, Fiúnak, és Sz. Lélek Istennek nevében*, mindenkor tisztelettel, és szívbéli meg-illetődéssel ki-mondottuk volna; Bóldog Isten! mennyi érdemet gyűjthettünk volna az Istennél! Minekutánna pedig azokat tsak futva, és tétovázó elmével ki mondjuk, másutt járván az elszünk, vagy semmit-sem gondolván, akár mennyit ejtegefsük mi a' Szent Háromságnak nevezetét, nem nyerünk rajta semmit: Sőt, a' mi szeget üthet fejünkbe, annyiszor meg-bántjuk az Isteni Személyeket, a' mennyiszor dicsztelenül, és gondatlanul említjük. Nem dicszérjük így a' Szent Háromságot, hanem inkább Szentségtelenítjük: Nem tsak elvesztegetjük a' kegyelem' kintseit, hanem nyakunkra még terhesbb haragot-is gyűjtünk: mert ezek a' nevek, *Atyának, Fiúnak, és Sz. Léleknek*, Istenünk' nevei, mellyektől a' Pokol-is retteg. Annak okáért szánkból ki-ne bocsájtsuk szívünk', és elménk' tárfasága nélkül; mert e' Szent Nevek szerelmetesebbek, mint rettentők; mert idvelséges nevek, 's éppen azért elménk' figyelmeteségére, és szívünk' szeretetére méltók. Minekutánna a' haldokló ágyban fekünni fogunk, és a' Pap életünk' utolsó szem-pillantásaikor meg-jelen, hogy lelkünkért Istenhez imádkozzon; vallyon minő névvel élend foházkodásai, és
kö-

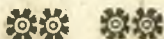
könyörgései' erősítésére? Nemde az Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek névével? Vallyon miképp' fogja meg-szóllítani lelkünket? Nemde így: költözz - el Keresztény lélek; menny az Atyának, ki tégedet teremtett, a' Fiúnak, ki meg-váltott, a' Szent Lélek Istennek nevében, ki meg-szentelt? Hatalmas szók! mellyek ellenségünk' intselkedéseit meg-hasztalanítják, és az Istennek segedelmét kegyelmével e' veszedelmes útra meg-szerzik. Mindezeket meg - fontolván, és szívünkre vévén, nem lészén - é elégséges fel-serkentésünkre, hogy e' Szent Neveket a' Kereszt-vetésbe mély tisztelettel, és nagyobb szívbeli buzgósággal ki-mondjuk, hogy sem közönségesen eskik az emberek' nagyobb részétől? Amen.

ÖTÖDIK BESZÉD.

c.) A' Teremtésről.

1.) *A' Világ' Teremtésről.*

Az Apostoli Hit - vallás' első Ágazatja, hogy az Isten tsak egy, egyszer'smind, hogy Isten Teremtője a' Mennynek, és Földnek. Itt jó hely vagon a' teremtésről szólani. A' világ' teremtése leg-nyilvánatofsbabban előnkbe-adja Istennek véghetetlen hatalmát, leg-jelesebb böltsétségét, és a' Teremtényt Teremtőjével a' háládatofság', és szeretetnek szentelt kötelefségeivel egybe-köti.

E' légyen ösztönötök K. Híveim e'-béli beszédem' szíves halgatására.

Ki teremtett mindeneket?

Az Isten teremtette a' Mennyet, és a' Földet, és mindent, a' mi vagon.

Tsak egyedül az Isten örökös, és teremtetlen valóság. Egyebek valamik tsak vannak Égen, és Földön, az Istentől teremtetek. Eleinte nem volt se' Ég, se' Föld, se' Angyal, se' Ember, se' Nap, se' Hóld, se' Tsillag, se' más egyéb. Az Isten egyedül mindenkor volt. Ki adta lételeket? Magoktól vannak? ezt gondolni képtelenség. A' Teremtmények érthető szóval hangozzák Koronás Prófétával: *Ő, tudniillik az Isten, ki véghetetlenül bölts, és hatalmas, alkotott minket, és nem mi magunkat.* Pfal. 99. v. 3. és Sz. János írja: *Méltó vagy mi Urunk Istenünk ditsőséget, és tiszteletet, és erőt venni: mert mindeneket teremtettél, és a' Te akaratodért valának, és teremtettek.* Apoc. 4. v. 11.

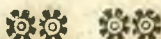
Mit tesz' ez a' szó teremteni ?

Ez a' szó, teremteni annyit téfzen, mint semmiből valamit ki-hozni.

E' szónak értelméből elegendőképpen ki-világít, hogy a' teremtés egyedül az Isteni határozatlan Hatalomnak munkája. Az Isten alkotta semmiből, az-az: matéria, eszköz, segítség nélkül, magától, tsupán hatalmas szava által, nem tsak a' mik látszatnak, hanem a' láthatatlanokat-is; de nem egyszerűen, jól-lehet egy szempillantás alatt életre hozhatta volna, ha nékie úgy tetszett volna; hanem
hat

hat egész napot töltött a' teremtés' munkájában, 's olly rendet tartott ebben, a' melly nékie tetszett. Haljuk Mójzesnek beszédjét a' teremtés felől, a' melly első könyvében nemessen, és Istenhöz illendőképpen hozatik-elő. *Kezdetben, úgy mond, teremté Isten a' Mennyet, és a' Földet. A' Föld akkor ékeség nélkül, és puzta vala lakos nélkül; mert az Isteni hatalom eleintén csak léttelt adott néki, ezen-kivül pedig se' erőt, se' termékenységét nem közlött vele. Vizekkel bé-fedezve, és fetetséggel bé-borítva feküvék, mikor mondá az Isten: Légyen világosság; és lön világosság. Látá az Isten, hogy a' világosság jó, és el-választá a' világosságot a' fetétségtől; és nevezé a' világosságot Napnak, és a' fetétséget Éjnek. Az Ég', Föld', világosság' teremtése történt az első napon. Másod' napon teremté Isten az erőtséget. Légyen erőtség a' vizek között, mondá Isten, és válaszsa-el a' vizeket a' vizektől, 's úgy lön. Harmad' napon el-választá az erőtséget a' földtől, mondván: Gyűljenek egybe a' vizek, mellyek az Ég' alatt vannak, egy helyre; és tessék-ki a' száraz. Ezen szókra tengerek nyíltak. Minekutánna pedig a' vizek öszve-gyűltek, a' föld' gyümöltstelensége látszatván, mondá Isten: Hozzon a' föld zöldellő, és maghozó füveket, és gyümöltszö-ző-fát. A' Teremtő' szavára a' Föld ki zöldültt, virágok, és gyümöltsfák. nőttek kebelébe. Negyedik napon szólá Isten: Legyenek világosítók az Ég' erőtségén, és válaszszák-el a' napot, és az éjtszakát, és legyenek jelekre, és időkre, és napokra, és esztendőkre. Ott terme azonnal a' szörnyü tüzi alkotmány, a' Nap, melly világosítja a' földet, ékesíti fénnyével, és az*

egész

gész természetet melegével élteti. Mellette más tsillagzat áll, a' Hóld, hogy az éjtszákán uralkodna; 's egyszer'smind ugyan akkor fel-ékesített az Égnek boltozatja a' fényes tsillagoknak számtalanságával. Melly gazdag jó tétemények folynak tovább a' Teremtő' kezéből ötödik napon! *Hozzanak*, mondá, *a' vizek tsúszó-mászó élő lelket, és repülő állatot a' föld felett, az Ég' erőssége alatt.* El-telének a' folyók a' halak' tsuda sokaságával, és a' levegő repdeső madarakkal népesede. Meg-áldá Isten azokat, és mondá: *Nevedjétek, és sokasodjatok, és töltsétek bé a' tenger' vizeit, és a' madarak sokasodjanak a' földön,* 's e'képpen nevedésekre, és sokasodásokra szükséges tulajdonságokkal fel-ruházta őket. Hatodik napon a' föld-is lakost kapá. Mondá az Isten: *Hozzon a' föld élő lelket az ő neme szerént, barmokat, és tsúszó-mászó állatokat, és földi oktan állatokat az ő természetek szerént.* Szavára mindennemű állatokkal bé-tölt a' föld. Mindegygyik a' Teremtő' hatalmát, és bőltsefségét mutatta. Ugy voltak alkotva, hogy benne hasznát találná, ki majd a' világ' Élöl-járójának rendeltetnék, az ember, kit ugyan azon nap' teremtett. Hetedik napon megszünék a' Teremtő, minekutánna mindeneiket alkotta. Imé a' teremtés' titkában hányféle jótéteményekre, 's tsuda tárgyakra akadunk! nem ösztönöztetünk - é az hálada-tofságra Teremtőnk-iránt? Nem adunk-é há-lát a' Teremtőnek Szent Jánossal kiáltván: *Méltó vagy mi Urunk Istenünk, ditsőséget, és tiszteletet, és erőt venni, mert mindeneiket teremtettél, és a' Te akaratodért valának, és teremtettek!* Apoc. 4, v. 11.

Hogy

Hogy mindenek jök, a' miket Isten teremtett, bár minden felöl által-nem láthatjuk is; kételkednünk nem lehet: mert azt az Isten mondotta, ki véghetetlen böltségsége mellett, leg-jobban tudja, mi, 's ki mitsodás? Noha pedig mindenek jök, a' miket Isten teremtett; még sem mindenek egygyenlöképpen tökéletesekek: mert imádandó böltségsége akarta, hogy egygyik a' máfiknál tökéletesebb lenne.

Melly teremtett állati az Istennek kiváltképpen-való emlékezetre méltók?

Kiváltképpen-való emlékezetre méltó teremtett állati az Istennek az Angyalok, és az ember.

2.) *Az Angyalok' teremtéséről.*

Isten az Angyalokat akkor teremtette, mikor a' földet, 's a' Mennyet.

Mitsodák az Angyalok?

Az Angyalok tiszta Lelkek, kiknek értelmek, és akaratok vagyon, de testek nintsen.

A' Katolika Anyaszentegyházzal vallanunk kell, hogy az Angyaloknak nints testek, mint az embereknek. Olvasuk ugyan a' Sz. Írásban, hogy ök néha emberi ábrázatban jelentenek-meg, p. o. Ábrahámnak, Jákobnak, Lothnak, Mójsének, Tóbiásnak, 's más egyebeknek. De az nem volt fajátjuk, hanem tsak költön időre fel-vett testi kép. Felvették, hogy az emberekkel, kikhez követségbe küldöttek, érezhető-képpen bánhassanak.

Az Angyalok sokkal nemesebb teremtmények, hogy sem az ember; mivel az embereket mind ezek' élére, mind tehetségek' erejére nézve felöl - haladják. Erejüket sok ízbéli történetek a' Szent Írásban elő - adják. Csak egygyetlen egy Angyal volt, ki az Afzsziriusok' Táborában egy éjtszaka száz nyoltzvan öt ezer embert agyon vert. 4. Reg. 19. Egy Angyal vitte Habakuk Próféta't üstökénél fogva, midőn aratóinak enni vinne, Judeából Babilon Várofsába Dánielhez, ki az Oroszlányok' barlangjában fogva hevert. Daniel. 14. v. 32. Hogy az Angyal' hatalma, és ereje által e' történt, a' Sz. Írás nyilvánítja. Daniel. 35.

Miért teremtette Isten az Angyalokat?

Isten teremtette az Angyalokat, hogy őtet tiszteljék, szeressék, és imádják, néki szolgáljanak, és az embert őrizzék.

A' felséges, és véghetetlen jóságú Isten teremtven az Angyalokat, magához illendőképben javokra tzelezott. Akarta tudniillik, hogy Ditsősége' Országában boldogságokban örvendjenek, de úgy: hogy a' boldogságot meg - érdemeljék imádása, 's szeretete által, a' mint mindjárt eleintén tudtokra attá. Azonkívül kegyelmeket-is ajándékozott nékik, mellyekkel felséges parantsolatjait igazán bé-telleyesíthetnék, hogy ha az ő nékik szánt ditsőségre jutni akarnának.

Miképpen teremtette Isten az Angyalokat?

Isten teremtette az Angyalokat az ő kegyelmében, és sok tökéletességekkel.

Isten

Isten az Angyalokat teremtésekkor tökéletes szabad akarattal, és elmével ruházta fel, hogy elméjük' nemessége által, ön' természetek' különösségeit, és tökéletességeit, 's mindezekből folyó köteleltségeiket, mellyekkel tartoznának jól-tévő alkotójok eránt, tökéletesszen meg-ismérnék, és betsülnék. A' nyert kegyelmek közt leg-főbb volt a' megszentelő malaszt, melly által Isten' baráti-vá lettek, és véle egygyesültek. Mindazonáltal

Meg-maradtak é minnyáján az Angyalok az Isten' kegyelmében?

Sok Angyalok az Isten' kegyelmét a' kevélység' bűne által el-vesztették.

Nagy része az Angyaloknak Lutzifer' rosz példája által, ki egy volt a' fellyebbvaló Angyalok közül, el-tsábíttatván, kevélyen az Istentől el-pártolt, a' miért a' kegyelemből ki-estenek, és meg büntetődtenek.

Miképpen büntette Isten a' kevély Angyalokat?

Isten a' kevély Angyalokat, kik Ördögöknek nevezetnek, örökre el-vetette, és pokokra talzította.

Az Isten, ki valamint bővséges irgalomságában, úgy ítéleteiben meg-vizsgálhatatlan, és rettentő a' büntetésekben, a' pártos Angyaloknak meg-nem kegyelmezett; hanem engedetlenségek' büntetésére őket a' boldogság' helyéből ki-üzte, és poklokra vetette, hogy színe' látásától, mellyre teremtetek, most örökre el-zárattatván az el-olt-

hatatlan tűzben kínlódnának. Ezen el-kárhozott Angyalok Ördögöknek nevezetnek, kik szüntelen lefelkednek, miképpen ejtsék az emberi életet Iffentelenségbe, és veszedelembbe. Ólalkodásoktól, hogy őrizkedjünk, e'képp' int bennünket Sz. Péter: *Józanok legyetek, és vigyázzatok, mert a' ti ellenségetek az Ördög mint az ordító Orofzlány körül-jár, keresvén, a' kit el-nyeljen.* 1. Petr. 5. v. 8.

Az el-kárhozott Angyalok' példája tanítson meg K. Híveim az Isten' igazságára, melly köteleléseink' bé-töltésére mind úntalan szóllítson, és a' bűnökből mennél hamarább fel-költson. Mert nem veszfzük - é innét észre, hogy az Iffent büntetlenül meg-nem bánthatjuk, és igazsága' tsapáfsai alól meg-nem menekedhetünk? mint hogy az Angyaloknak sem engedett-meg, a' kiket Mennyország' lakosinak teremtett, és az a' végre kívántatott kegyelmekkel meg-áldott; hanem el-pártolásoktól fogva Pokol' lán-tzaival meg-kötözvén, őket Országából ki-üzte, 's Pokol' fenekére taszította, hogy ott örökké kínlódnának. Mit várhatunk tehát mi haragjától, ha bűneinkkel fel-boszfzontjuk? Légyen szemeitek előtt mind úntalan a' kárvallott Angyaloknak szomorú példájok. Mennél gyakrabban arra emlékezünk, annál inkább fogunk az Iffent' igazságától félni; annál inkább fogunk vigyázni, hogy őtet fel-ne bizgassuk ellenünk.

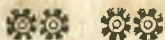
Lutzifernek gonosz példája nem rontotta-meg minden Angyalokat. Sokan Szent Mihály Arkangyal' vezérlése alatt Lutzifer' kevélységét meg-útálván, vakmerőségének el-lent állottanak, és Teremtőjök' hatalmának hódoltanak, 's a' Szent malasztot meg-tartván,

ván, a' Mennyei ditsőséget örökre elnyerték, a' hol az Istent színről színre látván ötet vég nélkül szeretik, imádják, áldják, és magasztalják.

Az Istennek hív Angyali kilentz Karokra fel-olftva, illy nevezetek alatt említetnek a' Sz. Írásban. 1. Serafimok. 2. Kerubimok. 3. Királyi-Székek. 4. Uraságok. 5. Erők. 6. Hatalmanságok. 7. Fejedelmességek. 8. Arkangyalok. 9. Angyalok. Még azt kell itt meg-jegyeznünk: hogy az Angyalok Istentől az Emberek' oltalmazására vagynak rendelve, azért Örző Angyaloknak neveztetnek. El-távoztatnak tudniillik tőlünk minden testi, 's lelki veszedelmet, belőről jóra szállítanak, az Ördög' intselkedéseitől oltalmaznak, vizontagságainkban vígasztalnak, imádságainkat Isten' eleibe' vizik, könyörgéseikkel erősítik, végre halálunkkor lelkeinket Isten' színe eleibe késérik.

I N T É S.

Ismérjük - meg ebből, és magasztaljuk K. Híveim az Istennek véghetetlen böltsétségét. Ki jóllehet gondját az egész világra kiterjeszti, még-is e'felett olly nemes lelkek' vígyázására bizott. Ismérjük, és magasztaljuk jóságát, hogy az Angyalokat, kik nálunk fellyebb valók, idvességünk' eszközüvé rendelte; 's egyszer'smind vegyük hasznokat, nekik ajánlván testünket, 's lelkünket, őket segítségül híván, sűgarlásaikat követvén, kivált halálunk' óráján segítségeiket, és oltalmokat kérvén, hogy azon Mennyei

dítsőségbe, mellyben régtől fogva örven-
deznek, szerentsélsen juthafsunk. Amen.

HATODIK BESZÉD.

3.) *Az első Embernek teremtéséről.*

Melley teremtett állatja az Istennek ki-
váltképpen való emlékezetre méltó
az Angyalok után?

Az Ember kiváltképpen való emlékezetre méltó te-
remtett állatja az Istennek az Angyalok után.

Haljuk Szent Hitünknek tanítását az em-
ber' teremtéséről. Szépen, fölségesen,
és hafznolsan adja ő azt előnkbe. Láfsátok
ezt a' jelen-való óktatásomban, mellyre jól
figyelmezzetek.

Az Angyalok után nints olly teremtés
sem Égen, sem földön, mellyet az Ember-
hez hasonlítani lehetne. Az Ember elmével,
és akarattal birván, uralkodhatik minden al-
kotmányokon, mellyek szolgálatjára, és hafz-
na vételére teremtettek.

Miből áll az Ember?

Az Ember testből áll, és halhatatlan lélekből, melly
az Isten' képre teremtetett.

Az ember két részből áll. Testből,
és Lélekből. Az emberi test remek-munká-
ja a' Teremtőnek. Vallyon lehet-é tökéle-
tes-

tessebb munkát az emberi testnél képzelni? Meg - vannak szükséges tagjai, és érzékenységei, egygyül egygyig a' leg-jobb helyet foglalja, mindegygyik erősíti, szépíti, és te-
kémentesíti azt. A' lélek testetlen, leg-főbb, és leg-nemesebb része az Embernek; mert ezés, halhatatlan valóság; benne erednek, és lakoznak a' gondolatok, ismértek, és érzések. A' Lélek lélek; mert gondolkozni, ítélni, öszve-hasonlítani, okoskodni nem tes-
tet illet.

Az ember' Lelke halhatatlan. Ezen ál-
lítás a' világ' régiségével vetekedik. A' pal-
lérozott, és pallérozatlan Nemzetek egy-
gyenlően tartották azt minden időben; tsak
az igen gonofszak tagadják némelykor a' lé-
lek' halhatatlanságát, nem meg- győzöttetés-
ből, hanem, mivel kívánják a' Lélek' halan-
dóságát, hogy rosz életeket meg- nyugosz-
talhassák. A' Lélek' halhatatlanságát a' Sz.
Írásnak mind azon helyei bizonyítják, mel-
lyek a' jövendő örök életről szólnak. Ez
igazság nélkül nem álhatna se' Religio, se'
erkölts, se' társasági kötelefség. Mert, ha
lelkünk halandó volna, és halálunk után sem-
mit sem reménylenénk, semmitől sem félnénk,
mi indíthatna az erkölts' gyakorlására, melly
mindenkor fáradságba kerül? és a' gonofz-
ság' el-hagyására, mellyben annyi gyönyö-
rüségeket képzelünk? Tsak a' lélek' halha-
tatlansága tarthatja - fenn azon engedelmes-
séget, mellyel az Isten', Fejedelmünk', és Ha-
zánknek tartozunk, és azon hívséget, sze-
retetet, mellyel felebarátunkhoz kell visel-
tetnünk. A' nélkül a' Társaság' leg-szentebb
törvényyei füstbe mennének, az erköltsiség
el-vezne, az egygyefség fel - bomlana, be-

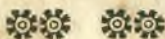
tegségeinkben, és nyomorúságinkban vígasztalás nélkül volnánk. Tartsuk meg azért K. Híveim ez igazságot, és a' gonosz embereknek bal okoskodásaik után tőle el-ne álljunk. Mindenkör fogjuk érezni hasznát ez igazságnak. Ösztönözni fog bennünket az Isteni szolgálatra, buzdítani kötelefségeinkre, vígasztalni szenvedéseinkben, tsak meg-ne felejtkezzünk vele élni.

Az emberi lélekről szükség' azon-kivül tudnunk: hogy némü-némü-képpen az Istennek hasonlatossága, és képe. Ezen hasonlatosság pedig abban áll: hogy az emberi lélek, mint az Isten, bár véghetetlenül tökéletlenebb értelemmel, és akarattal bír.

Miért teremtette Isten az Embert?

Isten teremtette az embert, hogy Őtet meg-ismérje, tisztelje, szeresse, imádjja, és néki szolgáljon, engedelmeskedjék, és idvezüljön.

Lehet-e nemesbb tzélt találni az ember' teremtése' tzéljánál? Istené sem külömbb; mert önnön maga ő magának tzélja. Öröktől fogva ismeri ő, és szereti magát. Intézeteket tesz ditsőségére, és azokat annak idejében végre hajtja. Ennyiben képére, és hasonlatosságára teremtette az embert. Mert adott néki elmét, és akaratot, hogy Teremtőjét ismerné, és szeretné. Fel-ruházta testel, és lélekkel, hogy őtet ditsőiténé, és valamint Isten magában véghetetlenül boldog, szintúgy akarta, hogy Teremtőjében találná ember boldogságát. Tehát embernek tzélja olly fentséges mint Istené. Vajha mindenkor e' nagy tzélhoz méltó-képpen éltek volna! vajha mindenkor Istent szerették, és pa-

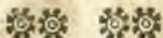

parantsolatinak engedelmeskedtek volna az Emberek! De fájdalom!

Engedelmesek maradtak - é Istennek az Emberek?

Már az első Ember Adám Évával feleségével engedetlen vala Istennek.

Minek-előtte az ember' szófogadatlanságáról szóljak, teremtése' históriáját Mójses szerént haljátok, melly a' Teremtő eránt háládatos szeretetet gerjeszthet bennetek. Az Ember' alkotásával meg-szünt a' teremtés. El-végezvén az Úr Isten más - egyebek' teremtését, mondá: *Alkofsunk embert a' mi képünkre, és hasonlatosságunkra; és uralkodjék a' tengernek halain, és az Égi madarakon, és okatlan állatokon, és az egész földön, és minden tsúszó - mászó állaton, melly mozog a' földön.* Gen. i. v. 26. Adám első ember volt, kit Isten teremtett, és az egész emberi Nemzetnek Attyává rendelt. Földből, vagy - is agyagból formálá testét, mellynek okáért Adámnak nevezte, az-az: földből tsinálnak. Ezen agyagból öszve-állított testbe életet lehelte a' Teremtő; avagy halhatalan lelket, és így lett Adám első ember. Adám' létele után mondá az Úr Isten: *Nem jó az Embernek egyedül lenni, teremtsünk néki hozzá hasonló segítőt.* Gen. 2. v. 18. Annak - okáért mély álmod botosájtá Adámra, 's midőn aludna, egy oldal-tsonjtát ki-vette, mellynek helyét hússal bé-tölté, és épité abból az Afzszony' testét, mellybe elzese lelket lehele, és így lett afzszony, kit Évának nevezett. Midőn Adám álmából fel-kelt, eleibe állítá

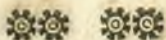
az Isten Évát, kit látván Ádám e'képpen felkiáltá: *Ez mostan tsont az én tsontaimból, és hús az én húsemból; ez hívattitak Férjfiúinak, mert férjfiúból vétetett. Annak-okáért el-hagygya ember az Attyát, és Annját, és ragaszkodik az ő feleségéhez, és lesznek ketten egy testben.* Gen. 2. v. 23. 24.

Mindjárt teremtésekor adott Isten az első embereknek hatalmat, hogy eszekkel, melly akkoriban ép, tökéletes vala, és minden hajlandóságokat igazgatta; tökéletesen éljenek. Azon-kivül, mind magokról mind a' teremtmények' természetéről világos ismeretet öntött beléjük; 's minthogy földi életeknek tzélja abban állana, hogy tulajdon, és kész akartva tett érdemek által az örök boldogságot meg-nyerjék, tökéletes szabadsággal is meg-ajándékozta őket; úgy nem különben a' Religiónak fő tudományira is természet felett-való világosság által megtanította. Ezen Istentől vett oktatásból megtanúlták, hogy van Isten, ki magok', és mindenek' teremtője; meg-ismérték böltsességét, és gondvifelését, a' Lélek' halhatatlanságát, a' jutalomnak, és a' büntetésnek örökké tartandóságát. Ezen természeti, és természet felett-való ismereteken kívül kaptak szentelő malasztot, vagy eredeti igazságot, melly által Isten' fiaivá, és barátivá, a' rendetlen indulatok' háborgatásaitól, mellyek az észnek hafzna vételét meg-előzik, és a' test' pártoskodásától mentek lettek; 's a' melly lelkeket a' Teremtőjökkel öszve foglalta, 's bennek az erköltsöknek nagy szeretetését szerzette.

Illy fok-féle jeles ajándékokkal fel-fézé-pítve Ádám, és Éva Istentől a' Paraditsom kertbe helyheztek. E' kertben, mint az

Írás mondja, a' multság', és gyönyörűség' helyén, külömbkülömbféle fákat nevelt az Isten, mellyek szép, ízemeket gyönyörköd- tető, és eledelre jó gyümöltsöket hoztanak. Nem fogyatkozott itt semmi. Nem keserít- tették őket az alkalmatlankodások, a' be- tegségek nem nyomorgatták. Tsendes, és boldog volt életek. Meg halni se' kellettvol- na nékiek, ha Isten' parantsolatját által nem hágták volna; az erőszakos halál sem foszt- hatta volna-meg életektől, kiket az Isten ol- talmazott. A' kertnek közepén állott az é- let' fája, melly fának gyümöltse egészségeket, és erejeket meg-tartotta volna, míg Istennek nem tetfzett volna őket a' Mennyországba ál- tal-vinni.

Ismérjétek már meg K. Híveim azon ve- lős, és nyomos igazságokat, mellyekre a' teremtésünk' históriája tanít. Ismérjétek-meg azon jelefségeket, azon méltóságot, azon nagyságot, mellybe helyezettett Mennyei eredetünk. Istennek képe, és hasonlatossága vagytok, mert szabad, halhatatlan, eszes lé- lekkel birtok. Nagy méltóság! jeles külö- nőség! Ismérjétek, ismérjétek - meg K. Hí- veim nagyságtokat, nem a' hiúságos ditse- kedés végett, hanem hogy Isteneteket, és Teremtőtöket mély tisztelettel, és imádás- sal dítsérjétek, és áldjátok. Imádjátok szere- tettel, és háládatossággal tellyes szívvel a' Teremtőnek karját, ki benneteket a' semmi- ség' mélységéből ki-húzott, eszes teremtmé- nyekké tett, és képe' hasonlatosságával fel- ekesített. Ismérjétek - meg a' nemes tzélt, mellyre a' Mindenható teremtett benneteket, melly abban áll; hogy ötet meg-ismérjétek, szeretsétek, e' földön ditsőittsétek, a' Menny-

országban pedig örökre birjátok. Szent lé-
 fzen tellyes életünk, tsak mind úntalan sze-
 münk előtt forogjon a' tzél, mellyért eszes
 teremtményekké tett, 's e' világra helyhez-
 tetett; minden tárgyokat e' világon tzélunk'
 jól-tévő eszközeinek fogunk tekénten. Ak-
 kor a' szerentse, és szerentsétlenség, az e-
 géség, és betegség, a' gazdagság és sze-
 génység, a' betsülés, és meg-vetés, az öröm
 és keferőség, minden dolgaink, szolgálla-
 tink, hivatalbéli foglalatofságink mind egya-
 ránt Istenünkhöz, a' mi tzélunkhoz fognak
 vezetni. Szemeink előtt tartván tzélunkat,
 egyedül tsak, és szüntelen tzélunkat ügyel-
 nénk. Azon gondolat, hogy Istenünkért te-
 remtettünk, hogy az ő szolgálatjára, 's ön-
 nön boldogságunkra vagyunk alkotva, a' vi-
 lág' haszontalan tagjaivá nem tehet, az Or-
 szágnak terhére: mert ezt szemünk előtt hor-
 dozván, mind azon kötelefségeinket, mel-
 lyekkel mint e' világnak lakosi a' világnak,
 mint hazafiak Hazánknak, mint alatt-valók
 Elöl-járóinknak, mint ember-társak ember-
 társainknak tartozunk; Istenért, 's ugyan az-
 ért gondofsabb hívséggel, nagyobb szorga-
 lommal fogjuk bé-telleyesíteni. Annak - oká-
 ért soha ki-ne veszfzen fejünkből e' gondo-
 lat: Isten a' tzélom; az ő szolgálatja, 's ön-
 nön boldogulásom a' tzélom! Forduljunk az-
 ért - is, folyamodjunk Istenünkhöz könyörög-
 vén, hogy kegyelmének hathatósága által
 e' gondolatot bennünk sen-tartsa, 's erősítse,
 és foganatofsan gyulafztgafson tzélunk után-
 való törekedésre. — Haljunk már valamit az
 első embernek vétkérol.

4.) Az első Embernek vétkérol.

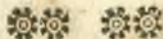
Az első embernek boldog állapota, mellyel a' Paraditsomban birt, nem tartott sokáig. Vétkezett engedetlenségével, 's vétke miatt a' boldogság' állapotjából az inségek', és nyomorúságok' mostohaaságába esett.

Miképpen lett az első Ember engedetlen?

Az első Ember a' Paraditsomban az Istenől megtiltatott fának gyümölcseiből evett, és az által vétkezett.

Midőn Isten Ádámot a' Paraditsomba helyhez tette, minden fának gyümölcset megengedvén, egygyet ki-vett, mellynek gyümölcset megtiltotta mondván: *A' Paraditsomnak minden fájáról egyél, de a' jó', és gonosz tudásnak fájáról ne egyél.* Gen. 2. v. 16. & 17. E' fának gyümölcse magában se' rossz, se' ártalmas nem volt, 's az Isten megtiltá Ádámnak ételét, hogy maga meg-tartóztatásával Teremtőjéhez tartozott engedelmeségét, függését, hívségét, szeretetét nyilvánosságosan nap-fényre hozná, hogy e'képp' eredeti boldog állapotját meg-tartaná, 's az örök idvefséget meg-érdemlené. Meg-tiltván Ádámnak a' jó és gonosz tudású fának gyümölcset, egyszer'smind halállal fenyegette, ha ezen parantsolatot által-hágná: *mert valamelly napon eendel arról, halállal halsz - meg,* így mond az Isten. Gen. 2. v. 17.

A pártos Angyalok, kik hit-szegések végett kárhozatra döntettek, látván Ádám', és Évának a' Paraditsomban boldogságokat, irigylették szerentséjeket, és tellyes igyekezettel azon voltak, miképp' tsábítsák - el Isten' parantsolatjának meg-szegésére, 's miképp'

képp' eithelsék romlásba, és nyomorúságba. Egygyik ezen el-kárhozott Angyalokból a' kígyót választá eszközül, és az által tsaltamag első Anyánkat Évát, imígyen szólván hozzája: *Miért parantsolta néktek az Isten, hogy ne ennétek a' Paraditsomnak minden fájáról? Kinek felele az Aszszony állat: A' fák gyümöltéséből, mellyek a' Paraditsomban vannak, eszünk; a' fának pedig gyümöltéséből, melly a' Paraditsom közepett vagyon, meg parantsolta nekünk az Isten, hogy ne ennénk, se' ne illetnének azt, hogy ne talán meg ne haljunk. Mondá pedig a' kígyó az Aszszonyi-állatnak: Semmiképpen halállal meg-nem haltok; mert tudja az Isten, hogy valamelly napon esztek arról, meg-nyílnak szemeitek, és léztek mint az Istenek, jót, és gonofzt tudók. Gen. 3. v. 1. & sequ. Éva a' gyümölt's szépségétől fel-ingereletvén, le-ízakasztá a' tiltott fának gyümölt'sét, és eve belöle, azután férjének Ádámnak-is adá belöle, és ez-is eve a' tiltott gyümölt'sből.*

Alig kóftolták-meg a' tiltott gyümölt'söt, tüstént érzették engedetlenségeknék jutalmát. Meg-nyíltanak szemeik, és meg-ismerek, hogy mezítelenek volnának, és meg-szégyenlék, füge-fának leveleit egybe fonván tsinálának magoknak környül-kötöket. Kevés idő múlva, hogy a' vétek lett, el-jöve az Úr Isten a' Paraditsom kertbe, kiáltá Ádámot, és mondá nékie: *Ádám hol vagy? Halván Ádám az Úr Isten' szavát zengeni a' kertben, el-rejté magát előle, mert szégyenlé mezítelenségét. Osztán eszében jutván, hogy az Úr előtt el-nem rejtekezhetne, tsak elő-áll, és mondá: A' Te szódat hallám a' Paraditsomban, és meg-ijedék, mivel hogy*
me-

mezítelen volnék, és el-rejtém magamat. Kinek mondá az Isten: 'S ki jelentette néked, hogy mezítelen volnál, hanem hogy ettél a' fáról, mellyről parantsoltam vala néked, hogy ne ennél? Adám mentegtevén magát mondá: *Az Aszszony-állat, mellyet társúl adtál nekem, adott nekem a' fáról, és ettem.* Akkor mondá az Isten az Aszszony-állatnak: *miért tselekedtedezt? Ki felele: A' kígyó tsalt-meg engem', és ettem.* Minekutánna mind a' ketten vétkeiket meg-vallották, az Úr ki-mondá fejekre az ítéletet. Évának ugyan mondá: *Meg-sokasítom nyavalyáidat, és méhedben fogadásidat: fájdalomban szülsz fiaikat, és a' férjfiú' hatalma alatt lész; és ő uralkodik rajtad.* Adámnak pedig mondá: *Mivelhogy hallgattad a' feleséged' szavát, és ettél a' fáról, mellyről meg-parantsoltam vala néked hogy ne ennél, átkozott a' föld a' te munkádban, fáradságokkal eszel abból életednek minden napjain; töviseket; és bojtorjánokat hoz néked, és a' földnek fűvét eszed. Ortzád' veritékével eszed a' kenyeret, míglen visszsa-térsz a' földbe, mellyből vétettél, mert por vagy, és porba térsz.* Gen. 3. v. 17. & sequ. E' szóra ki-üzte őket a' Paraditsomból.

Ah! melly iszonatos szerentsétlenségbe merítette a' bűn az első embereket! el-veszték miatta eredeti szentségeket, és igazságokat, mellyben teremtettek. Az Isten' haragjába estek, az ördög' rabságába vettetek. Eredeti igazságokkal egyetemben elveszték testi, és lelki természet felett-való kegyelmeiket, mellyekkel annak előtte Isten' jóságából birtanak. A' Teremtő' szeretete' helyébe a' teremtmények' kívánása hágott. Már inkább szivekre szállottak a' testi javak, mellyek érzékenységeiket tsiklándoztatták;

a' vér' hevefsége szüle törekedéseket; már az alávalóság' színes párolgásai, gőzölgései gyúlnak képzelődéseikben, mellyek az éznek hatalmát meg-erőtleníték, és homályba hozák; az ön' fzeretet, az el-fajúlt és nemtelen indulatok uralkodnak benne. Mostantól fogva minden visszontagságok alá este-
nek. A' hévség, a' hideg, az éhség, szomjúság, a' szegénység, nyavalyák, vad-állatok' dühösége, fött még az el-kerülhetetlen halálnak-is alája-vettettek. A' mi pedig legrettentőbb, a' bünök által érdemessékké lettek; hogy valamint a' kevély Angyalok az Istentől el-vettettek, úgy ök-is örökre el-kárhoznának.

Ez a' vétek csak magának ártott-é az első Embernek?

Ez a' vétek nem tak az első Embernek ártott, hanem minékünk-is, kik tőle származunk: ez okozta a' mi ideig, és örökké-való halálunkat, a' mint-is fok más testi, és lelki nyomorúságinkat.

Ádám' vétkének kell tulajdonítanunk a' nyomorúságok' fokaságát. Ádám' vétke hozta e' világba a' halálnak meg-másolhatatlan végzését, melly alatt nyögnek minden emberek ki-vétel nélkül. Ha Ádám nem vétkezett volna, soha meg-nem halt volna, és így mi-is, kik maradéki vagyunk, a' haláltól meg-menekedtünk volna. De mivel elköveté a' bünt, meg halt, következésképpen mi-is meg-halunk. E' valóságot Sz. Pál tápítja, írván: *A' mint egy ember által jött e' világra a' bün, és a' bün által a' halál; és úgy minden emberekre él-hatott a' halál, a' kiből minnyáján vétkeztek.* Rom. 5. v. 12. Melly szavak-

vakkal értésünkre adja: hogy Ádám' vétke okozta minden embernek halálát; ezen kívül az örök halált - is, mellyre nézve mondja az említett Apostol, *hogy természet szerént a haragnak fiai vagyunk*, Eph. 2. v. 3. kik bűnös Atyánkra ütvén rútság' képét hordozzuk, melly az Isten' haragjára érdemes. Ide számlálhatjuk a' károkat, mellyeket a' bűn testünkben, 's lelkünkben okozott, a' kínokkal, és nyomorúságokkal egygyütt, mellyek az első Atyánk' bűnének következései. Ki magyarázhatja-meg, így szól ama' nevezetes Tanítója az Anyaszentegyháznak Sz. Agoston, ki magyarázhatja - meg ama' el-tűrhetetlen jármot, melly Ádám' fiai' nyakait nyomja? ki hihetné, hogy a' jó Isten annyi nyomorúságokban hagyná az embereket kínlódni, ha mind azon nyomorúságok a' szerentsétlenség' el-válthatatlan következései nem volnának? mellyben születettünk úgymint bűnös maradéki szerentsétlen Atyánknak, ki teszi, és lelki javait mind magában, mind maradékiban meg-vefztegette? Mindazonáltal ámbátor nagy az emberi nemzet' szerentsétlensége, mellybe Ádám döntötte azt, még - is valóban álmélkodhatunk az Istennek jóságán, és irgalmalságán; dítseretére, és imádására kell fakadnunk, hogy az el-esett emberrel nem úgy bánt, mint a' bűnös Angyalokkal. Mert

El-vettettek-é örökre az Emberek - is az Istentől, mint a' kevély Angyalok?

Az emberek nem vettettek-el örökre az Istentől, mint a' kevély Angyalok.

Isten ő Szent Felsége, kinek meg-vizsgálhatatlan ítéletei mindenekben szentek, igazak, és imádandók, a' vétkezett Angyaloknak meg-nem kegyelmezett; hanem örökre magától el-üzte, és a' Pokolba tálzította. Az emberek-is, minekutánna vétkeztenek, hasonló büntetést érdemlettek volna. Azomban

Mit ígért vala az Isten a' bűn miatt elvettetett Embereknek az ő szabadságokra?

A' bűn miatt elvettetett embereknek az ő szabadságokra azt ígérte vala az Isten, hogy meg-Váltót küld, a' ki Mefsiásnak-is nevezetik.

Ezen ígéretet tette Isten már Ádámnak, hogy boldogtalanságában, mellyben élete napjait töltötte, vigasztalás, és reménység nélkül meg-ne emésztdöne. Ígére néki Üdvözítőt, ki őtet maradékival egygyütt a' büntől és az örök haláltól meg-váltaná, és Istennel meg-békéltetné. Az ígéret azon szókban foglaltatott, mellyekkel Isten az álnok kígyót meg-átkozta, mondván: *Ellenkezéseket vetek közötted, és az Aszszony-állat között, a' Te magod, és az ő magva között, ő meg-rontja a' Te fejedet.* Gen. 3. v. 15. Az Aszszony' magva alatt itt értetődik Jésus Kristus, kit négy ezer elztendők múlya Szüz Mária a' Szent Lélektől méhében fogadván e' világra szült. Ádám, és Éva ez ígéretre különösen meg-vigasztalódtak. Evvel biztatták egymást mind úntalan. Szüntelen bíztak a' megígért Üdvözítőben, és életek' terhét békeséges-tűréssel, és penitenzia-tartással folytatták.

tatták. Számos időt éltenek. Ádám kilentz-
száz harmintz esztendő telt, és fok mag-
zatokat hozá világra. Mind a' ketten meg-
haltak, és a' Limbusba jutának, hol váltsá-
gokat békével szenvedés nélkül várták, míg
az ígért Mefsiás Kristus Jésus hozzájuk le-
szállott, 's őket ki-szabadította.

I N T É S.

Az eredendő bünről tartatott Beszédem-
ből meg-tanúlhattátok, hogy belőle e-
redett nyomorúságaink' terhe alatt síránkoz-
hatunk ugyan, de a' Teremtők ellen igaz-
ságosan nem panaszolkozhatunk. Kön-
vezhetünk, hogy a' vétek' ifzonyatofsága mi-
att az erkölts' gyakorlása, és a' gonofság-
nak el-mellőzése terhes, és fáradságos: azom-
ban Teremtők ellen panaszt nem emelhe-
tünk; mint hogy szerentsétlenségünkben el-
nem hagyattunk, és az Üdvözítő' kegyel-
mével segéttünk. Tovább, hogy a' re-
ánk háromlott viszontagságok', jóságos in-
tésekre szolgáljanak, ennek utánna okof-
san, és vigyázva tartsuk magunkat; el-
ne mulasztjuk a' meg-váltást hasznunkra for-
dítani, és minden erővel hartzolni gonofz
hajlandóságaink ellen, hogy e'képp' a' Menny-
országot el-nyerhessük. Amen.

HETEDIK BESZED.

§ 2. *A' Hiszek-egy Istennek második Ágazatjáról.*
 És Jésus Kristusba, Ő egy Fiába, mi Urunkba.

Az ember' esése után mindjárt Üdvözítő volt ígérve, ki annak idejében Aszszonytól születetne, és az Emberi Nemzetet meg-váltaná. Minnyájoknak, a' kik idvezülni akartak, hinniek kellett a' meg-ígért Mefsiásban, minek előtte el-jött. E' Mefsiás felől sokat szólnak a' Próféták' könyvei. Meg-jövendölik élete' minden környülállásit; hogy e' világ' bűneit magára veszi, és mint Bárány halálra vitetik az emberek' váltságáért. Az Istentől meg-ígért, és a' Prófétáktól meg-jövendöltetett Mefsiás nem más, hanem egyedül a' Jésus Kristus, kiben hogy hidjünk a' Hit-vallásnak második ágazatja parantsolja, melly e'képpen szól:

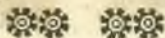
Miképpen szól a' Hiszek - egy - Istennek
 második Ágazatja.

A' Hiszek-egy-Istennek második Ágazatja e'képpen szól: *És Jésus Kristusba, Ő egy Fiába, mi Urunkba.*

Mi a' Kristus Jésus?

A' Kristus Jésus 1.) Az Atya Istennek egy szülött Fia.
 2.) Isten, és ember egyszersmind. 3.) Mi Urunk,
 Törvény szerzőnk, és Tanító Mesterünk.

Mind

Mind ezen tulajdonságokat, mellyek Krisztus Jézus' Személyében egygyütt találtnak, hitünk' fel-elevenítésére, és a' Szeretet' nevelésére egygyenként rendre meg-magyarázom.

Mit tesz' ez a' szó Jézus ?

Ez a' Szó Jézus, annyit tézzen mint Üdvözítő.

Miért neveztetik Jézus Üdvözítőnek ?

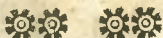
Jézus Üdvözítőnek neveztetik, mert ő általa lett a' mi idvefségünk, midőn bennünket a' büntől, és a' bűnnek büntetésétől, az örök haláltól megszabadított.

A' Mennyei Atya maga adta néki a' Jézus nevet; és a' nevét Jézusnak hivod, e' képp' szól Istent' rendeléséből Józsefhez az Angyal, mert ő szabadítja meg az ő népét a' bűnökből. Mat. 1. v. 21. --- Ezen Jézusnak köszönhetjük idvefségünket; mert ő adá vissza az Isteni malasztot, a' mellyet Adám' vétke által elvesztettünk. Ő váltott-meg bennünket a' büntől, és az általa érdemlett büntetéstől, az örök haláltól, midőn életének, és halálának minden érdemét érettünk a' Mennyei Atyának fel - ajánlotta.

Miképpen neveztetik még Jézus ?

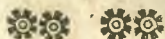
Jézus neveztetik Krisztusnak - is, az-az, Meg-kenettnek.

A' Királyok, Papok, és Próféták az Ó-Testamentomban meg-kenettettek, mellynek okáért az Ur kenettetteinek hivatnak. E' nevezet senkinek sem illik jobban, mint Urunk Jézus Krisztusnak. Mert Ő Király, minthogy Dávid Király' véréből származott. Sőt azon

felöl a' Királyoknak Királya, a' Mennynek, és Földnek Királya, és örök Ditsőség' Királya, ki' országlásának se' kezdete, se' vége. Ő egyszersmind valóságos Pap; fött Fő örökös Pap. Jésus Kristus' Papságáról szépen ír Sz. Pál, midön ötet Melkisedek rendje szerént-való Papnak nevezi. Hebr. 7. 15. *Ki nem a' testi parantsolatnak törvényre szerént lett, mint az Ő Testamentombéli Papok, hanem a' meg-öldozhatatlan életnek ereje szerént.* ibid. v. 16. *Mert illett, hogy illyen Fő-Papunk lenne nekünk, Szent, ártatlan, szeplő nélkül-való, a' bünösöktől el-választatott, és a' ki az Eggeknél magofsabb lett; a' kinek nem szükség minden nap, mint a' Papoknak, először a' maga vétkéért áldozatott tenni, azután a' népéért.* ibid. v. 26. 27. Jésus Kristus tökéletesen végbevitte Papi hivatalját, midön vérevel, és életével áldozott a' Mennyei Atyának. Végte-re Jésus Próféta-is. Ollyannak ismérték régenten a' Próféta'k el-jövele előtt. Ollyannak tartotta közönségesen a' nép, midön az Emberekkel társalkodott. Mind ezekből világosan ki-tetszik, hogy a' fel-kenettetnek nevezete igazán illik Jésus Kristusra. Igaz ugyan, hogy ő soha se' kenettetett-meg látzó-képpen olajjal, mint a' Királyok, Papok, és Próféta'k, hanem láthatatlanul, és sokkal felségesebben kenettetett-meg Isten-től a' kegyelmek' tellyességével, 's a' mint az Apostolok' tselekedetiről írott könyv mondja, *Szent Lélekkel, és erővel.* Act. 10. 38.

Ezen Jésus Kristusról hinni kell, hogy ő a' Mennyei Atyának egygyetlen egy szü-lött Fia.

Miért neveztetik Kristus Jésus az Isten' egy szülött Fiának?

Kristus Jésus neveztetik az Isten' egy szülött Fiának, mert egyedül Ő az, ki a' Mennyei Atyától öröktől fogva született.

Jésus Kristus több helyein a' Sz. Írásnak Isten' Fiának nyilván nevezi magát, valamint mindenkor Istent Attyának hívja. Annak tartották az Apostolok-is, nevezetesen Sz. Péter felöle nyilván vallást tesz, midőn Kristus' kérdésére, mellyet Apostolinak tett, hogy minek tartanak ötet lenni, e'képp' felele: *Te vagy Kristus az élő Istennek Fia.* Math. 16. v. 16. Jésus Péter' vallását meg-erősítette mondván reá: *Boldog vagy Simon Jónásnak Fia, mert a' test, és vér nem jelentette néked, hanem az Atyám, ki Mennyekben van.* ibid. v. 17. Valóságos, és természeti Fia ő az Istennek, nem fel-vevés, hanem természet által, nem hivataljának tekintetéből, hanem tellyes hasonlóságból, valóságos egygyenlőségből; nem az akarat' egygyenlőségéből, hanem állatsága' egy-formaságából. Minthogy Jésus Kristus öröktől fogva nemzettetett az Atyától, nem fiatalabb az Atyánál, hanem kezdet nélkül örökös, mint az Atya. E' jeles nevezet, *Isten' Fia*, tulajdonképpen csak Jéstust illeti. Midőn tehát néhány emberek a' Szent Írásban Isten' Fiainak neveztetnek, nem úgy kell, nem is lehet úgy értenünk, a' mint Kristusról mondatik; mert az emberek csak Isten' irgalmaságából fogadott fiai Istennek, nem pedig természetek szerént, mint Kristus. Melly nyomos dolog légyen Jésus Kristust Isten' Fiának

ismérni, 's vallani, Sz. János ki-teszi írván :
*Valaki vallyá, hogy a' Jésus az Isten' Fia, az Isten
 lakik abban, és ő az Istenben.* 1. Joan. 4. v. 15.

Ugyan ezen Jésus, kit Isten' valóságos
 egyetlenegy szülött Fiának vallunk, Isten,
 és ember-is egyfzersmind.

Kristus Jésus miképpen Isten, és ember egyfzersmind?

Kristus Jésus Isten, és ember egyfzersmind; mert Is-
 ten öröktől-fogva, ki az el-rendelt időkben em-
 berré lett.

Kristus Jésus nem tsak név szerént, ha-
 nem valósággal Isten. Az Atyával, és a'
 Sz. Lélekkel egy, és örök Isten. Isten az
 Istentől, világosság a' világóságtól, igaz Isten
 az igaz Istentől. Születtetett, nem teremte-
 tett. Az Atyával egy állatságú, ki által
 mindenek lettek. Azonkívül igaznak, és bi-
 zonyosnak tartjuk: hogy Jésus Kristus valósá-
 gos ember-is, ki velünk, a' bűnt ki-vévén,
 mindenben egygyenlő volt. Teste, és lelke
 volt, mint minékünk, 's lelke az Isten' ha-
 sonlatoságára elmével, akarattal, és tökél-
 letes szabadsággal fel-ruházva volt. Ugyan
 öröktől fogva Isten, ki az Atyával, és Sz.
 Lélekkel mindeneket teremtett, fen' tart,
 és igazgat. De nem öröktől fogva ember,
 hanem időben ember lett, midön Máriának
 méhében fogantatott. Azomban tudnunk
 kell, hogy Jésus Kristus, mivel emberré lett,
 Isten lenni meg-nem szünt, hanem mindég
 igaz Isten maradott. Az emberi természet,
 melly név alatt az emberi testet, és lelket
 értjük, úgy egygyesült az Isteni természet-
 tel Isten' Fia Személyében, hogy Jésus Kris-
 tus-

tusban két természet, az Isteni, és emberi, de csak egy Isteni Személy lakna. Kristusban e' két természet nem egygyenlő; mert az Isteni természet véghetetlenül felöl - múlja az emberit. Innét következik: hogy

Hasonló-é Kristus Jésus a' Mennyei Atyához?

Kristus Jésus az ö Mennyei Atyához mint Isten mindenben hasonló; mint ember nem hasonló hozzá, hanem kifsebb.

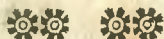
Isteni természetére nézve Jésus Kristus Mennyei Atyával mindenben egygyenlő, vele egygyütt örökös, mindenható, és véghetetlen tökéletességű Istenség, a' mint maga mondja: *Én, és az Atya egy vagyunk.* Joan. 10. v. 30. Az emberi természet szerént alábbvaló az Atyánál, a' mint maga felöl valja, mondván: *az Atya nagyobb nálamnál.* Joan. 14. v. 28. Emberi természetére nézve testestől lelkestől szenvedte a' gyarlóságokat, gyengeségeket, a' szomorúságot, a' kínokat, és a' halált, nem ugyan szükség - képpen, mint az emberek, hanem önként-való jó akaratjából.

Jésus Kristust a' Mennyei Atyának egygyetlen egy Fiát, Isten-embert, Urunknak-is ismerünk, és vallunk.

Miért neveztetik Kristus Jésus mi Urunknak?

Kristus Jésus mi Urunknak neveztetik, mert Istenünk, és meg-Váltónk.

Ö Mennynek, és Földnek Istene, ki által mindenek lettek, ki mindeneket fen' tart,

és igazgat. Ő az, kinek uralkodása a' látható, és láthatatlanokra, Égre, Földre, Tengerekre, Pokolra, Angyalokra, Ördögökre, Emberekre, és mindenekre ki terjed. Ő az, kit imádnak számtalan Nemzetek. Ő az, ki vérevel az embereket meg-váltotta a' bűntől, és ördög' rabságától, 's őket az Isten' fiai' szabadságába helyheztette. Mindezek nyilván hirdetik Jésus Kristusnak uraságát, és kívánják, hogy Őtet Urunknak ismerjük, tiszteljük, és nékie hódoljunk.

Ezen felől Törvény - Szerzőnknek, és Mesterünknek hivattatik. E' méltóságos nevezet igazán sajátja. Ő az, kinél job Törvény Szerzőt, és Tanítót a' világ se' nem látott, se' nem hallott. Törvényei, és tanítási, az Evangyeliom, jól-tévő parantsolatok, és bölts tanítások. Ő hozta nap-fényre az élet', s' bődogság' egyenes ösvényét. Ő adta elő mind azt, a' mi életünk tökéletesítésére, és nyugofztalására kívánatos. Nem egy ember', vagy tsupán egy Nemzetnek számára szólott, hanem az emberiség' javára. Ő tanított minden kötelességeink' beteljesítése által boldogúlni. Ő tanította Iffent a' lélek, és valóság által imádni; Elöl-járóinknak híven engedelmeskedni; minden embereket atyafiságosan mint önnön magunkat szeretni. Ő tanított fzent gyűlölséget, mellyel kiki lelkét el-veszejtse, ha azt meg-nyerni kívánja, azaz: hogy kiki lelke' rendetlen kívánságait meg-zabolásván meg-ölje; hogy lelke' id-velségét meg-tartsa. Velsétek-fel az Evangyéliomot, ott találhatjátok a' leg-nagyobb szépséget, méltóságot, tisztaságot, nagyságot, a' vígalztalást, a' jutalmat. Nints olly tsekély gonofzság, mellyet nem kárhoztat; nints olly

jó, mellyet nem tanátsol; nints az a' bűn, melly ellen nem menydörögne; nints az az erkölts, mellyet nem koronázna; olly rakontzátlan feslett indulat, mellyet meg-nem zabolázna; olly hevefség, mellyet el-nem altatna; olly tselekedet, mellyet meg-nem nemesítene; olly mesterség, mellyet betsületben nem tartana. Ki tanította mind ezeket? Jéfus Kristus, Törvény szerzőnk, és Mesterünk.

Miért lett emberré az Istennek Fia?

Az Istennek Fia emberré lett, hogy minket halála által a' Keresztfán meg-váltana, és idvezítene.

Hogy e' fontos dolgot meg-foghafsátok, különös figyelmetetséget kívánok. Jól tudjátok, hogy az ember Istene' haragjába esett bűne miatt. Miképp' engesztelődhetett-meg az Isten? miképp' térhetett vissza az ember Isten' kegyelmébe? Isten ön' igazságáért a' bünt bűntetlen hagyni nem akarta, hanem olly áldozatot kívánt, melly a' meg-bűntetendővel egy természetű ugyan, de még-is olly ártatlan lenne; hogy az irgalmaságra szorúlt ne lenne, mellyet mások' számára nyernie kellene; 's egyszersmind véghetetlen volna, melly az Isteni igazságnak méltó kívánását bé-töltené. Illy áldozatot az emberek között találni lehetetlenség volt. Mert az ember szenvedhet ugyan, de szenvedése éppen nem elégséges az elégtételre, mellyet Isten embertől kívánt. Annak okáért az Isten' Fia magára válalta, és az ember helyett áldozatlón. Mit tett? emberré lett, hogy emberi gyarlóságából szenvedhetne, 's mivel egyszersmind Isten volt, szenvedése véghetetlen érdemű lett, következendöképpen az Isten' harag-

ragja' le-tsillapítására elégséges. Ha Jésus Kri-
stus igaz ember nem lett volna, tellyeséggel
nem szenvedhetett volna; ha pedig merő em-
ber lett volna, hasztalanúl szenvedett volna.
Látjátok K. Híveim, miért lett az Örök Ige
halandó testé?

I N T É S.

Bár meg-ismértethetném elegendőképpen
itt veletek azon kötelelségeket, mel-
lyekkel tartoztok az Isten' Fiának maga fel-
áldozásáért! Vajha meg-magyarázhatnám az
Isten - embernek illy nagy, és véghetetlen sze-
retetét! Mert vihette - é szeretetét nagyobb-
ra már? Ő általunk meg - bántatott, es a'
helyett, hogy rajtunk boszszút állana, bünein-
kért eleget tesz, erre való nézve emberré
lesz'. Melly nagy szeretet ez! Lehet - é e' - fe-
lől emlékeznünk bámulás, és háládatofság
nélkül? Melly iszonyatos háládatlanság vol-
na ezt el-mulasztanunk! Jésus Kristusnak kö-
szönhetjük, hogy büneinkért elég - tevődött,
hogy ártatlanságunk vizsza állítódott, itt meg-
szentelésünk, ott az örökségben idvefségünk
meg - szereztetett. Mivel nem tartozunk?
Meg - vonhatjuk - é a' háládatofságot? Nem
fog - é szívünk a' szeretetre lobbanni? Jésus
Kristus a' mi Istenünk; mi lehet nála felsé-
gesebb, szeretetre méltóbb? Ő a' mi Urunk;
mellyik az az Úr, kit tisztelni, szeretni, ki-
nek szolgálni méltóbb volna? Ő a' mi meg-
Váltónk, 's Üdvözítünk; hol e' szeretetnek
málsa? Ő a' mi Törvény-adónk, és Meste-
rünk, szavai az élet' szavai; melly buzgó-
sággal kell azokat meg-tanálnunk, 's meg-
ta-

tartanunk? Ó e' világban vígasztaló Istenünk, jövendőben boldogságunk. Ez az, a' mit néktek kívánok. Amen.

NYOLTZADIK BESZED.

§3. *A' Hiszek-egy-Istennek harmadik Ágazat-járól.*

Ki fogantaték Szent Lélektől, születék Szüz Máriától.

a.) A' Jésus Kristus' születéséről, és kisedségéről.

Jésus Kristus a' Mennyei Atyának egygyetlen' egy szülött Fia, Ditsősége' Trónusából le-szállott, hogy bennünket arra emeljen. Fel-veszi magára gyengeségeinket, és nyomorúságainkat, hogy minket azoknak terhe alól fel-fzabadítson. Emberré lesz, hogy Istennel az embert meg-békéltesse. Erre a' nagy, és ki-mondhatatlan titokra emlékeztet minket K. Híveim az Apostoli Hitvallásnak harmadik Ágazatja melly e'képpen szól:

Miképpen szól a' Hiszek-egy-Istennek harmadik Ágazatja?

A' Hiszek egy Istennek harmadik Agazatja e'képpen szól: Ki fogantaték Szent Lélektől, születék Szüz Máriától.

Vizsgáljuk most e' nagy titkot a' legnagyobb figyelmeztetéssel, és fontoljuk-meg igaz lelki egygyűgyűséggel, és a' Hitnek önön magunk' alá-botsájtásával; mert tsak a' hit által ismerhetjük azt-meg; és mennél egygyűgyűbb, és alázatofsabb léfzen hitünk, annál jobban által-láthatjuk, hogy e' titok tsudálkozásra, imádásra, szeretetre, és buzgóságra gerjeszt. Fogjunk tehát a' dolognak magyarázásához.

Mindenek előtt tudnunk, és hinnünk kell itt: hogy Jépus Kriftus, jóllehet ember volt, mint mi, de nem úgy lett emberré, mint mi. Mert ő a' Szent Lélek' ereje által férjfi nélkül fogantatott. Azért mondjuk:

Vagyon-é Jépusnak Attya ?

Jépusnak mint Istennek vagyon Mennyei Attya, mint embernek nintsen.

Jósef ugyan Hitvese vólt azon Szűznek, kitől születt Jépus, minthogy annak rende szerént öfzve voltak adva. Mindazonáltal Jósef Jépusnak Attya még sem volt, mivel a' Szűz Jegyefsével mind holtig tisztaságban, és szüzességben élt.

Nem vala-é Jósef, a' Mária' Jegyefse, Kriftus Jépusnak Attya ?

Jósef Kriftus Jépusnak egyedöl nevelő Attya vala.

Tsak nevelő Attya vólt Jósef a' Kriftus Jépusnak, kinek táplálásáról, ruházatjáról gondoskodott. Midőn tehát az Evangyeliom Jósefet Jépus Kriftus Attyának, Jépuszt pedig Jósef' Fiának nevezi, azt nem úgy kell értenünk, mintha Jósef Jépusnak természeti Attya lett volna.

volna; hanem azért neveztetik József Jézus' Attyának, és Jézus József Fiának, mivel az emberek általában őket azoknak tartották. Így tehát midőn Jézus Kristus Attyáról szó történik, azt a' Mennyei Attyáról egyedül magyarázzuk, kitől öröktől fogva nemzettetett, kívül Jézus egy örökös mindenható Isten. Hanem kérdés esik már mostanában;

Volt-é Jézusnak Anyja ?

Jézusnak mint Istennek semmi Anyja nem volt, mint embernek Anyja vala a' Boldogságos Szűz Mária.

A' Mennyei Atya Jézust az ő egygyetlen egy Fiát öröktől fogva nemzette; ezen örök nemzésére nézve tehát Anyja felől szó sem lehet. De idő-béli születése Mária' édes Anyjának méhéből történt. Mária természetű édes Anyja vala Jézusnak, mert kilentz holnapokig hordozta méhében, és teste', 's véréből formáltatott Jézusnak teste.

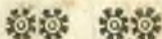
Miért neveztetik Mária Isten' Anyjának ?

Mária Isten' Anyjának neveztetik, mert Kristus Jézust szülte, ki egyfzersmind Isten, és ember.

Kitől fogadá méhében Mária Jézust ?

Mária fogadá méhében Jézust a' Sz. Lélektől.

Kristus fogantatott a' Sz. Lélektől. Ezen fogantatás a' Sz. Léleknek tulajdonítottatik, mivel az Isteni Szeretet' munkái Ő általa lesznek, e' fogantatás pedig az Isteni Szeretet', és irgalomság' legnagyobb munkája. Hogy Jézus a' Szent Lélektől fogantatott Mária' méhében, nyílán tanítja az Evangéliom,
mi

midön e' történetet elő-adja Sz. Lukáts Evan-
gyelista' könyvének elsőRészében. Midön He-
rodes Judeában, és Augustus a' Római Biroda-
lomon országolna, a' Zsidó nép közt élt egy kü-
lönös szentségü Szüz, kinek neve vala Mária,
ki el-jegyezve vala egy hasonló szentségü Férj-
fiúnak, kit Jófesfnek hívtak. Mind a' ketten Dá-
vid' házából, a' Júda' nemzetségéből származ-
tak, hanem szegények valának. Jófesf üzte az
Áts mesterséget. Názáretbe laktak Galilea Vá-
rofsában Izrael Tartományában. Midön
a' Mennyei Atyának örök Ígéje testé lenni,
az Isten' Fia emberi testet magára venni, és
úgy mint Üdvözítő e' világra jönni kívána,
hogy bennünket az ördög, a' bűn, és az
örök kárhozat' rabságából ki-váltana, An-
nyának e' szegény, de Szent Szüzet, Jófesf-
nek tiszta Jegyefsét Máriát választotta.

Melly nagy ditsőségére szolgál e' Szüznek,
hogy Isten' Anya' méltóságára emeltetett?
Könnyen által láthatjátok K. H. hogy e' méltó-
ság minden méltóságot felől mül, és Istenen
kívül mindenek felett vagyon. Minthogy nints
nagyobb Istennél; Isten után lints nagyobb
Annyánál. De mi vitte Istent arra, hogy e'
szegény Szüzet önnön Anya méltóságára e-
melje? Találhatott sok fő-nemü leányokat,
kik a' világi ditsőség' fénnyével, kintsek fö-
lölségével, hivatalok pompáival birtanak; de
e' gazdag, és büszke leányzók közül egy se'
tetizet néki; inkább választá Máriát, e' szü-
kölködő, és a' világ előtt ismeretlen szüzet,
ki alacsony sorsára nézve tekintetbe sem ve-
vődött. S' vallyon mit láthatott Márián, hogy
mindenek felett maga Annyának választotta?
Mindent a' mit nagyra betsül, mindent a'
mi igazán felséges, és nagy az Isten előtt.

Fel-

Fel - találta nyomorúlt forsában az ártatlanságot, okofságot, alázatofságot, jámborságot, és buzgóságot kötelességei eránt. Ezt sajdította meg Isten Máriában, ez által emeltetett-fel az Anyai méltóságra. Melly fontos tanúság ez K. Hívek számotokra! Ha forsotokat, életetek' környül állásait a' világ' szemeivel tekintitek, kétség kívül tsak szomorúságot, tsak alatonyságot, tsak mostohaságot, és nehézséget szemlélték azon. Ha pedig Szent Religiónk' zsinór-mértéke szerént vizsgáljátok, észre vehetitek, hogy forsotok a' valóságos nagysággal szépen megférhet. Sőt leg-jobb alkalmatofság az Isten előtt-való nagyságra. A' világi nagyság, a' világi betsület, a' nemes születés, gazdagság, tekintetes hivatalok, mellyek a' világ' szemeit gyönyörködtetik, tsak mulandóság, tsillámlós tündérség, tsalogató álmom, és hívságos gőz. Nagyok, és látzfatófsak kívánatok lenni: törekedjete a' valóságos nagyság után, melly tsak a' jámborságban, és erköltsben áll. E' nagyság' meg - szerzésére nem szükséges, hogy vagyontokat el-hagyjátok, állapototokat meg - változtatsátok. Vegyétek akár melly állapotban az erköltsöt gyakorlásba, forsotok' alatonyságát viseljétek jó akarattal, legyetek rendések, mérzsékletések, szemések, engedők, békecségesek, múnkásak, igazságófsak, ember - szeretők, kész szolgalatúak, szó - fogadók: fokkal nagyobbakká tesznek benneteket Isten előtt ez erköltsök, mint a' világnak akár minő méltósága tehet. Ez erköltsök által a' nagy és diadalmaskodó lelkek' számába helyhezettek, kikben Istennek legnagyobb kedve telik.

Hagyd, folytassam, a' mit kezdettem. Minekutánna Isten Szüz Máriát Fia' Annyává válaftotta, követül küldötte Gabriel Arkangyalt e' Szent Szüzhöz, a' ki hozzája bé-menvén, e'képp' köfzönti vala: *Üdvöz-légy malaszttal tellyes; az Úr te veled, áldott vagy te az Afzszony-állatok között.* Luc. 1. 28. Mária meg-háborodék az Angyal' beszédén, és gondolkodik vala azon, minémü volna e' köfzöntés, és mondá néki az Angyal: *Ne félj Mária, mert kedvet találtál az Istennél, ime méhedben fogadsz, és fiat szülsz, és az ő nevé't Jéfusnak hivod. Ez nagy léfzen, és a' Magos-ságbéli Fiának hivattatik, és néki adja az Úr Isten Dávidnak az ő Attyának székét, és orszá-gol a' Jákob' házában örökké, és az ő Orszá-gának nem léfzen vége. Mondá pedig Mária az Angyalnak: mint léfzen ez, mert férjfiat nem ismerek? És felelvén az Angyal mondá néki: A' Szent Lélek száll te reád, és a' Magos-ságbélinek ereje meg-árnyékoz téged', és azért a' Szent-is, melly töled születtetik, Isten' Fiának hivattatik.* Luc. 1. 30.—35. Mária az Angyalnak e' szavaiból meg-értvén, hogy a' Szent Lélektől, Izüzeisége' lérelme nélkül méhébe fogadná az Isten' Fiát, mondá: *Imé az Úr' szolgáloja, légyen nékem a' te ígéd szerént.* v. 38. Tüstént meg-lett a' tsuda, méhében fogant' a' gyermek, emberré lett az Isten. Kilentz holnapokig hordozván a' Menyeyi gyermeket méhében, világra szülte.

Hol szülte Mária Jéfust?

Mária szülte Jéfust Bethlehemben, egy iftállóban.

Bethlehem Judea Tartományának Városotskája vala, a' hol születtett Dávid Király-

rály-is. Szinte ezen helyen kellett Jéfusnak-
is születtetni Mikæás' jövendölése szerént.
Miképpen történt Jéfus' születése Bethlehem-
ben, az Evangyéliom' elő-adása szerént hal-
játok. Mikor Mária éppen a' szüléshez kö-
zel volt, Augustus Tsászártól parantsolat a-
daték, hogy mind az egész föld' népe be-írat-
tatnék. E' parantsolat' ereje szerént kinek
kinek magát nemzetsége' Várofsában bé-val-
lani kellett. Minthogy Jósef Dávid' házá-
ból, és nemzetségéből szakadott, fel-méne
a' terhet viselő Máriával, ki néki jegyezte-
tett feleségül, Dávid' Várofsába, melly Bét-
lehemnek nevezetik, hogy be-íratatnék.
Tele volt a' Város ez okból öfzve-sereglett
fok jövevényekkel, kik úgy meg-szállották a'
vendég-fogadókat, hogy Jósef, 's Mária helyt
és szállást nem kaphatnának, hanem kénte-
lenítettnek magokat kivöl a' Városon egy
rongyos istállóban meg-húzni. Lön pedig
mikor ott volnának, hogy bé-telnének a' na-
pok, a' mellyekben szülnie kellene Máriá-
nak. Szüle azért az ő első szülött Fiát az
istállóban, bé-pólázá azt, és helyhezteté a'
jászolyba. Luc. 2.

Ki az közületek, a' ki nem álmélkodna
azon a' nagy szegénységen, mellyben szü-
lettetik a' Melsiás, az Istennek Fia, a' nép'
ohajtása, a' mindenek' Teremtője? Egy ron-
gyos istállóban születtetik a' világ' meg-Vál-
tója, a' Királyok' Királya! szalmán fek-
szik! jászoly a' böltője! takarója nyomorúlt
pólák! Így kellett-é születni az Izrael' sza-
badítójának, az emberi nemzet' meg-Váltó-
jának, az Isten' Követjének? vagy inkább
mért akart e'képpen születni? Azért akara mind-
járt születésekor szegény forsú lenni, hogy vi-

gazdaltaná azokat, kiket a' szerentsétlenség, és a' szükség szegényekké tett, látván, hogy a' szegénység Istentől meg-betsültetett, és a' világ' kintsei' felibe emeltetett. Szegényül akart születni, így szól Sz. Bernárd, hogy már böltsőjében átkozná azon fősvény, fel-fuvalkodott, érzéketlen, és irgalmatlan gazdagoknak telhetetlenségét, kik gazdagságon építik bizodalmokat, kik testeket, 's lelkeket a' kintsek' gyűjtésében fárasztják, kiknek se' Istenek, se' poklok a' kintsek' özve-hárogatásában.

Térjünk - vissza Üdvöztök' születése' Hístóriájára.

Mi emlékezetre-való történt Krístus' születése után ?

Krístus Jépus' születése ki-hirdettetett.

Mivel Jépus Krístus' születése számos ez-tendöktől fogva ohajtva váratott; az Isten' gondvifelése nyilvánatofsá-is tette azt, úgy rendelvén; hogy e' szerentsés történet nem tsak egynehány embereknek, 's egy két helyen, hanem mindenfelé ki-hirdetödnék.

Mi-képpen hirdettetett - ki a' Krístus Jépus' születése ?

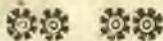
A' Krístus Jépus' születése ki-hirdettetett. 1.) Egy An-gyal által a' Pásztoroknak. 2.) Egy tsillag által a' Nap keleti Böltsenek, 3.) A' Böltsenek által Heródesnek, és az Irástudóknak. 4.) Simeon, és Anna által a' Népnak a' Templomban.

Mi következett Kristus Jésus születésének ki-hirdetésére. ?

Kristus Jésus' születésének ki-hirdetésére 1.) Sietve eljövének a' Pásztorok, hogy látnák a' meg-lett dolgot, melly az Angyaloktól jelentetett nékiek. 2.) Kristus nyoltzad' napon a' Törvény' paransolatja Izerént környül-metéltetett, és Jélusnak neveztetett. 3.) Nap-keletről a' Böltsek leborúlván imádták ötet, és ajándékokat adtak, aranyat, temjént, és mirrát. 4.) Heródes' dühösége előtt, ki ötet meg-ölni akarta, Egyiptomba szaladott. 5.) Egyiptomból Heródes' halála után visszahozattatott Názáretbe, a' hol is felneveltetett.

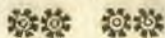
Az Isten' Fiának születése leg-először hírről adatott az egygyügyü Pásztoroknak, kik tsordát őriztek éjjel a' mezőben Azon éjtszaka véletlen nagy fényesség tünt szemekbe, mellyre félelemmel bé-telének. Az Úr' Angyala azomban bátorítá őket, mondván nékik: *Ne féljeteK, mert imé nagy örömet hirdedeteK nékteK, melly léssen minden népnek: mert született ma nékteK Üdvözítő, ki az Úr Kristus; a' Dávid' várofsában, és ez nékteK a' jel: találtok egy gyermetskét pólában bé-takarva, és a' jászolyba helyheztetve.* Luc. 2. v. 10. 11. 12. Ezt mondván az Angyal, hirtelenséggel megjelent a' Mennyei seregeknek sokasága, kik az Istent ditsérék mondván: *Ditsőség magosságban az Istennek, és a' földön békefesség a' jó akarató embereknek* v. 14. A' Pásztorok bámulván a' történeteken mondák egymásnak: *Mennyünk-el Betlehemig, és láfsuk-meg e' lett dolgot, mellyet az Úr meg-jelentett nekünk.* Ibid. v. 15. El-is mentek nagy lietséggel, és megtalálák Máriát, Jósefet, és a' gyermetskét,

ki a' jászolyban fekszik vala. Ennek utánna meg-térének ditsőítvén, és ditsérvén az Istent mind azok felől, mellyeket hallottak, és láttak vala. Luc. 2.

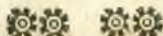
Nyoltzad nap múlva környül-metélteték Mojses törvény-adása szerént a' kiseded gyermek, és nevezetik Jésusnak. Nem volt ugyan köteles e' törvényre, de még-is alája vetette magát, hogy bennünket tanítana az engedelmségre, és a' Mennyei Atyának imádandó vérenek első tsöppeit a' bün' el-törlésére bé-mutatná.

Minekutánna pedig bé-telének a' Boldogságos Szüz meg-tisztulásának napjai, t. i. negyven napok, el-ment a' Mojses törvénye szerént Jérusalembe, hogy ott a' Templomban bé-mutatná Jést az Úrnak, és hogy áldozatra valót adna a' szerént, a' mint meg-mondatott a' Törvényben. Élt akkor időben Jérusalemben egy öreg ájtatos Isten-félő ember, kinek neve vala Simeon. Ez a' Sz. Lélek által vitetett a' Templomba ugyan akkor, mikor bé-vinnék a' gyermek' Jést szüléi. Ezen öregnek meg volt az Istentől ígérve, hogy halált nem látna, mig Kristust nem látnák szemei. Mostanság bé-tellyesedett az ígélet, mert nem tsak látta, hanem ölibe-is vévé ötet, és áldá az Istent mondván: *Most botsájtod el Uram a' Te szolgádat a' Te ígéd szerént békeféségben: mert látták az én szemeim a' Te Üdvözítődöt, kit szerzettél minden népek színe eleibe; világofságül a' pogányoknak meg-világosítására, és ditsőségül a' Te népednek Izraelnek.* Luc. 2. v. 29. 31. 32. Melly fzavak által tudokra adta Simeon a' Templomban lévőknek, hogy e' Máriától szült gyermek a' Világ' várt Üdvözítője. Ugyan ezen bizonyság-
got

got teve az egész említett nép előtt a' nyoltzvan-negy esztendőös özvegy Próféta Afzfzony-is Anna.

Jésus Krípus' születése a' Pogányoknak is tudokra adatott a' Napkeleti tsillag által, melly az Égen fel tetszet. E' tsillagot észre vették három Napkeleti Böltsek, kiknek elméjeket az Úr Isten meg-világosította, és meg-ismértette vélek, hogy a' Zsidók' Királya' születésének jele lenne. Mellynek okáért sietének látni, kit a' tsillag mutatá. Elérkezének a' tsillag' út mutatása alatt Jerusalemig, holott a' tsillag el-tűnt az Isten' rendeléséből, hogy tudakozván Jerusalemben a' Zsidók' Királya' születése helyét, Heródesnek, és az Írás-tudóknak tudokra esne a' Melsiás' születése. Úgy-is történt, meg-halotta Heródes Király, és meg-háborodék, mivel félt, ne hogy Királyi székét fel-forgatná az újjonnan született gyermek. Özve gyűjtette azért minden Papi fejedelmeket, és az Írás-tudókat, tudakozván tőlök, hol kellene Krípusnak születni? Azok mondák néki kezen: Bethlehembben Júda' Várofsában. Akkor Heródes titkon hivatván a' Böltseket, szorgalmatosan tudakozá tőlök, mitsoda időben jelent volna meg-nékik a' tsillag, és elbotsájtván őket Bethlehembe mondá: Elmenvén oda szorgalmatosan értekezzetek a' gyermek felől, és minekutánna fel-találjátok, adjátok tudtomra, hogy én-is elmenyek, és imádjam őtet. Math. 2. El-indulának a' Böltsek, és imé a' tsillag mentekben, mellyet láttak vala Nap keleten, újra előttök szolgált, míglen el-jutna, és megálana a' hely felett, a' hol a' gyermek vala.

Bé-menvén az iftállóba meg-találják a' gyermeket Máriával az ő Annyával, és leborulván imádák őtet, és meg-nyitván kintseket, ajándékokat adának néki, aranyat, temjént, és mirrát. Azután midőn nyugodnának, álmokban az Istentől meg-intettek, hogy Heródeshez vizsgálja ne mennének, azért-is más úton térének hazájokba. Math 2.

Eszre vévén Heródes, hogy a' Böltsektől meg-tsalattatott, igen meg-haragudott, és el küldvén szolgálait meg-öleté minden gyermekeket, kik Bethlehemben, és annak minden határiban valának, két esztendőfeket, és alább az idő lizerént, mellyet kérdett vala a' Böltsektől, azt gondolván, hogy e'képp' Krisztus is meg-ölettetnék minden bizonyal. De meg-tsalódott, mert az Úr Angyala meg-jelenék Józsefnek álmában, meg-hagyván; hogy vévén a' gyermeket Annyával egygyütt szaladjon Egyiptomba, a' hol-is maradtak Heródes' haláláig, azután vizsgálják Názaretbe, 's ott lakoztak.

Mi kiváltképpen - való emlékezetre méltót tudunk a' Jébus' Ifúságáról?

A' mit kiváltképpen - való emlékezetre méltót a' Jébus' Ifúságáról tudunk, ez: 1.) Hogy 12. esztendőös korában szüléivel Jerusalemben az innepre jött. 2.) Hogy el-maradott Jerusalemben, harmadnap' múlva pedig Szüléitől a' Templomban meg-találtatott, a' hol az írás-túdok közt ül vala, halgatván, és kérdezőknek az ő okoságán, és feleletin. 3.) Hogy vizsgálja-jött Názaretbe, és ott maradt. 4.) Hogy szüléinek engedelmes volt. 5.) Hogy nevedett böltsefségben, és időben, és kedvességben Istennél, és embereknél.

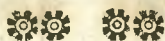
Tizenkét esztendő korában fel-ment Jé-
sus szüleiivel Jerusalemba Husvét' napjára.
El-telvén az innepnek napjai, mikor haza
térnének, el-maradá' a' Gyermekek Jé-
sus Jerusalemban a' Templomban, mellyet nem
vettek észbe sem József, sem Annya. Mené-
nek már egy napi járó földet, akkor keresik
a' rokonok, és ismérőlsek közt; nem találván
ötet, visszazá-térnek Jerusalemba, és harmadnap'
ott találák a' Templomban, holott az Írás-
túdok között üle halgatván, és kérdezget-
vén azokat. Értelmén, 's feleletein minnyá-
jan, a' kik ötet halgaták, álmélkodtanak.
Azután haza méne Máriával, és Józseffel
Názaretbe. Itt Szüleinek mindenkoron en-
gedelmes volt, és gyarapodá a' börtsefég-
ben, időben, Isten, és emberek előtt- való
kedvességben, és maradá harmintz esztendős
koráig titkos tsendességben. Luc. 2.

I N T É S.

Keresztény Híveim! az Isten-ember, ki
a' börtsefég' minden kintseivel el-telve
volt, ki a' természet', és kegyelem' minden
ajándékival birt, ki merő szentség, és tö-
kéletesség, élete' harmintz-három esztendei
közül harmintzat tsendességben, és titokban
töltött; tartózkodék egy tsekély Városots-
kában Názaretben, a' hol kevés emberektől
ismértetett. 'S vallyon mit tett egész har-
mintz esztendős koráig? Egyebet az Evan-
gyéliom nem említ, hanem hogy engedelmes
volt Máriának, és Józsefnek. Luc. 2. v. 51.
Ha külső foglalatoságairól szóllani akarunk,
azok alatsonyok, és közönségesek voltak.

Dolgozott Jóseffel, meg - oltotta Annyának gondjait, mellyek a' ház' jó rende' fenn tartására erányoztak. Egygyiknek - is, másinak - is szabásait tökéletesen meg - tartotta. Házi foglalatosságai mellett olly szent életű, 's viseletű volt, mint prédikállása' hivatalja' folytatásában. Mert minden tselekedeteiben a' Mennyei Attya' szent tetszése szerint tartotta magát, 's minden tselekedeteit Attya' szent akaratiának bé-töltésére intézte, 's így Isten előtt érdemesek, és kedvesek voltak. Minémű vígalztalástokra lehet ez néktek K. Híveim, hogy olly állapotban éltek, mellynek foglalatosságai alacsonyok, meg - vetettek? Azomban tudjátok: hogy éppen e' foglalatosságokat, e' munkákat kívánja tőletek az Isten, mert azért helyheztetett ez állapotba. Tudjátok: hogy a' Szentség' nagysága, és tökéletessége abban áll, hogy azt tészük, a' mit Isten kíván, 's azért tészük, mert ő kívánja. Melly isűfűl, és kárhozatolsan tévelyegnének, ha a' szentséget más valamiben, és nem az állapotbéli köteleltségeiteknek pontos bé-töltésében helyheztetnétek! Tanúljátok - meg Jésus' példájából, a' melly életünknek legjelesebb, 's leg-biztosabb zsinór mértéke, minden munkát, minden állapotot, bár melly alacsony - is az, nagyra betsülni. Tanúljátok - meg, hogy a' leg - kifesebb aprólék munkának - is, ha azt a' hivatal' szeretete, a' köteleltség eránt - való buzgóság, az Istenes szándék, és szeretet lelkesíti, meg - betsülhetetlen érdeme van. Tanúljátok - meg, hogy az élet' szentsége' meg - nyerésére nem szükséges, hogy valamelly nagy, 's igen fáradságos dolgot véghez vigyünk, hanem hogy ál-

lapotunknak, mellyben az Isten helyhez tetett, minden kötelefségeit, híven, gyorsan, és Istennes szándékból megtegyük, be-töltsük. Amen.

KILENTZEDIK BESZÉD.

b.) Jésus Krisztusnak nyilvánatos életéről.

Mikor kezdette Jésus Prédikállását?

Jésus Krisztus Prédikállását kezdette harmintz esztendőskorában.

Minekutánna Jésus Krisztus harmintz esztendőkét tsendefségben, és magányosságban töltött volna, a' világ' eleibe lépett, hogy az Isten' országát hirdetné, és az Evangyeliomot. Ez idő szakasztól kezdődik Jésusnak úgy neveztetett nyilvánatos, és munkás élete, mellynek fő eseteit annyi tanúsággal, a' mennyi álmélkodással előtökbe adandom. Mi-is lehet K. Hiveim fontosabb előttetek, mint azon dolgoknak tudása, mellyeket Jésus Krisztus a' mi Mennyei Mesterünk, és példánk végbe vitt? Annak okáért méltó, hogy jól figyelmezzetek.

Mit kiváltképpen való emlékezetre méltót tudunk Jésusról, minek előtte Prédikállását kezdené?

A' mit kiváltképpen való emlékezetre méltót tudunk Jésusról, minek előtte prédikállását kezdené. ez: 1.) hogy János bizonytságot tön, hogy Jé-
sus

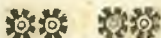
fus az Istennek B^ár^ánnya, ki el-vefzi a' vil^ág'
 b^üneit. 2.) Hogy J^ésus J^ános ^által magát a' Jor-
 d^án vizében meg-kereszteltette 3.) Hogy a' Szent
 L^élek látható-képpen mint egy galamb le-szál-
 lott J^ésusra. 4.) Hogy az Atya Istennek szava
 Mennyből hallatott; Ez az én szerelmes Fiam,
 kiben nékem jól kedvem töltt. 5.) Hogy J^ésus a'
 puszta b^üntetés a' L^élektől, és böjtölvén negy-
 ven nap', és negyven éjjel meg késértetett az Ör-
 d^ögtől, mellyre az Angyalok szolgáltak néki.

J^ésus K^risztus, a' mint mondám, harmintz
 Efsztendős volt, a' mid^őn prédikállani kez-
 dett. El^ötte járt Keresztelő Szent J^ános, hogy
 útát készítené. J^ános Zakariás, és Erzsébet-
 fia, és Sz^üz M^áriának közelről-való roko-
 na volt. Születése tsudállatosan történt, mi-
 vel Erzsébet magtalan vala. Keresztelő Szent
 J^ános életének nagyobb részét a' puszta b^üntetés
 sanyarúan töltötte. Eledele fáska, és erdei
 méz, öltözete tevé szörből volt. Jordán' vi-
 ze mellé érkezvén a' puszta b^üntetésbe az
 embereket: Térjete meg, úgy-mond, mert
 el-közelítet a' M^énnyeknek Országa. Meg-
 kereszteltettek tőle minnyájan, kik hozzája ki-
 mentenek, a' miért-is Keresztelő J^ánosnak
 neveztetett. Kerestsége tsak külső mosás-
 ban állott, mellyel jelentette, hogy b^üneik'
 meg-bántása, és jóra térések által lelkekben
 szinte úgy meg-kellettik tisztulniok. A' Zsi-
 dók J^ános tsuda szentségű életére nézve Mes-
 siásnak tartották; de ő magyarán ki-mondot-
 ta nekik, hogy ő nem Messiás, hanem a' Mes-
 siásnak út-készítője, ki azért küldetett volna
 Isten^étől, hogy K^risztus' el-jövetelét hirdesse,
 és a' Népet a' Messiás szíves el-fogadására ké-
 szítse. Mat. 3.

Jésus-is el-jöve Jordán mellé Jánoshoz, hogy meg-kereszteltetnék tőle; kit meg-szemlélvén János, újaival reá mutatván a' Nép előtt mondotta: *Imé az Isten' Báránnya, imé ez el-veszi a' világ' bűneit.* És midőn meg-akarna Jésus tőle kereszteltetni, nagyon húzza-vonja magát János mondván: *Nekem kell tőled meg-kereszteltetnem, és te jösz hozzám?* Felelvén pedig Jésus mondá néki: *Hadd reá most, mert így illik bé-töltenünk minden igazságot.* Midőn Jésus kereszteltetne Jánostól, meg nyilának néki az Egek, és látá az Isten' Lelkét alá-jönni mint egy galambot, és reá szállani, és imé szót lön Mennyekekből, mondván: *ez az én szerelmes Fiam, kiben nékem kedvem tölt.* Mat. 3. Jól meg jegyezzétek magatoknak, hogy Jésus nem azért kereszteltetett-meg Jánostól, mintha szükséges lett volna Jésusnak a' megtisztulás, hanem azért, hogy e' világnak mindenekben jó példát adna.

Minekutánna Jésus Jánostól meg-kereszteltetett, el-méne a' pusztába, a' hol negyven nap', és negyven éjjel böjtölvén, az ördögtől meg-késértetett. Tsudállatos dolog! hogy Jésus, ki e' világra Szent János' bizonyítása szerént a' végre jött, hogy a' Sátán' erejét meg-törje, magát egy rosz lélektől meg-hagyta késértetni! Jól fel vegyétek: fel-kívánt bennünket serkenteni példájával, hogy a' késértetekben bátor szívűek legyünk. Gondofsá, és szemes vígyázóvá akart tenni, minthogy senki sem lenne a' késértetektől mentt, midőn még a' Szenteknek Szenté-is azoktól ment lenni nem akart. Oktatni kívánt példájával, miképp' keljen a' késérteteket meg-győzni. Haljuk, miképp' bánt Ő az ördöggel. E' gonosz lélek szokott

ravalisz fortéllyaival kezdette őtet kerítgetni. Leg-először-is a' testi kívánságokat fel-gerjeszteni próbálgatta, midőn a' negyven napi böjtöléstől származott éhségének tekéntetéből arra akarta birni, hogy a' köveket kenyerekké változtassa, mondván: *Ha Isten' Fia vagy, monddad, hogy e' kövek kenyerekké legyenek.* Math. 4. 3. Felelé Jébus: *Írva vagyon, nem tsak kenyérral él az ember, hanem minden ígé-vel, melly az Isten' szájából származik.* ibid. v. 4. Ismét a' Sátán a' hívságos ditsőség' kívánását, 's maga' el-bízást akará Jébusban gerjeszteni, azért-is fel-vivé őtet a' Jerusalemi Templom' tetejére, hogy onnan magát le-botsájtaná mondván néki: *Ha Isten' Fia vagy, botsásd alá magadat: mert írva vagyon, hogy az Angyalinak parantsolt felőled, és kezekbe vésznek téged', hogy ne talán kőbe ne üssed lábadat.* Felele néki Jébus: *ismét írva vagyon, ne kísértsed a' Te Uradat Istenedet.* ibid. v. 6. & 7. Végtére a' világi hatalom', és kints' fényességével kísérté-meg őtet, midőn fel-vívén Jébus egy igen magas hegyre, és meg-mutatván néki a' világ' minden Országit, ditsőségekkel egygyütt mind azokat meg-igérvén néki mondá: *Ezeket mind néked adom, ha le-esvén imádandasz engem.* Akkor mondá néki Jébus: *Menny-el Sátán, mert írva vagyon: a' Te Uradat Istenedet imádjad, és tsak néki szolgálj.* ibid. v. 9. & 10. Hasztalanól fáradván az Ördög, el-hagyá őtet, és az Angyalok jövének, és szolgálának néki.

Mit kiváltképpen-való emlékezetre méltót tudunk Jésusról, midőn már prédikállott ?

A' mit kiváltképpen-való emlékezetre méltót tudunk Jésusról, midőn már prédikállott, ez : 1.) El-járta hazáját egy helyről a' másikra. 2.) Tanítványokat vett magának, és azokból tizenkét Apostolokat választott. 3.) Prédikálta, és hirdette a' kegyelem' Törvényét; igazságokat ki nyilatkoztatott, mellyeket hinnünk, és jóságokat tanított, mellyeket tselekedettel követnünk kell. 4.) Meg - dorgálta a' hitetlenséget, és a' bűnt; meg-tzáfolta a' Zsidóknak, Irástudóknak, és Farizeusoknak tévelygéseiket. 5.) Tudományát meg-erősítette az Irással, Tsudákkal, és önnön Példájával. 6.) Jövendő dolgokat jövendölt. 7.) Mindenütt Jól-tévőnek magát mutatta.

El-hagyván Jésus a' puztát, Tanítói Hivataljához kezdett. Hazájában egy helyről másikra ment. külömbféle Tanítványokat, kik mindeneket el-hagyván követék őtet, fogadá. Azok közül tizen kettőt választott, kiket Apostoloknak, az-az; követeknek nevezett; mivel az Evangyéliom' hirdetése végett utóbb őket az egész világba küldötte. Maga-is mindenütt prédikállott, a' hová ért, vagy a' hová Nép gyülekezett. Tanított a' Templomban, a' Zsidók' Sinagogaiban, és Oskoláikban, a' Tenger' partján, a' puztában, 's a' t. Titkokkal tellyes igazságokat tanított, mellyeket hinnünk kell, és a' leg-szebb erköltsökre szólítgatott, mellyeket gyakorolnunk kell. Erkölts Tudományja bölts, szent, hasznos, és az emberek' környül-állásaira alkalmaztatott vala. Alapja, (fundamentomja) és tárgya a' szeretet, mellyel

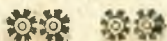
lyel Istenünkhöz, magunkhoz, és ember-társunkhoz viseltetnünk kell. E' három felé ágazott szeretetet előnkbe szabja Jésus' Tudománya, és a' leg-jobb eszközöket nyújtja kezünkbe be-töltésére.

Jésus gyakorolván Tanítói Hivatalját számtalan tsudákat mivel, mellyekkel az emberek' javát elő-mozdítván, szíveiket megnyerte. külömb-külob-mb-féle alkalmatosságokban nagy sokaságot gyógyított meg nyavalyáiból. Némelleyeket meg szabadíta a' gyötörö hidegleléstül, a' vér-folyástól; másokat az vízi kórságtól, az ina-szakatságtól; és másokat a' poklopságtól. A' vakoknak látást, a' fiketeknek hallást, a' némáknak szöllást, a' bénáknak, és sántáknak járást adott. Sokakból ördögököt üzött ki, több holtakat az életre hozott. S' ezeket az álmélködásra méltó tsudákat egy szempillantásban tsak egy szóval, néha nem-is látván a' nyavalyásokat, nem-is szölván velek tselekedte. Tsak ruhája' préme meg-illetése által-is gyógyulás történt. Mindenütt keresztül mentében eleibe hordva találta a' finlödö nyomorúttakat; töltve voltak az úttzak reménykedö betegekkel; mint egy vitták gyakran a' házat, a' hová le-szállott; sokszor enni sem hagyták, mindenütt követték ötet: még a' Puztában-is.

E' sok tsudákat tévén Jésus, egyzsersmind tökéletes szent élete által a' leg-szebb erköltsöknek gyakorlására példát adott a' népnek. Szívöl alázatos volt. Nyilván meg-vallotta, hogy nem a' végre jött e' világra, hogy uralkodjon, hogy magát meg-szolgáltassa; hanem inkább hogy másoknak szolgáljon. Nem ditsekedett tsudateteleivel. Gyakran meg-tiltá a' meg-gyógyított

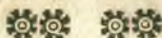
tott betegeknek, hogy ki-ne mondanák. Ő nem volt nagyra-vágyó; mert midőn a' pusz-
tában jól lakott nép őtet Királlyá akarná
tenni, el-rejté magát. Mindenütt mélységes
tiszteletet mutatott Istenhez, kit Attyának
vallott. Mindenkor buzgott ditsőségéért, és
az őtet imádók' szaporításáért. Millyen volt
békecséges-türeése? Tanítványai' hibáit, a'
goromba embereknek alkalmatlankodásait
szelídeden el-szenvedte; életét szegénységben
töltötte, éldegelvén a' jó emberek' adakozá-
sából, soha sem panaszolkodván szükségei-
ről. Útazásiban gyalog járt, a' meleg, hi-
deg, szomjúság, vagy fáradsággal nem gon-
dolván. Szíve érzékeny könnyörületességgel,
és kegyességgel tellyes volt. Tudott az em-
berek' nyomorúságaikon könyvezeni. Min-
den tselekedeteiből ki-tetszett szíve szépsége,
tisztasága, 's lelkének nagysága. Tseleke-
detei' nemességét nem termelztette a' féle-
lem, a' reménység, a' hízelkedés, avagy a-
lá-való haszon-keresés. Az Evangyéliom' e-
lő-adásából ki tetszik, hogy Ő a' Királyok-
nak, Tsászároknak, a' Papoknak, a' világ'
Nagygyainak hivataljokhoz, és tisztekhez
illendő betsületeket meg-adta; 's egyszersmind
láthatjuk, hogy nem hízelkedett sem a' vi-
lági Nagyságnak, sem a' kintseknek, és gaz-
dagságoknak; hanem egyedül az erköltsöt
betsülte ő, és kedvelte.

Jésus Krisztusnak erköltssei között leg-in-
kább fen'-tetsző volt a' szeretet, a' mellyet Ta-
nítói hivataljában mind untalan gyakorlott.
Mert a' szelíd, jóltévő, és közönséges vala. 1.)
Szelíd. Ugyan-is mit nem kellett Jésusnak egy
idomatlan, hitetlen néptől el túrni, kit Isteni
valóságokra tanítgatta? melly barátságosán

bánt ama kemény nyakú lelkekkel? miképp³ alkalmaztatgatta magát gyengeségekhez, csak hogy meg-nyerhetné őket? hány-féle megvettetéft nem szenvedé panasz nélkül? hány-féle ellen-mondást, és ellen-állást ki-állott? Tekéntsük az Apostolait; nemde szegény halászok voltak, nevelés, tanultság, által-látás nélkül? mennyi fáradságába került idomosítások! 2.) *Jól-tévő* volt Jésus' szeretete. Öszve-járván a' Városokat, és helységeket mindenütt jót tett. Ördögöket űzött, szomorúkat vígasztalt, beteget gyógyított, holtakat támasztott. Az Isten' Országát terjesztette, álhatatosán a' lelkek' idvevségéről gondolkodván. Hatalma jósága' gyakorlására szolgált. Az emberek' javán munkállódott, soha sem kárán. Midőn egy ízben Szamária' Városa őtet bé-nem fogadná, a' meg-boszszonkodott Tanítványi boszszút kívánván állani, akarák, hogy Mesterek tüzet botsájtson reá az Égből, melly meg-emélszfe őtet; meg-inté őket mondván: *Nem tudjátok ki lelkei vagytok. Az ember' Fia nem jött lelkeket vesztetni, hanem idvezíteni.* Luc. 9. v. 55. 3.) A' Jésus' szeretete közönséges volt. Minthogy az Atyától minden ember' javára küldetett e' világra, és minnyájokat Menyei Attyáért szeretet; minden személy' válogatás nélkül egy féle-képp' gondoskodott kiki felől. Egy féle oktatást, egygyenlő segétséget testén, lelkén vett a' Zsidó, és a' Pogány. A' szegénység, vagy a' nyomorúság el-nem idegeníthette őtet valakitől; sem valakinek hatalma, vagy gazdagsága a' jóltevésre nem vehette. Még a' leg igazságatlanabb ellenségeinek-is, ha hozzája folya-

mod-

modtanak, mindennemű kegyelmeket osztogatott; fött maga hívta, maga kereste őket.

Hittek-é minnyájan Jésusban ?

Sokan hittek Jésusban; de a' Fő-Papok, Írás-tudók, és Farizeusok gyűlölték tudományja miatt, és meg-ölni ötet keresték.

Mivel Jésus Tanítói hivatalját sok tsudák közt folytatta; mivel olly tökéletes szent életet élt, és mindenütt szeretetét Nap-fényre tette; a' Nép' fokaságát tsudálkozásra hívván tanítása' hallására, és követésére vonta. Mindazonáltal sok ellenségei támadtanak. De lehetett-é másképp? A' gonoszok gyűlölik a' jót, és a' jöltévőt üldözik, kik a' sötétségben ülnek. A' Farizeusok irigylették tekéntetét, 's egészlen fel-háborodtanak ellene, minekutánna képmutatásokat, fősvénységeket, és kevély nagyra vágyásokat keservelesen szemek-re hányt. Ime! ilyen a' Jésus Kristus' nyilvánvaló életének rövid rajzolatja.

I N T É S.

Jésus Kristusnak e' jóságos élete K. Híveim légyen példája, és zsinór-mértékje vifeletünknek. Az Isten-embernek élete leg-tökéletesebb tüköre az erkölcsöknek, mellynek segítségével minden környül állásokban józanodhatunk. E' tükörbe néztek a' Szentek, kik szentek lettek; mert követői voltak. Hogy a' Szerént éljünk mi-is, keresztényi köteletségünk meg kívánja. Mint keresztények tartozunk Jéshoz hasonlókká lenni: mert úgy mond Sz. Pál, e' végre választotta ki az Isten választottait. Mint keresztények a' Jésh

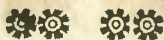
Kristus' élete szerént úgy éljünk, *hogy a' Jé-
sus' élete ki nyilatkoztassék a' mi testeinkben.* 2.
Cor. 4. 11. Szemeink előtt tartsuk e' példát
Istennek szava-ként, mellyet szólott Moj-
seshez mondván: *Nézd meg, és a' példa szerént
tselekedjél, melly néked mutattatott.* Exod. 25.
40. Betsüljük a' mit Kristus nagyra betsült,
kárhoztassuk, a' mit kárhoztatott, tegyük, a'
mit tett. Legyünk kegyefsek, és alázatos-
sak, az Isten' tiszteletében buzgók, a' Reli-
gyió' szolgálatjában szorgalmatosak, Fejedel-
münkhöz, és Elöl-járóinkhoz engedelmessek;
minden embernek szolgálatot tegyünk, sze-
refsük őket mint önnön magunkat. Csak
Kristus Jépus' életéhez-való hasonlatosságunk
szerezheti-meg nekünk az Isten- Fiainak ne-
vét; csak e' tehet bennünket biztosokká id-
vességünkről, melly számunkra el - vagyon
készítve Mennyekben, 's a' mellyet minnyá-
junknak szívből kívánok. Amen.

TIZEDIK BESZÉD.

§4. *A' Hiszek - egy - Istennek negyedik Ága-
zatjáról.*

Kínzaték Pontzius Pilátusnak alatta. Meg-
feszítették, meg-hala, és el-temettették.

A' mit Jépus Kristus a' Mennyei Atyá-
nak egy szülött Fia, és meg - Váltónk
ekkoráig tett, nyilatkoztatása vala a' véghe-
tellen szeretetnek, mellyel az emberi nemzet-
hez vífeltetett. **E'** szeretetből le-szállott örö-
kös

kös Királyi Székéből, magát egy Szüz' méhébe le-botsájtotta, hogy ott az emberi természetet magára venné. Nem végződött itt szeretete. Miattunk leg-szegényebbé lett, hogy minket szegényeket, és nyomorútlakat boldogítana. Élt hogy jót tegyen velünk. De még e' sem volt néki elég; azon felől halnivali is akart érettünk, hogy szeretete' mértékét tetézve bé-töltené; minthogy önnön magamondása szerént: *Nagyobb szeretete ennél senkinek nintsen, hogy valaki az ő lelkét adja barátáért.* Joan. 15. 10. Imé! e' szeretet' teljesítéséről szól az Apostoli Hit-vallásnak negyedik Agazatja.

Miképpen szól a' Hízek - egy - Istennek negyedik Agazatja ?

Hízek-egy-Istennek negyedik Agazatja e'képpen szól: Kínzaték Pontzius Pilátusnak alatta. Meg-feszítették, meg-hala, és el temetteték.

Midőn K. Híveim az Isten' Fia' e'-béli meg-foghatatlan szereteté' mái napon magyarázom, halgafsátok nem csak figyelme-teliséggel, hanem Jébus' szeretetével bé-töltött szívvel-is. Minekelőtte pedig Üdvözítők' kín-szenvedése' elő-beszéllésére mennyek, szükség': hogy a' következőket meg-fejtve értsétek. Először

Szenvedhetett-é Jébus ?

Jébus szenvedhetett mint ember, mint Isten nem.

Isteni természetére nézve változhatatlan, tökéletes, boldog Valóság lévén, nem szenvedhetett; mert a' szenvedés gyengeség, tökéletlenség, nyomorúság; a' mi az Isten-ség-

séghez nem férhet. Azért erős hittel tart-
 tsuk, hogy Jézus nem szenvedett mint Isten,
 hanem mint ember. Azért-is vette-fel ma-
 gára az emberi természetet, bűneinkért az
 Atyának eleget akarván tenni, hogy az em-
 beri nyomorúságokat szenvedhetné. Azom-
 ban mint Isten, boldogsága' örömeit gátol-
 hatatlanúl érzette, a' mellyeknek hijjával
 Istensége képzelhetetlen.

Szenvedett-é valóban Jézus?

Jézus valóban szenvedett, és pedighen mind lelké-
 ben, mind testében.

Nem kell gondolnunk, hogy az Istenség
 testét, és lelkét Jézusnak a' kínzásra érez-
 hetetlenné tette. Mert valóságosan mindent
 érzett az ember' sorsa szerént testén, és
 lelkén; igazán érzette a' fájdalmakat mind
 testében, mind lelkében, midőn keservefen
 meg-illetődött. Ezeket tudván, lépünk szen-
 vedése' históriájára.

Mit szenvedett Jézus lelkében?

Jézus szenvedett lelkében nagy szorongatást, és szo-
 morúságot.

Történt egy Tsötörtökön este-felé, hogy
 Jézus Jerusalemb' Várofsából szokása szerént,
 imádsága' végzéséért, Tanítványival az O-
 laj fák' hegyére menne. Ott tölök egy kő-
 hajításnyira el-távoza. Leg-ottan szeme e-
 lött forogtanak, a' miket később szenvednie
 kellett. E' képzeletekre fájdalom szoron-
 gatta lelkét, földre esék, veréjtékezett, és
 veréjtékje olyan vala, mint a' vérnek tsep-
 pel, mellyek a' földre le-hullának vala. E'-
 bé-

béli állapotjában illy-képpen folyamodá Mennyei Attyához: *Atyám, ha akarod, vedd-el e' poharat én tőlem; mindazáltal nem az én akaratom, hanem a' Tiéd legyen.* Luc. 22. v. 42. De Attya' akarata lévén, hogy kint szenvedjen, és meghaljon, 's szenvedése, és halálával az emberi nemzetet idvezítse, bár mint irtózott is természeté, tetfzésének engedett. Akkor bátorítására Angyal jelent-meg Mennyből. Innét épülésünkre tanulhatjuk, hová kelljen a' vilzontagságokban fehétségül folyamodnunk, és miképp' kelljen le-tsenedesedett lélekkel az Isten' akaratjára magunkat hagynunk. Jésus nem tsak lelkében, hanem testében-is szenvedett.

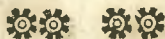
Mit szenvedett Jésus testében?

Jésus szenvedett testében sok nyomorúságokat, és fanyarúságokat: sok tsapásokat, és sebeket; megostoroztatott, és tövisekkel meg-koronáztatott.

Mit szenvedett még Jésus?

Jésus szenvedett sok tsúfolásfokat-is; meg-útállásfokat, szidalmazásfokat, rágalmazásokat, és más sok éktelenségeket.

Mit szenvedett testén, szenvedése' históriájának folytatásából érthetitek. Az olaj-fák hegyén tartózkodott még, midőn Apostolai közül egygyik, nevére Júdás, eleibe állott, hogy ötöt a' Zsidóknak kezekbe adná. Marc. 14. A' pénz' mértékletlen kívánása ingerlette Júdást Mestere' gyalázatos el-árulására, kitől jól-tévő kegyelmeket ingyen nyert. Ez az a' gonosz indulat, melly a' világot métegyével el-borította, és rongja. Ettől bolgattatván Júdás, ajánlotta szolgálatját a' Papi Fejedelmeknek, és Jésusnak kezekbe adását bér-

mellet ígérte mondván: *Mit akartok nékem adni, és én ötet kezetekbe adom.* Math. 26. v. 15. Harmintz ezüst pénzbe meg-alkudván, el-méne a' katonák' leregével a' kertbe. A' mint a' katonák meg-akarták támadni Jésust Péter kirántja a' kardját, és a' Fő Pap szolgájának Malkusnak el-tsapá a' fülét. Jébus azonnal meg-feddé Péternek hevelességét, és parantso-lá, hogy kardját hüvelyébe dugja, Malkús' fülét pedig azonnal meg-gyógyítá. Tsudájával szemlátomást hatalmát ki-mutatta, mellyel ellenségei' körmei közül, ha akarta volna, könnyen meg-szabadíthatta volna magát: mert midön kérdezné Jébus, *Kit kerestek?* és azok felelvén: *a' Názáreti Jésust,* mondaná nekik *Én vagyok;* e' szóra hátra menvén a' földre esének. Jébus azomban az el-ájúlt katonákat ismét magokhoz térni hagyá, és meg-engedé magát fogni, kötöztetni, és Kajfás Fő-Paphoz vitetni. Joan. 18.

Itt öszve-gyűlve valának az Irás-tudók, Farizeusok, és a' Nép' vénei. Több hamis vádak fel-keltek ellene, kik minden-féle költött hazugságokat mondtak ellene, a' mellyekre Jébus semmit sem felele. Midön pedig kérdeztetnék a' Fő Paptól, hogy ha ő volna-é az Isten' Fia? magyarán ki mondtotta, hogy ő az. E' felelet-is káromlásnak tartattatott, melly után halálra méltónak ítéltetett. Azon éjtszakan a' katonák', vagy poroszlók' ör-állására bizattatott, kik illetlenül bántak vele. Né-mellyek köbdösének szeme közé, néhányan öklözték, mások bé-köték szemeit, és artzúl verék, és tsúfolodva bizgatták, hogy találná ki, ki-ütötte ötet artzúl. Math. 26. Lehetet-é gyalázatosabban bánni a' leg-hitványabb, és meg-vetett emberrel, mint sem bántak

Üdvözítőnkel? lehet-é tsudállatosabb türést képzelní, mint sem a' mi Üdvözítónké, ki mindeneket néma halgatással el-türe?

Másnap reggel úgy-mint Pénteken Pontzius Pilátushoz vezettetett, ki akkoriban Tibérius Romai Tsásfár alatt Judeában tiszttartóskodott, hogy halálra kárhoztatnék. Math. 27.

Ki alatt szenvedett Jéfus?

Jéfus szenvedett Pontzius Pilátus' allatta, ki a' Tibérius Romai Tsásfárnak Zsidó Országban Tiszt-tartója vala.

Ki vádolta Jéfust Pilátusnál?

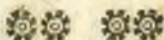
A' Fő-Papok, Irás-tudók, és a' Népnek Vénei vádolták Jéfust Pilátusnál.

Ezek mind olyanok voltak, kik Jéfus' szentségét ismérték, 's hogy Istentől küldett, és Mefsiás volna, jól tudták, leg-alább tudhatták. Hogy történt' hát, hogy éppen azok, kik felőle jó bizonytságot tehettek volna, ötet még- is Pilátus előtt vádolták? Bár tsudállatosnak tetszik- is ez előre, el-múlik mindazonáltal tsudálkozásunk, ha észre vesszük, hogy egy el-hatalmazot indúlat ingatta lelkeket.

Miért vádoltatott Jéfus Pilátusnál?

Jéfus Pilátusnál vádoltatott tsupa gyűlölségből, irígységből, e' szín alatt, hogy hiteti, és fel-indítja a' Népet.

A' Papi Fejedelmek, Irás-tudók, és Farizeusok büszke fel-fuvalkodott, nagyra vágyódó emberek valának. Az ilyeneknek tulajdonsága, hogy meg-engesztelhetetlenül

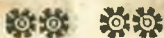

gyűlöljék, kiktől meg-bántottaknak tartják magokat, és hogy irígyeljék, ha náloknál valaki jobban tiszteltetik. Jésus ezen embereknek, kiknek hivatalját külömben betsülte, kefervelesen szemekre hányta kép-mutatásokat, fösvényiségeket, és kevélységeket, azért gyűlöletessé lett előttök. Beszédei, és jó tétemenyei miatt szeretetet, tiszteletet, magasztalást nyert a' Néptől; e' miatt amazok' irégvei lettenek. Az irégység, és gyűlölség indulatjából felferjesztetvén tanátskozáának magok között, miképp' tartsák - fel a' Nép előtt tekénteteket, 's abban meg-egygyeztek, hogy Jéfust, teljen bár akármibe, e' világból ki írtsák. E' végre bé-vádolák, hogy a' köz békefésegnek háborítója, ki más országlást törekedne bé-álítani, és a' Népet fel-lázasztani, hogy magát törvénytelenöl Királlyá tenné. Luc. 23.

Mi következett a' Fő-Papoknak, Irás-tú-dóknak, és a' Nép Véneinek vádolására?

A' Fő-Papoknak, Irás-tú-dóknak, és a' Nép' véneinek vádolására következett a' Kriftus Jéfus' felfszítottése, mellyet a' Zsidók kívántak, és Pilátus meg-engedte.

Pilátus által látván, hogy a' vádolások, mellyekkel Jéfust üldözik, hamisak, és az irégységtől sűgattak, mindenféleképpen fortélyoskodott, hogy Jéfus halálra ne kárhoytattafson. Ez okból, meg-értvén, hogy Galileai, el-küldé őtet Heródeshez, ki Galileában Negyedés Fejedelem vala, hogy az ítélet-tételtől meg-menekedne. Luc. 23. Heródes Jéfus' látásán igen örvende, mert régtől

től látni kívánta, mivel hogy sokat hallott felőle, és remélni vala, hogy valami jelet tőle látna. De minthogy Jézus se' e' kívánságának eleget nem tett, se' kérdéseire feleletet nem adott, bolondnak, ügye-fogyott fejűnek tartotta, fehér ruhába öltöztette, és Pilátushoz vizsza utasította. Luc. 23.

Pilátus ki-botsájtásáról fortélyoskodott. Szokás volt Husvét napjaiban egy foglyot szabadon eresztetni. A' tömlöztben hevere akkor egy nevezetes gonosz-tévő Barabbás nevű, ki gyilkos, és lator volt. Pilátus a' nép' választására hagyta, hogy vagy Jézus', vagy Barabbásnak szabadon botsájtását kérnék, nem kételkedvén, hogy a' nép inkább Jézust, kitől annyi jót vett, hogy sem Barabbást, ama' haramiát, kérné. Azomban a' Papi Fejedelmek, kiknek haragjok tsak Jézus' halálával ojtatódott, a' népet reá-vették, hogy Barabbásnak ugyan szabadulását, Jézusnak pedig halálát kívánná. Luc. 23.

Pilátus még sem akará Jézust halálra kárhoztatni. Más módot próbált Jézusnak el-lenségei' körmeiből - való ki-ragadására. Meg-ostoroztatá, tövifés koronával meg-koronáztatá, veres bársony palástot adá reá, kezébe pedig nádat, 's így állítá ötet a' Zsidók' eleibe, reménlvén: hogy e' látásra könyörületességre lágyulna fene vad szívek. Hasztalan. Tele torokkal kiálták, hogy meg-feszíttesék. Végtére Pilátus reá-állott. Luc. 23.

Hol feszítettett-fel, és halt-meg Kristus Jézus?

Kristus Jézus fel-feszítettett a' Kálvária hegyén, közel Jerusalemben Várofsához, és meg-halt a' Keresztifán.

Mi-

Mihelyest Pilátus Jesus' fejére halált mondott, azonnal vállaira tétetvén a' Kereszt, ki-vitetett, hogy a' Város kívül két latorral meg-ölettetnék.

Mitsoda büntetés vala a' fel-feszítettetés?

A' fel-feszítettetés leg-gyalázatosabb halál büntetés vala.

A' Keresztre feszítés a' Martalékok', (rab-fzolgák') és a' leg-durvább gonosztévőknek, kik öléssel, rablátsal, és puztítással éltek, törvényes halálok volt. Ezen gyalázatos halálra ítéltetett Jéhus. Kezei, és lábai a' Keresztre szegezettek, és két latrok közé feszítettet. A' Katonák' ruháját magok közt fel-osztották, köntösére pedig sort vetettek. Minthogy beszédeiben az ellenség' Szeretetét felettébb ajánlotta, a' Kereszten-is érzékenyítő példát adá e' Szeretetre, ellenségeiért a' Mennyei Attyát kérvén: *Atyám bocsásd meg nékik, mert nem tudják, mit művelnek.* Luc. 23. 34. A' Papok, és a' Zsidók' Fejedelmi a' Keresztje mellé álván tsúfolák, 's káromlák ötet mondván: Ha Te vagy az Istennek ama választott Krístus-fa, szálj-le a' Keresztről. Hasonló képpen, a' kik el-mentek mellette, szidalmazák ötet, és fejeket hajtogatván gúnyolva kiálták: *ha Isten Fia vagy, szálj le a' Keresztfáról.* Math. 27. E'képp' káromlák ötet a' Latrok-is, ugyan azt hányván szemére. De azomban egygyik közülök lelkébe szálván, meg-vallá, hogy ő volna Istennek Fia, és kéré, hogy emlékezne-meg róla, ha Országába jutand. Jéhus meg-ígéré mondván: *Bizony mondom néked, ma velem léfesz a' Paraditsomban.*

ban. Luc. 23. Szomjúhozván Jéfus a' Keresztifán, etzet epével vegyest adódott neki italúl. Minekutánna mindenek bé-tellyesedtenek, a' mik Mefsiás' szenvedéséről a' Sz. Írásban írva voltak, mondá Jéfus: *Bé-tellyesedett.* Osztán le-hajtván fejét, minekutánna mintegy hat órákig a' Kereszten függött, ki-adá lelkét. Meg-halt Ő olly igazán, valamint mi emberek szoktunk meg-halni: minthogy lelke testétől igazán el-vált. Meg-halt a' Bölts, mert a' letétség életét halálosnak nézte!

Az Istenség a' Kristus Jéfus halála után meg-egygyesülve maradott-é a' testel, és a' lélekkel?

Az Istenség meg-egygyesülve maradott a' testel, és a' lélekkel, jóllehet halálakor a' Kristus Jéfusnak lelke a' testől el-vált.

Jéfus' szenvedése' és haláláról kell tartanunk, hogy azt kész akartva magára vette. Mert nints az a' hatalom, és erő, melly őtet a' keresztre szegeszte volna, ha szántszándékkal e' képpen meg-halni nem akart volna. Már régen e' felől Isaiás e' képpen jövendölt: *Meg-áldoztatott, mert ő akarta.* Isaiæ 53. 7. Sőt maga Kristus mondja: *Senki el-nem veszi lelke-met tőlem, hanem én teszem-le azt magamtól.* Joan. 10 18. Tovább hinnünk kell, hogy Kristusnak illyetén kín-szenvedése nem volt szükséges, mert leg-kifsebb szenvedése-is bűneinkért fölös elég-tétel lett volna; hanem mind ezen szörnyű kínokat szenvedni akarta, hogy hozzánk való szeretetének nagyságát meg-bizonyítaná, és viszonytagos szeretetre in-dí-

ditana. Azonkívül hinnünk kell: hogy Jézus Kristus az egész emberi nemzetért meg-halt; nem tsak azokért, kik akkor éltek, vagy kik jövendőben élni fognak, hanem azokért-is, kik halála előtt éltek. Mert azok-is, kik a' világ' kezdetétől éltenek, az Üdvözítőnek előre látot halála által nyertek Isteni kegyelmeket. Jézus Kristus azokért is meg-halt, kik el-kárhoznak. Mert Ezékiel Próféta' mondása szerént, *az Isten nem akarja az istentelennek halálát, hanem hogy meg térjen, és éljen.* Ezech. 33. 11. és *akarja minden embernek idvefségét* 1. ad Tim. 2. 4. *Az Úr reája tette minnyájunknak gonofzságát* Ifai. 53. 6. *Még a' tulajdon Fiának se' kedvezett, hanem minnyájunkért adta őtet.* ad Rom. 8. 32. Így tehát Jézus Kristus nem tsak néhányoknak üdvözítője, hanem egygyül egygyig minden embernek kivétel nélkül. *Ő a' mi bűneinkért engesztelő, írja Sz. János, nem tsak a' mieinkért pedig, hanem az egész világeért-is.* 1. Joan. 2. 2. Sz. Pál magyarán mondja, *hogy mindenekért meg-holt Kristus.* 1. Cor. 5. 15. Ha tehát sokan el kárhoznak, nem azért kárhoznak, mintha Jézus Kristus érettek meg-nem halt volna, hanem azért mivel kín-Izenvedését, és halálát hasznokra nem fordítják, és hogy halálának véghe-tetlen érdemeiben, és elég-tételében része-süljenek, nem iparkodnak. Láfsuk, mi tör-tént Jézusnak holt testével. — El-temettetett.

Ki temette-el Kristus Jézusnak testét ?

Kristus Jézusnak testét temette-el az Arimateai Josef, és Nikodémus.

Hol temettetett - el Krístus Jésumnak teste ?

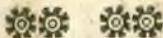
Krístus Jésumnak teste el-temettetett egy kősziklából ki - vágatott új koporsóban, melyben még senki nem tétetett vala.

Jósef, ki Arimateában gazdag ember, egyszermind Jésumnak Tanítványa volt, még az nap, mellyen Krístus meghalt, estve - felé el - méne Pilátushoz kérvén, hogy Krístus' testét el - temethesse, a' mi is meg engedődött. Jósef Nikodémussal ki hasonlóképpen Krístus' titkos Tanítványa vala, le - vették a' kerefzt - ről Krístusnak holt testét, és azt a' Zsidók - nak szokása szerént jó illatú kenetekkel meg - kenvén tiszta gyóltásban bé - takarák Joan. 19. Vala ott közel egy kertben az Arimateai Jósefnek egy kősziklából ki - vágott temetője; ebbe a' sírba fekteték a' Krístus' testét, és nagy követ hengerítettek sírja' ajtajára. Temetésén jelen valának Mária Jakab' Annya, Mária Magdolna, Salome, és egyéb ájtatos Asszonyok. Math. 27.

Minekutánna Urunknak teste a' kerefzt - ről le - vétetett, és a' sírba fektettetett, meg - emlékezőnek a' Papi Fejetelmek, hogy harmad nap után leendő fel - támadását még életében előre meg mondotta, féltének, ne hogy Tanítványi éjtzaka testét a' koporsóbol ki - lopnák, mondván a' községnek: fel - támadott halottaiból. Ennek el - mellőzésére katonai őrizetet állítottak a' sír' - ajtajához, és le - petsételék a' követ.

I N T É S.

Kerefztény Híveim! Tekéntvén Üdvözítőknek azon nagy Szeretetét, mellyel
olly

olly szörnyű kínokat, és gyalázatos halált érettünk szenvedni nem átalott, vallyon nem eshetünk-é álmélkodásba? el-mulaszthatjuk-é a' szeretet' vizfontaglását? szeretvén vallyon vetemedhetünk-é ismét bűnre, melly okozta Jé-
sus' kín-szenvedését? és halálának hasznát semmivé teszi? Életünk' folyásában gyakran elménkben forogjon e' gondolat: Bűneim szegeztek keresztre az Isten-Embert, gonofzságimat fel-válalta, és miattok hálnia kellett; hogy hogy vetemedhetnénk valaha illy undok tselekedet'el-követésére? Bűneim mintegy újonnan halálra kárhoztatják az Isten-Embert, és ha a' bűnre meg-egygyezek, Szent Pál' mondása szerént, annyiba kell tartanom, mintha újra meg-feszíteném őtet. Iszonyatos gondolat! melly lelkemet általjárja! Azomban bűneim nem tsak oka Krisztus' kín-szenvedésének, hanem semmivé tevője - is Krisztus halála' hasznainak. Bűneim által meg-szentségtelenítem Jé-
sus' vérét, és kárhozatom' forrásává változtatom a' vért, melly váltságomért bővségessen folyt. Isten ments-meg illy nagy szentségtelenségtől! Azon lézsek Édes Meg-Váltóm, hogy szent malasztod' oltalmával attól magamat meg-őrizzem. Amen.

XI-dik BESZÉD.

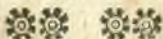
A' Hiszek-egy-Istennek ötödik, és hatodik Ágazatjáról.

Előbbeni tanításomból értettétek: hogy Jésus Kristus fok kínos fájdalmi után végre a' Keresztfán meg-holt; és lelketlen teste el-temettetett. Hová ment halála után lelke, 's mi történt azután Jésusfal? jelenvaló oktatásomban halhatjátok. A' Hit ekkoráig az Isten-embert gyermeki gyengeségben, Izegénységben, meg-vettetésben, es kínokban állítja szemünk eleibe; most adja előnkbe tsudállatos fényességben. Szenvedése' titkai bé-töltenek, és ditsősége kezdődik, melly a' Poklokra-való szállásában, hol örömmel foga tatott a' sohajtozó lelkektől; halottaiból-való fel-támadásában, és ditsőséges Mennybe-menetelében fel tetszik. Haljátok, a' mit tudnotok, és hinnetek kell.

§5. *A' Hiszek-egy-Istennek ötödik Ágazatjáról.*

Miképpen szól a' Hiszek-egy-Istennek ötödik Ágazatja?

A' Hiszek-egy-Istennek ötödik Ágazatja e'képpen szól: Szalla alá Poklokra, harmad napon halottaiból fel-támada.

Kristus Jésus testestől, lelkestől szállott - é alá a' Poklokra ?

Tsak a' Kristus Jánosnak Lelke szállott alá Poklokra.

Hallottátok , hogy Jánosnak Keresztfán felett halála után holt teste a' koporsóba tetetett. Míg teste koporsóban feküdt, testétől el-vált Lelke a' Pokolban tartózkodott.

Mi értetik a' Pokol által ?

A' Pokol által értetnek amaz el-rejtett helyek , melyekben a' megholtaknak lelkei tartatnak , kik a' Mennyei boldogságot el-nem nyerték.

Pokolnak neve gyakran elő - fordul az Írásban , mellyen a' föld alatt lévő azon helyeket ért , hol a' megholtaknak lelkei zárva tartatnak , mellyek vagy soha se' , vagy leg-alább nem mindjárt halálok után mennek-bé Mennyeinek Országába.

Vannak-é több ilyen el-rejtett helyek, mellyek Pokolnak neveztetnek ?

Vannak több ilyen el-rejtett helyek , mellyek Pokolnak neveztetnek : így neveztetik 1.) és ugyan tulajdonképpen az a' hely , mellyben az el-károztattak örökké kínlódnak.

Ide jutott az Evangyéliom' bizonyítása szerént halála után a' Dús - gazdag : *Meg-halca pedig a' gazdag - is , és Pokolba temettetéék.*
Luc 10. 22.

2.) Az a' Hely , mellyben a' Lelkek ideig való büntetéseket szenvednek ama' büneikért , mellyekért életekben eleget nem tettek. Ez a' hely Purgatóriumnak neveztetik.

E' helyet érti az Anyaszentegyház, mi-
dön a' meg-holt hívek' lelkekért a' Sz. Mi-
fében így könyörög: *Uram Jéhus Kristus, Di-
tsőség Királya, a' pokol' kőnyaiból szabadítsd-
fel meg-holt híveid' lelkeit.* Akkor a' Pokol'
nevezete alatt a' Purgatóriumot érti.

3.) Utóljára az a' hely, mellyben a' jámborul meg-
holtaknak lelkeik tartattak, a' hol meg-vál-
tásoknak boldog reménysége alatt, tsendes-
sen, és fájdalom nélkül várakoztanak, míg Jé-
hus hozzájuk alá szállot. Ez a' hely Pokol' tor-
nátzának, vagy is Limbusnak nevezetik.

A' Limbusról tudnunk kell: hogy azon áj-
tatos, igaz, Isten-félő, és ártatlan embereknek
lelkei, kik Kristus'el-jövelele előtt éltek, Ádám'
vétke miatt, minek előtte Kristus a' Mennyor-
szágnak kapuit meg-nyitotta volna, oda bé nem
mehettek, és azért Jéhusnak Limbusba esett le-
menetelég ott tartózkodtanak a' nélkül, hogy
kint fájdalmat szenvedtek volna; tsendes boldo-
gító reménységben várták váltságokat. A' ke-
refztfán történt halála után ide jött Kristus' Lel-
ke, ide jött állatjával, nem tsupán malafztfával.

Miért szállott alá Kristus a' Limbusba?

Kristus Jéhus alá szállott a' Limbusba, hogy a' régi
Atyáknak lelkeiket abból ki-szabadítaná.

Kik valának a' régi Atyák?

A' régi Atyák valának a' Pátriárkák, Próféta, és
más jámborok, kik előbb meg-holtanak, hogy-
sem Kristus Jéhus alá szállott a' Limbusba.

Illyenek valának Ádámnak, Évának,
Ábelnek, Szetnek, Noénak, Ábrahámnak,
Izsáknak, Jákobnak, Jósefnek, Mojsesnek,
Jóbnak, Dávidnak, Dánielnek, Eszternek,

Júditnak, Zsuzsannának, és más Ó Testam. ntom-béli Szenteknek lelkei. Egy ideig ott tartózkodván Jésusnak Lelke vizsgálta tért testébe, 's ofztán ditsőségesen fel-támadott.

Mikor támadott - fel Krístus halottaiból?

Krístus Jésus halottaiból fel-támadott, harmad napon maga erejéből; halhatatlan, és ditsőséggel tellyes, úgy-mint meg-győzője az Halálnak, és az ördögnek.

Jésus Krístus nem azért feküdt a' koporsóba, hogy ott maradna. Azon okból vette magát az halál törvényre alá, hogy a' halálon győzedelmeskedne, és hatalma alá vetné. A' mi harmad napra meg is történt. Teste Pénteken, a' mikor meg halt, el-tettetett. Ez az első nap. Szombaton nap-eltig a koporsóban nyugodott. Ez a' második nap. Vasárnap, melly holtá után a' harmadik nap, Lelke testével egygyesült, melly a' koporsóban rothadás nélkül épségben feküdt. E képp' teste meg-elevenedett, fel-kelt halottaiból, és ön' erejéből elő-jött. E'felől haljuk az Evangyéliomi Historiát.

Vasárnapra reggeledvén, úgy mint harmad-napra Krístus Urunk' halála után, nagy föld indulás támadá, a' mikor Isteni tsudállatos erejéből, idegen segítség nélkül ditsőségesen a' le-zártt koporsóból fel-kelt. Melly után tüstént az Istén' Angyala le-szállá Mennyből, el hengeríté a' követ, és reá üle, kinek tekintete olyan volt, mint a' villám, 's ruhája fehér, mint a' hó. Az ör-állók e' látásra meg-rémülvén a' földre esének, és lönnek mint a' holtak. Idején reggel néhány ajtatos Afzfzonyok; úgy mint Maria Magdolna, Ma-

Maria Jakab' Annya, és Salóme kenetekkel jövének, hogy meg kennék Krisztus' testét. Mentekben nagyon törődnek vala azon, hogy ki hengerítené - el a' követ a' koporsó' ajtajáról. Közelítvén tsudálkozva látják, hogy a' kö fére volna téve. Bé - lépvén a' koporsóba látának egy Iffiat fehér ruhában ülni a' koporsó' jobb felén, a' mellyre meg - rettentenek. Helyre állott szívek az Angyal' e' szavára: *Ne féljete: a' meg-feszítettett Názáreti Jéstust keressetek. Fel-támadott, nints itt, imé a' hely, a' hová teték ötet.* Marc. 16. v. 6. Meg hagyá egyszersmind nekik, hogy mennének, és mondanák-meg Tanítványinak, hogy fel-támadott. Marc. 16. El-hagyák a' koporsót, és sietének a' tudósítással. Útjokban eleikbe állott Jésus, 's meg-parantsolta, hogy jelentenek-meg Tanítványinak, hogy Galileába menvén ott meg-látnák ötet. Math. 28.

Az alatt, hogy az Afzszonyok a' jelentésre sietének, az Ör-állók közül - is néhányan a' Városba mentenek, 's tudtokra adták a' Papi Fejedelmeknek, a' miket láttak. Minthogy ezek azon voltak, hogy a' Nép el-ne hinné a' Krisztus' fel - támadását, megvesztegették pénzel a' katonákat, hogy mondanák: hogy éjjel midön alunnának, Tanítványi testét el-lopták. *ibid.* v. 28. Magok a' Tanítványok sem akarták eleinten el hinni, hogy fel-támadott Jésus, és az Afzszonyok' híradását tsak tsevegésnek tartották. Luc. 24. Minekutánna pedig Jéstust testi két szemeikkel látták, úgy el-hitték, hogy annak igazságát vérek' ontásával állítanak.

Mivel Krisztus Apostolait maga' fel - támadása' tanúivá tenni akarta, annak - okáért

a' déli nap - fénynél - is világosabban bizonyosította előttök fel támadását, hogy a' felelő ne kételkedhesenek. Nem tsak egynek közölök, se' nem egy helyen, hanem minnyájoknak, több ízben, külömb - külömbféle helyeken mutatta magát. Evett, ivott, beszélt velek, fött kezeik által-is tapogattatta testét.

Itt meg - emlékezzünk arról, hogy Jésus fel-támadása után soha többé meg-nem holt. Tudjuk, úgy mond Sz. Pál, *hogy Kristus halottaiból fel-támadván már meg-nem hal, a' halál ő rajta többé nem uralkodik.* ad Róm. 6. 9. Lépünk tovább.

Miért támadott-fel halottaiból Kristus Jésus?

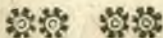
Kristus Jésus, halottaiból fel-támadott: 1.) hogy az Irást, és maga' jövendöléseit bé-tellegesítene. 2.) Hogy tudományának igazságát, és Isteni követtségét meg-táfolhatatlanúl a' világnak megmutatná. 3.) Hogy reménységünkben meg-erősítene, és leendő fel-támadásunkról bizonyosokká tenne.

Kristus Jésus először fel - támadott, hogy az Irást, és maga jövendölését bé-tellegesítene. Fel-támadását már régen hirdették a' Próféták, nevezetesen Dávid e' képpen szólnán: *Annak felette a' testem-is reménységben nyugszik: mert a' lelkemet Pokolban nem hagyod, sem nem engeded 'a Te szentedet rothadást látni.* Psal. 15. 10. Jésus még élteben többször meg-mondotta, hogy harmad napra halottaiból fel - kelend. *Bontsátok-el, így szóll, e' Templomot, és harmadnapra fel-állitom azt.* Joan. 2. 19. Mintha mondaná; E' látható tem-
plo-

plomot, melly az én testem, halállal el-rony-
játok, és harmad-napra előbbeni állapotjába
helyheztetem. E' jövendölése Dávidnak, és
Krisztusnak bé-telleyesedett, midőn halottaiból
fel-kelt.

Azon kívül fel-támadása tanítása' igaz-
ságának, és követsége' Isteniségének bizo-
nyítására-is szolgált. Mert Isten' Fiának ad-
ta ki magát. Többször mondotta, hogy ta-
nítása Istenőtől eredett; hogy őtet Isten kül-
dötte a' végre, hogy azt a' világ előtt hirdet-
né. Nyilvánosította azt számos tsudáival, de
fő bizonyosságát fel-támadásában állította.
Mert midőn az Irás-tudók, és Farizeusok egy-
szer őtet Istenisége eránt szorongatnák, és a' vé-
gett jelt kívánnának, nyilván mondotta: *A'
gonosz, és parázna nemzetség jelt keres: és jel-
nem adatik néki, hanem csak a' Jónás Prófétá'
jele. Mert a' mint Jónás a' tzethal' hasában há-
rom nap, és három éjjel volt; úgy lesz az em-
ber' Fia a' föld' szívében három nap, és három
éjjel.* Mat. 12. v. 39, 40. Halottaiból fel-támad-
ván Isteniségének tagadhatatlan tanú bizony-
ságát adta: mert ha Isten nem lett volna, ma-
ga erejével fel nem támadhatott volna; de
még az Isten sem támaszthatta volna fel őtet,
mint hogy hazugság miatt nem tsudazhat.

Végre-fel-támadt Jéhus, hogy jövendő fel-
támadásunkban vetett reménységünket meg-
erősítene. Ugy vagyon K. Hivem, Jéhus Kri-
stus' fel-támadása valóságos bizonyossága jö-
vendő-béli fel-támadásunknak. Mert fel-tá-
madásunk olly szorófsan öszve vagyon köt-
ve Krisztus Jéhus' fel-támadásával, hogy egy-
gyik a' másik nélkül éppen lehetetlen, úgy:
hogy ha igaz az, hogy Krisztus fel-támadott,
szükség-képp' annak-is igaznak kell lenni,

hogy mi-is valaha fel-támadunk; vagy ha mi fel-nem támadunk, következik; hogy Kristus sem támadott fel. E' képp' gondolkozott Sz. Pál. *Kristus fel támadott halottaiból: ezt prédikáltuk néktek, és hittétek. Ha pedig prédikáltatik, hogy Kristus fel-támadott halottaiból, mē módon mondjak némelyek ti köztetek, hogy nints a' holtaknak fel-támadása? Ha pedig nints a' holtaknak fel-támadása, a' Kristus sem támadott-fel.* 1. ad Cor. 15. v. 12. 13. Egygyik a' máfikból folyik. Annak-okáért meg-kell val-lanunk, hogy Jēsus, azon erővel, mellyel magát fel-támasztotta, annak idejében min-ket-is új életre fel-keltend.

I N T É S.

Hit' Ágazatja serkentsen-fel bennünket arra, a' mire Sz. Pál szóllit mondván; *A' mint Kristus fel-támadott halottaiból az A-tyának ditsősége által; úgy mi is az életnek új-ságában járjunk.* ad Rom. 6. 4. Ezen új élet meg-kívánja; hogy a' bűnt igaz töredelmes-séggel ki-írtsuk, és vifeletünk' meg-másolá-sával új életben járván, Kristus' fel-támadá-sát hasznunkra fordítsuk. A' meddig a' bűn szívünkben uralkodik, mind addig Jēsus ben-nünk fel-nem támadt, se' fel-támadása hasz-not nem hajtott. Mondjunk-le annak-okáért bűneinkről, mellyek annyi időtől fogva a' halálnak hatalmában tartóztattak. Járjunk már új életben; gyakoroljuk az Istenes dolgokat; legyünk igazság' szeretők, alázatos-sak, mértékletesek, békeles-tűrők, tisz-ta életűek, kötelefségünk' végbe-vitelében buzgók, Istenünkhöz hívek, Fejedelmünk-nek,

nek, 's Elöl-járóinknak engedelmessek, felebarátinkat szeretők, 's azokkal jól-tévők; E'képp' élvén K. Híveim tudhatjuk, hogy Jésus Krisztus bennünk fel-támadott, bennünk uralkodik, és hogy ditsősége Országá' lakosivá teend, a' hová fel-támadása után méne, mellyről az Apostoli Hit-vallásnak hatodik Ágazatjában vagyon szó. Ennek hallására rövid figyelmeteliséget kívánok.

§6. *A' Hiszek - egy - Istennek hatodik Ágazatjáról.*

Miképpen szól a' Hiszek - egy - Istennek hatodik Ágazatja?

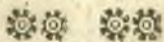
A' Hiszek - egy - Istennek hatodik Ágazatja e'képpen szól: Méne Mennyekbe, ül a' Minden-ható Atya Istennek jobja felől.

E' Hit - ágazat tudunkra adja, hogy Jésus halottaiból fel - támadván, nem sokára Mennyekbe fel-méne, hogy érdemlett ditsősége birtokába jusson.

Mikor ment Jésus Mennyekbe?

Jésus Mennyekbe ment fel-támadása után-való negyvenedik napon.

Azon negyven napok alatt, mellyeket fel-támadása után e' földön töltött, Tanítványinak sokszor meg-jelent, külömbféle oktatásokat, és parantsolatokat adott, őket az Írás' értelmére tanítgatta; a' bűnök' meg-botsájtására, vagy fenn-tartására hatalmat adott nékiek, és meg-hagyá, hogy jövődében a' Pogányokat-is oktatták, 's meg-ke-

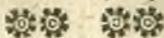
refztelnék ; osztán, hogy a' Sz. Lélek' el-jöveteléig Jeruzsalembe tartózkodjanak.

Miképpen ment Jésus Mennyekbe ?

Jésus Mennyekbe ment maga erejéből Tanítványinak szemek' láttára az Olaj-fák' hegyén.

Az olaj-fák' hegyén láttatott Krisztus utóljára Tanítványitól, holott mind egygyütt léteketben sokról beszélgetett velek. Végre fel-emelé karjait, meg-áldá őket, és szemek' láttára Mennybe fel-méne testestől lekestől. Fel-ment maga erejéből, azon jámbor Lelkeknek társaságában, mellyeket Limbusból kiszabadított. Bámúlva nézték Tanítványi ötet, még a' felhő szemek' elől el-nem vonta. Már nem láták, még-is ott állának, míg őket két férjfiú fejr ruhában, kik Angyalok valának, e'képp' nem szállítá-meg: *Galilaeai férjfiak, mit állotok az Égbe nézvén? Ez a' Jésus, ki fel-vétegett ti töletek az Égbe, úgy jö-el, a' mint láttátok ötet az Égbe menni.* Act. 1. 11. Erre nagy örömmel vizsza-térének Jerusalembé, 's ott tölték egygyütt a' hátra lévő napokat imádságban a' Sz. Lélek' el-érkezéseig.

Jésus Krisztus Mennyekbe ment, hogy a' vigasztaló Sz. Lelket el-küldje. Azért mondta Tanítványinak: *Hafznál néktek, hogy én el-mennyek; mert ha el-nem megyek, a' vigasztaló nem jö hozzátok; ha pedig el-megyek, el-küldöm ötet hozzátok.* Joan. 10. 7. Fel-ment Mennyekbe, hogy ott, a' mint az Apostol írja: *légyen most az Isten' ortzája előtt mi érettünk.* Hebr. 9. v. 24. és az *Atya előtt szószóllónk* lenne 1. Ion. 2. v. 1. Mennybe ment, hogy számunkra lakó helyet készítene; *Az Atyám' házában sok lakó helyek vannak,* mondta egyfzer Tanítványi-

nyinak Joan. 14. v. 2. *oda megyek helyt készíte-
ni néktek.*

Hol ül Jésus a' Mennyekben?

Jésus Mennyekben ül a' Mindenható Atya Istennek jobja felől.

E' szavakat nem kell értenünk betű sze-
rént, mintha az Istennek jobb, vagy bal ke-
ze volna; hanem e' szavakkal Krisztusnak leg-
főbb ditsősége adatik értésünkre.

Mit tész': Jésus ül a' Mindenható Atya Istennek jobja felől?

Jésus ül a' Mindenható Atya Istennek jobja felől,
azt tészí, hogy Jésus a' leg-főbb hatalomnak, és
ditsőségnek állandó birásában vagyon mindenek
felett Mennyben, és a' földön.

Mikor mondatik, hogy Jésus ül a' Men-
nyekben, jelentetik: hogy fáradságai után tö-
kéletes nyugodalommal bir. Ül az Istennek
jobja felől, annyit tészén, hogy Jésus mint
ember leg-főbb a' teremtmények közt; hogy
feje az Anyaszentegyháznak, 's hogy nagy-
lága felől-múlja az Angyalokat, Eröket, Ha-
talmasságokat. Mindeneket lába alá vetett
Isten, s' Jésus' nevére minden teremtmények-
nek térdre kell esniek mind a' Mennyben,
mind a' Földön, mind a' Pokolban. Imé a'
gyalázatos kereszttig való meg-alázottsága' ju-
talma.

I N T É S.

Keresztény Híveim! Jésus' Mennybe me-
netele tzelunkat mutatja, melly után
igye-

igyekezzünk. Nyilván oda ment, hogy világosan tudtunkra adná, hogy életünknek tzielja arra fekszik, 's hogy kívánságinkat, és gondolatinkat oda kell irányoznunk. E' valóságnak K. Híveim, ha jól hasznát tudnánk venni, mire nem jutnánk. Már e' világon a' Szentek polgár-társainak, és az Isten' háza' népének tarthatnánk magunkat. ad Ephes. 2. 19. Hazánknak tartanánk a' Mennyországot, minduntalan szemünk előtt tartanánk, 's oda sohajtoznánk; szemeinket soha Krifusról elnem fordítanánk, kinek úgy mint Fejünknek ditsősége szemlélésétől felgerjesztetvén, mint hív tagjai a' Főnek példáját követnénk; magunkat e' világon jövevényeknek, és szarándokoknak tartanánk, és Szent Pál' mondása szerént, nyájaskodásunk tsak Mennyekben volna. Philip. 3. v. 20. Bár ez igazságot, hogy Mennyorlág életünk' tzielja, jól általánánk, a' világ' eseti vifeletünkben külömbséget nem tennének, a' mostohaságban szomorúságunkat mérsékelnénk, és szerentsénkben örömünket határ közt tartanánk. Egy szóval mindenkor az Égről gondoskodván bétöltenék kötelefségeinket tzielünk' elnyerésére. Amen.

XII-dik BESZÉD.

§ 7. *A' Hiszek-egy-Istennek hetedik Agazatjáról.*
 Onnét leszen el-jövendő ítélni eleveneket,
 és holtakat.

Kristusnak két - féle el - jövetelét adja e-
 lönkbe hinnünk az Anyaszentegy-
 ház. Az Isten - ember, ki ember - létele-
 kor el-érkezett, ismét el-jövendő az utolsó
 Itélet' napján. Az első el-jövelekor mint
 Udyözítő jelent meg; a' másodikban mint Íté-
 lő-Bíró fog el-érkezni. Az elsőben szenved-
 hető, és halandó testben jelent-meg, a' má-
 sikkban Királyi - székben ülve fényes, és di-
 tsőséges testben fog látfszatni. Első jövele
 történt szelídséggel, és szerelemmel. *Imé a'
 te Királyod jö néked szelíden.* Math. 21. v. 5.
 A' második rettentőséggel fog meg-esni.
Mert nagy az Ur' napja, és igen rettenetes.
 Joel. 2. v. 11. E' másodszi el-jövetelét ál-
 lítja elönkbe a' Hiszek-egy-Istennek hetedik
 Agazatja.

Miképpen szóll a' Hiszek - egy - Istennek
 hetedik Agazatja?

A' Hiszek - egy - Istennek hetedik Agazatja e'képpen
 szóll: Onnét leszen el-jövendő ítélni eleveneket,
 és holtakat.

Utolsó Beszédemben hallottátok, hogy
 Jéfus váltságunkért Mennyekből le - szállott,

's hogy váltságunk' munkáját végezvén vizsgálta-tért. De

El-jön-é ismét Jésus?

Jésus ismét el-jön Mennyekből az utolsó napon.

Hogy Jésus ismét eljövend, azt nyilván jelentették ama' két Angyalok, kik Jésus' Mennybe menetelekor az Apostoloknak meg-jelentek, mondván: *Galilæai férfiak, mit állotok az Égbe nézván? ez a' Jésus, a' ki felvétetett ti tőletek az Égbe, úgy jö.el, a' mint láttátok ötet az Égbe menni.* Act. 1. v. 11. Sőt Jésus Kristus-is többször világolsan mondotta, hogy ismét el-jövend. *Mikor pedig el-jö az ember' Fia az ő fölségében, és minnyájan az Angyalok véle, akkor ül az ő fölségének székébe.* Math. 25. v. 31. Ugyan azt mondotta a' Zsidók' Tanácsában-is: *Mindazáltal mondom néktek; ezután meg-látjátok az ember' Fiát — el jönni az Égnek felhőiben,* Math. 26. v. 64. Ezen el-jövetel a' világ' végezetén fog történni.

Miképpen jön-el Jésus az utolsó napon?

Jésus el-jön az utolsó napon láthatóképpen az Ég' felhőiben nagy hatalommal, és felséggel.

Melly igen fog különbözni utolsó el-jöve-tele az elsőtől! Akkor pompa, tekintet híjjával, szegény alávaló állapotban jött. Midőn pedig másodszor eljövend, minő fényesség, és ditsőség tölti-bé az Eget, és a' földet? Hatalmát az iszonyatos égi, és földi jelek láttatni fogják. Az Égen kezdődik a' romlás' híresztelése. Az Angyalok' hét tsészéjeket, mellyek az Isten' haragjával töltve lesznek, a' világ' minden részeire ki-öntik.

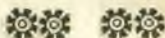
tik. E' tsapásra fekete gőz terjed, és a' le-
 vegő dögletettségbe merül. A' nap meg-
 homályosodik, csak szomorú villámot fog
 szolgáltatni. A' Hold megpirosodik. A' tsil-
 lagok az Égből le-húllanak. A' fet-zúdult
 Ég sűrűen villámlani, rút menny-kövekkel
 menydörögni, és borzasztó ropogásokkal tsat-
 togni fog. A' tenger ki-ömlik fenekéből az
 irtóztató égi háborúra. A' föld kegyetlenül
 meg rázódik, meg-nyíl, a' hegyeket el nyeli.
 E' szörnyű romlásra az Emberek részketni,
 's mint az el-széledett juhok ide 's tova fog-
 nak el-kábulva lótni futni. Némellyek a' le-
 omlott épületek által öszve zúzzattatnak, má-
 sok a' fel-háborodott haboktól el-ragadtat-
 nak, egynéhányan a' föld' ki-tátott torkába
 dülnek, 's az emészto tűz el-fog pusztítani,
 és nyelni mindeneket. E' tsapások után el-
 jönnek az Isten' Angyali trombita harfogás-
 sal, és nagy lármával, kik ide 's tova rep-
 desvén kiáltozzák: keljete fel holtak, 's jer-
 tek az Ítéletre. A' Tenger' mélységét, a'
 föld' gyomrát, a' mélységes gödröket e' szó-
 zat meg járja. Egyszeriben, egy szempillan-
 tásban minden ember teste a' földből ki bú-
 jik, lelkével egygyesül, a' Josafát völgyében
 öszve-gyülekeznek, 's ott várja az ítélő Bíró'
 el-jövetelit. 'S minek utánna minden ember
 oda léreglett, akkor látszatni fog az Egek-
 ben az ember' Fia' jele, t. i. a' Kereszt,
 melly váltságunknak tzimere, és akkor lát-
 ni fogják Krístust a' felhőkben nagy hata-
 lomban, és Felségben Angyaloktól kísértve
 az Egekből jönni. Imé illyes lesz az a' Kris-
 tus' második el-jövele. *Óh melly igen rette-
 netes az Úr' napja, és kitsoda álhatja-meg az-
 tat?* Joel. 2. v. 11.

Miért jön-el Jézus az utolsó napon?

Jézus el-jön az utolsó napon, hogy minden embereket közönségesen meg - ítéljen eleveneket, és holtakat.

Jézus reánk nézve három személy' képét, úgymint az Üdvözítő, a' Szószólló, és az Itélő - Bíró' képét viseli. Ő róla mondá az Angyal: *Ő szabadtja-meg az ő népét az ő lünökből.* Math. 1. v. 21. Ő felöle írja Sz. János: *Ha ki vétkezik-is, vagyon Szószóllónk az Atyánál az igaz Jézus Kristus.* 1. Joan. 2. 1. Ő az, kinek az Atya hatalmat adott, hogy ítéletet tégyen, mert Embernek Fia. Joan. 5. v. 27. Az Üdvözítői hivatalnak eleget tett, midőn értünk szenvedett, 's halálával minket az örök halálból ki-váltott. A' Szószóllói személyt viseli mái napiglan Mennyországban, hol az Atya' jobján ül, 's a' hol úgymint Fő-Pap a' Melkisedek' rendje szerént, halála' áldozatját szüntelen érettünk bé-mutatja. Itélő Birói hivatalját tellyesíti, mihelyest meg-holt az ember, mert lelkének testétől lett el-válása után tüstént az Isten' széke' eleibe meg-jelenik, hogy meg-ítéltesen. Ezen ítéletről izóll Sz. Pál Apostol írván: *Elvégezve vagyon, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután pedig az ítélet.* Hebr. 9. v. 27. Ez ítélet különös ítéletnek neveztetik, mivel az Isten, és lélek közt tsak magányosan végbe-mégyen. Ezen kívül más ítélet-is van még hátra, mellyet Jézus felségessebben tartand, midőn minden a' világ' kezdetétől élt ember öszve-gyül, és a' holtakat, az elevenekkel egygyütt meg-fogja ítélni.

Kik értetnek az elevenek, és kik a' holtak által?

Az elevenek által értetnek az igazak, a' holtak által a' gonofzok.

A' Sz. Irásnak nyelvezete szerént a' Jámborok eleveneknek, 's a' bünösök holtaknak hívattatnak, valamint gyakorta a' jámborság életnek, a' jámbortalanság halálnak helyesfen neveztetik. Mert a' jámbor, kiben lakik a' Sz. malaszt, étellel bir, tudni-illik az Isten' szeretetével; a' jámbortalan pedig, ki e' szeretet nélkül szükölködik, holt. Mint hogy Jésus véghetetlen igazság, mind az eleveneket, mind a' holtakat igazságával szentül megfogja ítélni.

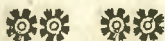
Miképpen fogja ítélni Jésus az embereket az utolsó napon?

Jésus ítélni fogja az embereket az utolsó napon, a' mint vagy jót, vagy roszszat tselekedtek; az igazakat Mennyekben az örök étellel fogja jutalmazni, a' gonofzokat örökké a' pokolban büntetni.

Lásuk, miképp' viszi végbe Bírói hivatalját Jésus. Minekutánna az Angyali feregektől kísértve fényes felhők közt el-érkezik az ember' Fia, akkor le-ülend az ő Ditsősége' Királyi székébe. Eleibe gyűlnek a' népek, 's el-választja a' jókat a' roszszaktól, valamint a' Páfstor el-választja a' juhokat a' gödölyéktől. A' juhokat jobb keze felől állítja, az-az: a' jókat; a' gödölyéket pedig, úgy-mint a' roszszakat, bal keze felől. Math. 25. A' meg-választás isméretelsé teszi a' roszszakat. Mely nagy szégyen fogja-el a' gonofzo-

I

fzo-

szokat, a' mikor gonofzságaik a' világ előtt ki nyilatkoztatnak, mellyeket ök olly gondofsan takargattak! Melly fájdalom fojtogattja lelkeket a' meg-választáskor!

Az el-választás után az ítélet' ki-mondása történik. Akkor a' jobb kezén lévőknek mondandja: *Jöjjetek-el én Atyámnak áldottai, birjátok a' világ' kezdetétől fogva néktek készítettett Országot. Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjúhoztam, és innom adtatok; jövevény voltam, és bé-fogadtatok engem! mezítelen, és bé-fedeztetek engem; beteg, és meglátogattatok engem; a' tömlötzben voltam és hozzám jöttetek. --- Bizony mondom néktek, valamit egynek ez az én leg - kisebb Atyámfiái közül tselekedtetek, nékem tselekedtétek Math. 25. v. 34. Azután a' gonofzokhoz fordul, és mondani fogja: *Mennyetek-el tölem átkozottok az örök tűzre, melly az ördögnek készítettett, és az ő Angyalinak. Mert éheztem, és nem adtatok ennem; szomjúhoztam, és nem adtatok nékem italt; jövevény voltam, és bé-nem fogadtatok engem; mezítelen, és bé nem fedeztetek engem; beteg, és az tömlötzben, és meg-nem látogattatok engem: Bizony mondom néktek: Valamíg nem tselekedtetek egynek e' kitsinyek közül, nékem sem tselekedtétek. ibid.**

Ezen ítélet-tétel, melly a' jámboroknak örök javokra, és a' gonofzoknak örök büntetésekre szolgál, soha meg-nem másoltatik, mivel már akkoriban malasztot se' nem kereshetnek, se' nem veszthetnek. Annak okáért mihelyest ez ítélet ki-mondódik, azonnal végre hajtatik. Az igazak Jéfussal, és Angyalival az örök boldogságba mennek; a' gonofzok pedig Pokolra talzítatnak. Szörnyü a' gonofzokra nézve ez ítélet! Valjon K. Hívek, nem esne-e e' ke-

kemény ítélet a' mi fejünkre, ha most történne halálunk, és meg-ítéltetésünk? K. Híveim e' gondolatról soha meg-ne felejtkeztek. Jól fejetekbe nyomjátok, 's gyakran képzeljétek, hogy ha most meg - kellene jelennetek az Isten' ítélő Széke előtt, talán ez iszonyatos átkot hallanotok kellene: *Távozzatok - el tőlem átkozottak.* Szörnyűség! El-szakadjak, 's örökre el-zárattassak Istenemtől! Olly átkot viseljek, a' mellytől se' szabadulás, se' könnyebbülés! Kedvesim! kövessétek azon indulatokat, mellyeket e' keferü képzelet ébreszthet bennetek. Ezt ha szüntelen szemeitek előtt tartani fogjátok; minden bizonyjal arra bir titeket, hogy életetek az Isten' parantsolattal meg-egygyezzen, 's ez által magatokat meg - mentsetek ama' rettenetes átoktól.

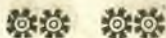
Hátra vagyon még ama' kérdésnek megfejtése: miért fogja tartani Krisztus a' világ' végén a' közönséges ítéletet, midőn minden embert mihelyest meg-halt, már meg ítélte? Külömb-külömb-féle okok adatnak. Ezekből egynehányakat fel-hozok. 1.) Az ember' halálával se' jó erköltsinek, se' gonofságinak vége nem szakad; hanem példa adási, tanítási, írásai által gyermekeire, tanítványira, és maradékira által-költöznek; de a' világ' végezetével minden jóságok, és gonofságok elmúlnak bizonyofsan, azért tsak akkor ítélődhetnek - meg az embernek tselekedetei méltóképpen. 2.) Történik némellykor, hogy az Istent-félő embereknek hírek, 's nevek vesz a' nélkül, hogy éltekben ártatlanságok nap-fényre hozzattasson. Szint úgy meg - eszik, hogy a' kép - mutatók jó lelki ismértűeknek tartatnak, midőn ördög ül szíveken,

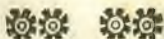
a' nélkül, hogy valaha embertelen színeségek ki-tudójon. Már mi lehet igazságosabb, mint amazoknak betsülete' vizsza-té-ritése, emezeknek érdemlett gyalázatok? mikor eshetik pedig e' jobban meg, mint akkor, midőn a' közönséges ítélet tartatik, a' hol a' szívnek minden belső titkai fel-fedeztetnek, 's a' meg-betstelenített igaz az ő betstelenítőji előtt mindeneknek fzeme' láttára meg-igazítatik, az áll-ortzás gonosz pedig meg-szégyenítettik. 3.) A' gonoszok, valamint a' jámborok testekben vizsik végbe tselekedeteiket; a' testnek része vagyon a' jó, vagy rossz tselekedetekben; illik tehát, hogy testek-is tetteik' érdemét vegyék, a' mi csak a' közönséges ítéletben eshet-meg a' testnek fel-támadása után. Azért írja Szent Pál: *Minnyájunknak meg-kell jelennünk a' Krisztus' ítélő - Széké előtt, hogy el-vegye ki ki a' testnek tulajdonit, a' mint tselekedett vagy jót, vagy gonoszt.* 2. Cor. 5. v. 10. Végre 4.) Az ítélet' napján az Isteni gondvifelés' igazságát, és helyességét Kristus Úrunk nap-fényre fogja hozni, melly ellen néhányan istentelenül morgolódni bátorkodtak. Akkor világosan meg-fogjuk érteni, miért kórmányozta így, 's nem más-képp' a' világ' eseteit? miért törté-tenek, a' mikben tompa elménk meg-botlott?

I N T É S.

Keresztény Híveim! Hogy ha a' Hit' szik-rája bennünk még egészlen el-nem a-ludt, 's szíveink a' Keresztényi félelemre alkalmatosak, az ítélet' igazságára fel-lob-banthat, és jóra indíthat. Valóban, ha gon-do-

dolóra veszfzük, hogy Jéſus mindenekről ſzámot kér, a' miket tettünk, vagy el-mulafztottunk; hogy ha meg-gondoljuk, hogy a' világ' hallattára bűneink fel-fedeztetnek, és meg-máſolhatatlan ítélettel el-kárhoztatnak; nem rettenünk-é-meg? nem futja-é-el a' félelem ſzívünk' belſő rejtekét? Imé Sz. Hieronimus, Sz. Hilárion, 's más híres nevezetes Szentek e' valóságra meg-irtóztanak keſerveſſen. Ha illy Szentek, a' millyenek ezek voltak, ez igazságra meg-döbbsentenek; hogy ne féljünk mi az utólsó ítélettől, kik bűnökkel meg-vagyunk terhelve? Azomban nem elég tsak félünk; ſzükség' életünket-is meg-jobbítanunk, ſzívünket ki-tiſztítanunk, a' bűnt kerülnünk, és jót tselekednünk. Ha lélek-veſztő környül-állásokba jutunk, gondoljuk-meg, hogy lát az Iſten; hogy a' bűn azon ſzempillantásban, a' mellyben vétkezünk, átkot hoz a' fejünkre. Ha késértetbe eſünk, és éſzre veszfzük, hogy akaratum ingadozik; kérjük meg magunktól: mit kívánnék, hogy tselekedtem volna akkor, mikor Iſtennek ítélő ſzéke előtt állani fogok? Féljünk tehát az Iſten' ítélet' tételétől, és e' félelem ébrefzfzen bűneink' töredelmes meg-bánására, életünk' meg-jobbítására, az Iſten' álhatatos ſzolgálatjára, és a' ſzeretet' gyakorlására: Mert Iſten az jámborokat az irgalmafság' tselekedeteiért viſzi Orſzáába, és a' jámbortalanokat a' ſzeretet' elhagyása végett fogja Poklokra taſzítani. Féljünk az utólsó ítélet' napjától. Sietsünk éltünkön, és ſzívünkön kívánatos változáſt tenni. Am nem tudjuk, mikor-lép a' küſzöbre az utólsó ítélet' napja; azért legyünk mindenkor vígyázók, ébren, és kélfzen tarisuk

lelkünket. Erre int Üdvözítőnk-is mondván: *ŐrizkedjeteK pedig, hogy valamiképpen meg - ne nehezédjenek a' ti szíveitek tobzódással, és ré - szegséggel, és az életnek gondjaival; és reátok jöjjön ama' hirtelen nap; mert mint a' tör jö mindazokra, kik az egész föld' szí - nén ülnek. Vigyázzatok azért, minden időben imádkozván, hogy méltók lehesseteK mindezeket el - távoztatni, a' mellyek következendők, és az Ember' Fia' e - lött állani. Luc. 21. Amen.*

XIII-dik BESZÉD.

§8. *A' Hiszek - egy - Istennek nyoltzadik Ágazat - járól.*

Hiszek Szent Lélekbe.

Keresztény Híveim! Eddig hallottátok, mit kell hinnieK a' két első Isteni Személy - ről, az Atyáról, Mennynek, és földnek Te - remtőjéről, és az ő egygyetlen egy Szülött Fiáról Jé - sus Krisztusról a' mi Meg - Váltónkról. Im - már szükség', hogy tudjátok; mit kelle - sen az harmadik Isteni Személyről, a' Sz. Lé - lek - ről hinnieK. E' felől szól a' nyoltzadik Á - gazat.

Mi képpen szól a' Hiszek - egy Istennek
nyoltzadik Ágazatja

A' Hiszek - egy. Istennek nyoltzadik Ágazatja e' - ké - pen szól: Hiszek Szent Lélekbe.

Midőn a' Hifzek - egy-Istenben e' szava-
kat: Hifzek Szent Lélekbe, mondjuk; val-
juk, hogy a' harmadik Isteni Személy' lételét
bizonyosnak tartjuk, melly Sz. Léleknek ne-
veztetik. E'-felől bővebb oktatást kaptok,
csak figyelmezzetek.

Mellyik Isteni Személy a' Sz. Lélek?

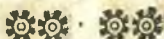
A' harmadik Isteni Személy a' Sz. Lélek, igaz Isten.

A' harmadik Isteni Személy nem azért ne-
veztetik Léleknek, mintha az Atya, 's Fiú
nem volna szint-úgy Lélek; hanem csak a' ne-
vezet fogyatkozása miatt, mellyel méltó-kép-
pen jegyezhetnénk a' Sz. Háromság' harma-
dik Személyét. E' harmadik Személyről hin-
nünk kell: hogy Ő-is, valamint a' két első
Személy, igaz Isten; minthogy az Isten' ne-
vében kerelttetünk-meg, melly név vala-
mint az Atya, 's Fiúnak, szinte úgy tulajdo-
na a' Szent Léleknek-is; és Szent János írja:
*mert hárman vannak, a' kik bizonyoságot tész-
nek Mennyben: az Atya, az Ige, és a' Sz. Lé-
lek, és e' három egy.* 1. Joan. 5. v. 7.

Kitől származik a' Szent. Lélek?

A' Szent Lélek származik egyszersmind az Atyától,
és a' Fiútól.

Hogy az Atyától származik, maga Jé-
sus Krisztus tanítja, mondván: *mikor pedig el-
jövend a' Vigasztaló; kit én néktek küldök az A-
tyától, az igazságnak Lelkét, ki az Atyától
származik, Ő bizonyoságot tészem felőlem.* Joan 15.
v. 26. 'S hogy egyszersmind a' Fiútól is szár-
mazik, onnan ki-tetszik: mert a' Fiútól kül-
döttnek mondatik. A' Szent Lélek tehát ol-

Iyas Isteni-Személy, melly az Atyától, és Fiútól egyszer'smind származik; következésképpen mind a' kettőtől különböző Személy, a' ki mindazonáltal fe' fiatalabb, fe' kifsebb; hanem az Atyával, 's Fiúval egy, igaz, örökös, és véghetetlen tökéletességű Isten. Szentnek hívattatik az harmadik Isteni Személy, nem azért, mintha az Atya, és Fiú Szent nem volna, hanem mivel az emberek' meg-szentelése különölsen néki tulajdoníttatik, valamint az Atyának a' teremtés, a' Fiúnak a' Meg-Váltás. A' Szent Írás külömb-külob-mb-féle helyeken a' harmadik Isteni Személynek tulajdonítja a' meg-szentelést. Így szól Szent Pál: *Meg-szenteltettetek, meg-igazítottatok a' mi Urunk Jesus Kristusnak nevében, és a' mi Istenünk' Lelke által.* 1. Cor. 6. v. 11. Ismét: *A' reménység pedig meg-nem szégyenít; mert az Isten' szeretete ki-ontatott a' mi szíveinkben a' Sz. Lélek által, a' ki nekünk adatott.* Rom. 5. v. 5.

Hol szentel - meg bennünket a' Szent Lélek?

A' Szent Lélek meg-szentel bennünket 1.) A' Szent Kereszttségben. 2.) A' Penitenzia-tartásnak Szentségében. 3.) És valahányszor valamelly Szentségben méltán részesülünk.

Miképpen szentel-meg bennünket a' Sz. Lélek?

A' Szent Lélek meg-szentel bennünket, midőn vagy a' meg-szentelő malasztnak belénk öntése által Isten' Fiaivá tézzen bennünket, vagy a' meg-szentelő malasztot bennünk öregbíti.

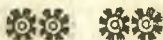
Mint-

Mint hogy a' Szentségek által végbe-vi-
fzi bennünk a' Sz. Lélek a' meg - szentelést ;
ennek bővebb magyarázását a' negyedik
Részre hagyom, a' hol a' Szentségekről lé-
szen a' szó. A' meg - szentelésünk ugyan
leg-főbb munkája a' Szent Léleknek, mel-
lyet az ő Sz. malasztja által bennünk vég-
be viszen ; de ezen kívül még mást is mivel
bennünk a' Sz. Lélek.

Mit mivel még bennünk a' Szent Lélek az ő szent malasztja által ?

A' Sz. Lélek meg-világosítja a' mi értelmünket ; Ő ta-
nít, és ösztönöz minket, hogy az Isten' akarat-
ja szerént tselekedjünk ; Ő nyújtja nekünk az ő
ajándékot.

A' midőn elménk úgy meg - van világo-
sítva, hogy a' jót meg - ismérjük ; a' midőn
belső-képpen ösztönöztetünk a' meg - ismért
jónak gyakorlására ; akkor a' Sz. Lélek'
malasztja dolgozott lelkünkben. Ha egy jó
könyv' olvasásakor elmétek meg - világoso-
dik, vagy szívetek jóra indítatik ; ha a' Préd-
ikáció által meg - érdekeltettek ; ha lelki
forfotokon néha meg - indúltok ; ha a' földi
viszontagságok nyomásakor gondoljátok, hogy
Isten benneteket ideig való büntetéssel osto-
roz az örök kínok' el-mellözése végett ; ha
a' halál, mellyel tzimboráskodó tárlatok hir-
telen, minek előtte Istenével meg-békélt, el-
ragadtatik, meg-rettent ; ha egy jámbor gon-
dolat ötlődik fejetekbe, melly bűneitek' meg-
útállására, és életetek' meg-jobbítására fő-
ganatosán indít, tudjátok, hogy az e'féle
meg-világosítás, meg-indulás a' Sz. Lélek-
től veszi eredetét ; ki a' gonofzság' undok-

ságából az Isteni életre fordítani igyekszik benneteket.

A' Szent Lélek ezenkívül Tanító-Mesterünk', Vigasztalónk', és Szó - szóllónknak neveztetik. Tanítónknak ugyan, mivel az Anyaszentegyház' tanítója, mellynek őrzője, és pártfogója leszen a' világ' végezetéig, hogy tanításaiban semmi - képpen ne hibázzon, hogy a' Pokol' kapui rajta erőt ne vegyenek. Tanítónk, mivel kész hajlandó szívet nyújt az Anyaszentegyház' tanítása' el-fogadására, és a' Lelki-Pásztor' szavainak meghalgatására. Tanítónk, mivel sugarlásai, s elménk' meg-világosítása által a' leg-idveségsébb dolgok' meg-ismérésére oktatgat, mellyeket végbe-vinnünk kell: de a' mellyeket, fájdalom! gyakran meg-vetjük, el-mulasztjuk, és a'képp' a' fok szemre-hányásoknak keménységét magunkra gyűjtjük. Az ilyeneket feddi Sz. István mondván: *Kemény nyakúak, és körül-metélletlen szívűek, és fültek, ti mindenkor ellene - állotok a' Szent Léleknek, a' mint az Atyáitok, úgy ti-is.* Act. 7. v. 51.

A' Szent Lélek Vigasztalónk. Vigasztalásának kenete szülte ama' meg-magyarázhatatlan örömet, mellyet tapasztaltak a' Mártirok kinok' bokroságában. Ez a' kenet élelzetgeti mái nap-is számtalan keresztények szíveket, kik a' szenvedésekben belső gyönyörűséget, nyugodalmat, és erőt éreznek; kiket sem a' nyavalyák' fájdalmai, sem a' szegénység' alkalmatlankodásai, sem a' dühösködő ellenségek' gúnyolásai nyugodalmokból ki nem vethetnek. Bár mi-is Izerentsétlenségeinkben ez Isteni vigasztalónál keresnénk vigasztalást, Bizonyyára bővebb vigasztalást kapnánk, mint
sem

fem az emberektől, mint fem e' világtól, a' mulatságoktól, mellyekben közönségesen az emberek vígasztalásokat keretik. Ha kárt szenvedtünk birtokunkban, kár-vallásunkat tetézve helyre állítja a' Mennynek betsefsebb kintseivel. Ha nyavalyáskodunk, szíveinkbe idvefséges olajtseppeket fog-önteni. Ha barátinktól meg-fosztatunk, maga léfszen oltalmunk.

Végre Szószóllónk-is, mivel szent malasztja által bennünk azt míveli, hogy álhatatos bizodalommal az Istennek könyörögjünk, 's mivel maga-is könyörög érettünk, a' mint Sz. Pál írja; *A' Lélek-is segíti a' mi gyarlóságunkat: mert a' mit imádkozzunk, a' mint kellene, nem tudjuk, hanem maga a' Lélek könyörög érettünk ki-mondhatatlan fohászokodásokkal.* Rom. 8. v. 26.

A' Sz. Léleknek különös ajándékiról-is emlékezik a' Sz. Írás, nevezetefsen Isaiás Próféta' könyvének 11-dik Részében.

Melleyek a' Sz. Lélek' Ajándéki?

A' Sz. Lélek' ajándéki e' következők; 1.) A' Böltsefség. 2.) Az Értelem. 3.) A' Tanáts. 4.) Az Erőfség. 5. A' Tudomány. 6. Az Ájtatofság, és 7.) az, Úr' Félelme.

A' Böltsefség' ajándéka ollyas kélfzség, mellyel inkább választunk jobb mint alább való tzélt. Az értelem' ajándéka meg-külömböztetteti a' jót a' rofztól. A' Tanáts' ajándéka alkalmatofsá tesz arra, hogy tzélünk' elérésére a' nehéz, és előre nem látott ésetekben a' leg-jobb eszközoeket választhasuk. Az Erőfségnek ajándéka bátorit a' jónak akármelley akadékos, és terhes végbe-vitelére. A' Tudományok' ajándéka világofsabban meg-is-
mér-

mérteti velünk az Isten' tulajdonságait. Az Isten-ségségnek, vagy-is Ájtatóságnak ajándéka mély tiszteletet mível bennünk Isten eránt, és tanítja Isten' végzéseit, bár meg-foghatatlanok-is, imádni. Az Úr' félelme' ajándéka elkerülteti a' kevélységet, a' bizakodást, és hívságot. A' Sz. Léleknek e' jeles ajándékiért mind untalan esedezzünk.

Sz. Pál emlékezik a' Sz. Lélek' külömbféle gyümöltseiről-is, mellyeket mi bennünk mível, 's a' mellyekből észre vehetni, ha lakik-é a' Sz. Lélek az emberben. Tizenkettőt számlál a' Galátziaiakhoz írt levelében elő.

- 1.) Az Isten' és Felebarátunk' szeretete.
- 2.) A' jó lelki esméretből eredett öröm.
- 3.) A' békekség, melly által olly nyugodalmat talál Istene, és felebarátja' szeretetében az ember, a' mellyet semminémü buzdúlat fel-nem forgathat, 's a' melly által tsendes békekségben él ember társaival.
- 4.) A' türés, melly minden viszontagságot erős álhatatos szívvel el-visel.
- 5.) Kegyelmekség a' társalkodásban.
- 6.) A' jóság, melly gondoskodik, hogy jót tegyen.
- 7.) A' hofzszas várakozás, melly a' sokáig tartó rofzszat békével el-szenvedi.
- 8.) A' szelídség, melly a' sérelmen fel-nem háborodik.
- 9.) A' Hit, melly ígérétét híven megtartja.
- 10.) A' mértékletelség.
- 11.) A' maga meg-tartóztatása.
- 12.) A' tisztságság.

E' három utólszor említett gyümöltsök meg-akadályoztatják az embert attól, hogy a' teremtett alkotmányokban rendetlen gyönyörködést ne keressen.

Már ha a' Sz. Léleknek e' gyümöltseiből meg-lehet ismérni, ha lakik-é az emberben a' Sz. Lélek; valjon volt-é eddig szálva nálatok? Tudom, hogy ha bennetek lakna,
gyü-

gyümöltseit csak szemre vehetnénk. De egy-
gyet sem látunk; jele tehát, hogy oda nem
szállott. Ugyan is midőn olly el-fagyottak
vagytok az Isten', és az ember' szeretetében:
midőn a' vad indulatoknak annyira szolgál-
tok; midőn mindég pörlekedtek, patvarkod-
tok; midőn a' légy tsípésre-is fel-mérgesed-
tek; midőn olly durva, tarajos a' vifeletetek;
midőn szüntelen morogtok, a' boszszú-állás-
ról gondolkodtok; mindent ki-fetségtok, ígé-
retetekben hűségtelenkedtek; midőn szívtek
a' mulandó, és tüpdér dolgoktól függenek;
hogyan hihetitek, hogy a' Szent Lélek lak-
jon bennetek.

Ez Ágazat' bővebb magyarázatjához tar-
tozik, a' mi az Apostolok' Tselekedetei' köny-
vének második Részében a' Szent Lélek' meg-
jelenéséről írva találtatik. Mondottam an-
nak előtte egy helyen, hogy Jézus' fel-men-
vén Mennyekbe meg-hagyta Apostolinak,
hogy Jeruzsalembe ne távozzanak, míg a'
Sz. Lelket meg-nem nyerik. E' parantsolat'
szerént Krisztus' Mennybe menetele után folyvást
ott tartózkodának egy házban, a' hol imád-
ságban tölték az időt várván a' Sz. Lelket.
El-érkezvén a' Pünkösöd Napja, mellyen a'
Zsidók a' Törvény' vétele' Ünnepe't ülték,
mellyet a' pusztában Mójses által Istentől ka-
pának, lön hirtelen az Égből mintegy sebes-
sen zúgó szélnek zendülése, melly el-tölté
az egész házat, a' mellyben ülnek vala. Lá-
tának tüzes nyelveket ülni mind egygyikére
közülök, és meg telének minnyájan Sz. Lé-
lekkel. Act. 2.

Melly nagy tsuda esik az Apostolokon!
Szóllani kezdének idegen nyelveket, és az
Istennek nagyságos tetteit magasztalni. E'

tsudára fok ember öszve - tódúlt. Látni volt mind a' hely-béli, mind idegen Zsidókat a' ház előtt, kik az Ünne - napra mindenhonnan öszve-gyültek. Néhányan tsudálkoztak, hallvan az Apostolokat annyi-féle nyelveken szóllani; némellyek pedig patvarkodván mondták: musttól részegedtek-meg. Ekkor Péter elő-álván fel - emelt szóval monda, hogy Jé - sus, kit gonosz kegyetlen kezeikkel a' Ke - relesztára függesztvén meg-öltek, fel - támadt, Mennybe fel - ment, és onnan a' meg - ígért Sz. Lelket el-küldé, és ez munkálja benne, a' mit tsudálnak. Meg mutatá, hogy a' meg - feszítettett Jé - sus Melsiás. Sokan e' beszédre meg-tértek, meg - bánták bűneiket, még az nap meg-kereszteltettek, kik mindenestől három ezeren voltak. Act. 2.

A' naptól fogva egészlen más embereknek látszottak az Apostolok, tellyesen meg - változtak, a' Sz. Lélek' ajándéki, és gyümöltsei olly tökéletesen, valamint tsudállatolsan fénylettenek rajtok. Annak előtte gántsos, hijjános, balgatag, hitetlen emberek voltak, a' test, és az érzékenység szerént ítélték, tsak azt tartották igaznak, a' mi nékik hafznot hajtott; versengettek az elsőség - ről. E'képp' rajzolja-le őket az Evangyé - liom. A' Sz. Lélek' el - fogadása után szívek meg-tölt Isten' szeretetével, egészlen Istenes emberekké váltak, el-tértek szokások' rendétől, az önnön hafzon alá - való kereséstől elidegenedtek, tsak a' Jé - sus' tanításaiban örvendettek, tsak a' Jé - sus' hirdetésében telt kedvek. A' gyalázatot, a' meg - vettetést, a' tömlöztöt fel - sem vették; szerentséjeket, életeket meg - vetették, tsak hogy Jé - sus' Sz. neve, 's ereje terjedhesen.

I N T É S.

Keresztény Híveim! Bár e' szerentsés változást mivelné bennünk-is a' Sz. Lélek' malasztja! Ez az egyedől, melly után sohajtoznunk szükséges. Erre való nézve testestől, lelkestől azon iparkodjunk; hogy szavainkat, gondolatinkat, tselekedetinket meg-jobbítsuk, a' rendetlen tseftiségből ki-mossuk. Mert a' Sz. Lélek a' testi emberben nem lakhat. *Nem marad-meg, mondá Isten, az én Lelkem az emberben mind örökké, mert test.* Gen. 6. v. 3. Azért minden kártékony indulatokat akasztunk-meg, mellyekből ki-tsapásaink, és szerentsétlenségeink származnak; bontsunk-fel némelley szövetségeket, mellyek szívünk' puhítására, és meg-veztegetésére irányoznak, a' mellyek még a' világ előtt-is hírünket, nevünket meg-tsorbítják, és mesébe kerítik. Szükséges a' test' tselekedeteit meg-ölnünk magunkban, mellyek az ellenség skedés, versengés, harag, a' tisztátalanság. *Nyilván-valók írja Sz. Pál, a' testnek tselekedeti, mellyek ezek: paráznaság, tisztátalanság, szemtelenség, bujaság, bálványozás, büvölések, ellenkezések, öszve-vezések, irégységek, haragok, versengések, visszavonások, párt ütések, irégypedések, gyilkosságok, részegségek, tobzódások, és ezekhez hasonlók.* Ad Galat. 5. v. 19 — 21. Mert ha e' gonoszságokról le-nem mondunk, ha ember-társainkkal tovább is tzi vakodunk, ha a' szív-béli szeretet által öszve nem szövetkezünk, még testiek maradtunk, kikben az Isten' Lelke nem lakhatik. Annak okáért fogjunk a' test' tselekedeteinek ki-irtásához. Kérjük a' Sz. Lélek' malasztját,

ját, hogy világosítson-meg, hogy fordítsa-ei szíveinket a' tsillámló alá-valóságoknak kedvességétől. Folyamodjunk hozzá, hogy szívünkben gyullaszfa-fel a' jónak, a' Szentnek szeretetét, és útáltassa-meg velünk mindennemű gonofzságot. Kérjük a' Sz. Lelket, hogy édesse, és könnyüvé tegye kötelefsegeink' bé-töltését, és bennünk azon szeretet gerjeszzen, melly Isten' szent akarattja' pontos bé-töltésére szüntelen izgalson. Amen.

XIV-dik BESZÉD.

§ 9. *A' Hiszek - egy - Istennek kilentzedik Ágazatjáról.*

Hiszem a' közönséges keresztény Anya szentegyházat. Szenteknek egygyeiségét.

Mi-képpen szól a' Hiszek - egy - Istennek kilentzedik Ágazatja ?

A' Hiszek - egy - Istennek kilentzedik Ágazatja e'-képpen szól: Hiszem a' közönséges Keresztény Anyaszentegyházat, Szenteknek egygyeiségét.

A' kilentzedik Hit-Ágazat, mellynek mostanság magyarázásához fogok, két részből áll. Az első szól a' Keresztény Anyaszentegyházról; második az Anyaszentegyház' tagjainak egygyeiségéről. Mái nap, hogy türetekkel vizsgálja ne éljek, csak az első részt fogom magyarázni. Haljátok figyelmetesen.

a.) Az Anyaszentegyházról.

Mi a' közönséges Keresztény Anyaszentegyház ?

A' közönséges Keresztény Anyaszentegyház minden igazán hívő keresztényeknek látható Gyülekezete egy látható Fő, a' Romai Pápa alatt, kik azon egy Tudományt hisznek, és azon egy Szentségekkel élnek.

Az Anyaszentegyház' neve alatt értetnek az igaz Hitű Keresztények egyetemben, kik a' Kríztustól elő-hozott Isteni ki-nyilatkoztatást valják, a' tőle rendelt Szentségekkel élnek, és a' Romai Pápát látható Fejeknek tartják.

Vagyon-é az Anyaszentegyháznak láthatatlan Feje-is?

Vagyon az Anyaszentegyháznak láthatatlan Feje-is, ez maga a' Kríztus Jéhus.

Jéhus Kríztus a' Keresztény Anyaszentegyházat nem tsak szerzette, hanem azt a' meddig a' földön járt, láthatóképpen kormányozta-is. Minekutánna pedig az emberi nemzet' meg-váltása' munkáját el-végezván Mennybe vízfza-tért, meg-szünt Anyaszentegyházának látható Feje lenni. De volt, lesz-is annak láthatatlan Feje mind örökké, a' mint Mennybe menetelekor Apostolinak meg-ígérte mondván: *Imé én veletek vagyok minden nap világ' végezetéig.* Math. 28. v. 20. E' láthatatlan Feje kívül, melly a' Kríztus Jéhus, van az Anyaszentegyháznak látható Feje-is.

Ki rendelt látható Fejet az Anyaszentegyháznak ?

Kristus Jézus rendelt látható Fejet az Anyaszentegyháznak.

Látta a' véghetetlen böltsétségű Isten, hogy Anyaszentegyházának szüksége van a' látható Fejre, 's hogy nem illik a' látzfatos tagokból öszve állott testet látható Fej-nélkül hagyni, mint-hogy lehetséges nem volna az Anyaszentegyház' tagjainak látható Fő nélkül való egygyesülése; azért jól-lehet sok Apostolokat rendelt-is, kiket széles e' világra küldött, hogy tanítsák, és meg-kereszteljék a' Népeket, hűneiket vagy meg-botsájsák, vagy meg-hagygyák; egygyet mind azonáltal közülök fellyebb valóvá tett, kit személlye' Helytartójává rendelt a' végre, hogy Mennybenetele után az Anyaszentegyházat láthatóképpen kormányozza.

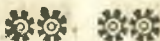
Kit rendelt Kristus Jézus az Anyaszentegyháznak látható Fejévé ?

Pétert rendelte Kristus Jézus az Anyaszentegyháznak látható Fejévé.

E' történt egy alkalmatossággal Tzezarea Filippi táján, a' mint azt Sz. Máté Evangyélisa említi, midőn vallástétele által Sz. Péter magát ki-mutatta. Kérdé Jézus egykor Tanítványitól, kinek tartanak őtet az emberek? Ők felelének: némellyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, némellyek Jeremiásnak, a'vagy egynek a' Próféták közül. Őstán kérdi tőlök, kinek mondanák ők őtet? Ekkor Péter minnyájok' nevében e'-képpen

pen felele: *Te vagy a' Kristus, az élő Istennek Fia.* E' vallásával érdemlette, hogy halja Kristustól: *Te Péter vagy, és e' kö-szálon fogom építeni az Anyaszentegyházamat, és a' Pokol' kapui erőt nem vesznek rajta; és néked adom a' Mennyekeknek országa' kültsait, és valamit meg-kötöszsz a' földön, meg-lészen kötözve Mennyekekben-is; és valamit meg-óldasz a' földön, meg-lészen óldozva Mennyekekben-is.* Mat. 16. v. 18. 19. E' szavak bizonyosá tézik, hogy Kristus Pétert Anyaszentegyháza' látható fejévé tette.

E' fényes ki-tetsző hivataljában más alkalmatossággal meg-erősítettett Péter, midőn Jésus fel-támadása után Tanítványinak a' Tibériási Tenger mellett meg-jelent. Akkor kérdezte Pétertől: Simon Jónás' Fia inkább szeretsz-e engem' ezeknél? Péter felele: *Uram! Te tudod, hogy szeretlek.* Akkor mondá néki Üdvözítőnk: *Legeltesd az én bárányimat.* Megént kérdé Jésus Pétert másodszor; szeretsz-e engem'? és Péter ismét azt felelte: *Uram! Te tudod, hogy szereretlek.* Megént mondá Jésus: *Legeltesd az én bárányimat.* Harmadszor is kérdezvén Jésus Pétert: szeretsz-e engem'? meg-szomorodék Péter, hogy harmadszor mondá néki: szeretsz-e engem'? és mondá néki: *Uram! Te mindeneket tudsz, Te tudod, hogy szeretlek Téged.* Ekkor mondá Péternek Jésus: *Legeltesd az én juhaimat.* Joan. 21. v. 17. E' szavak' természeti értelme nyilvánosítja, hogy Péter az Anyaszentegyház' látható Fejévé rendeltetett, 's Fő-Pásztorává tétetett. Péter halandó lévén örökös látzó Feje nem maradhatott az Anyaszentegyháznak. Tehát

Kitsoda Péter után az Anyaszentegyház- nak látható Feje ?

Minden Római Pápa, a' ki törvény szerént-való képen egy-más után következik, az Anyaszentegyháznak látható Feje, és Krisztus Jéfusnak helytartója.

Sz. Péter Krisztus Jéfus' Mennybe menetele után először Jerusalemben tartózkodott, hol a' Keresztény Anyaszentegyház a' Sinagóga' fundamentomán építettett. Innen Antiókiába helyhezette székét Sziria Anya-Városába. Itt nevezettek leg-először Krisztus' Tanítványi Keresztényeknek. Utóljára Rómába méne. Ott lakott folyvást, ott is halt-meg. A' ki tehát Péter' halála után Római Püspök-ké lett, az egyszer'smind az Anyaszentegyháznak látható Fejévé-is vált. Azért minden Római Püspököt, kit másként Pápának is, az-az : Atyának nevezünk, Sz. Péter' követőjének tartjuk, mind székében, mind Hivataljában, mind Méltóságában; Krisztus Jéfus' Hely-tartójának, és az egész Anyaszentegyház' látszó Fejének, a' Tradíció', és Sz. Atyák' állítása szerént valjuk. Meg-ismérjük tisztelettel, hogy az övé az hatalom, az elsőség, mellyet Krisztus Péternek adott.

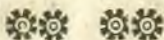
Vagyon-é több igaz Anyaszentegyház ?

Tsak egy igaz Anyaszentegyház vagyon, mellyen kívül semmi idvefséget nem lehet reményleni.

Bizonyosnak kell tartanunk, hogy tsak egy igaz Anyaszentegyház vagyon, és hogy tsak egyedül az egy igaz Anyaszentegyházban lehet idvezülnünk. Krisztus mondja, hogy
a'

a' kik az Anyaszentegyháznak nyakafsan el-
lent mondanak, Pogányoknak, és Publiká-
nusoknak tartafsanak. *Ha pedig az Anyaszent-
egyházat nem halgatja, légyen néked mint Po-
gány, és Publikánus. Mat. 18. v. 17.* Mit tar-
tsunk már azok felől, kik éppen az Anya-
szentegyházon kívül vannak? Szent Tzi-
priánus írja az Anyaszentegyház' egységéről
szólló könyvetskéjében: *Valaki el-választja
magát az Anyaszentegyháztól, és azt el-hagygya,
annak a' Kristus' jutalmazásaiban nints része. Le-
hetetlen, hogy annak Isten Attya légyen, kinek
az Anyaszentegyház nem Anyya. Valamint senki
sem szabadúlhatott-meg a' Víz-özöntül, foly-
tatja tovább a' ditsért Sz. Atya, a' ki Nőé'
bárkájában nem volt, szintűgy nem idvezülhet,
a' ki az Anyaszentegyház' kívül vagyon. Sz. A-
goston pedig írja: Senki sem juthat idvefségre,
's az örök életre, hanem tsak az, a' kinek Kri-
stus a' Feje; senkinek sem lehet pedig Kristus a'
Feje, hanem egyedöl annak, ki az ő testében
lakozik, melly az Anyaszentegyház.*

Mivel tehát tsak egy Anyaszentegyház
van, mellyben idvezülnünk lehet, szükség:
hogy az látható légyen, hogy minden em-
ber abba gyülhessen. A' mellett szükség:
hogy azt külömböztetni lehessen minden más
nem igaz Anyaszentegyháztól; mellyre néz-
ve kívántatik: hogy ollyas jelekkel bírjon,
a' mellyek tulajdonai legyenek, hogy azok-
kal más ne kérkedhessen, és hogy az em-
ber, ki az igaz Anyaszentegyházba kíván
jutni, valahogy meg -ne tsalattafsék, hanem
azt egyedöl igaznak találhassa, a' mellyen
azon jeleket láttandja.

Miről ismerhetjük - meg az igaz Anya- szentegyházat?

Az igaz Anyaszentegyházat meg ismerhetjük négy jegyekről.

Négy jegyek által lehet az igaz Anyaszentegyházat egyebektől, mellyek e' névvel igazságtalanul ditsekefznek, megkülömböztetnünk, a' mellyekkel csak az igaz Anyaszentegyház birhat.

Mellyek azok az igaz Anyaszentegyház- nak négy jegyei ?

Az igaz Anyaszentegyháznak négy jegyei ezek: 1.) Hogy Egy. 2.) Hogy Szent. 3.) Hogy Közönséges, vagy Katolika, és 4.) Hogy Apostoli.

Ketteje e' jegyeknek világosan vagydon állítva az Apostoli Hit - vallásban, tudni - illik, hogy az igaz Anyaszentegyház *Szent*, és *Közönséges*. A' más ketteje, hogy *egy*, és *Apostoli*, az Anyaszentegyháznak második közönséges Szent Gyülekezete, melly 381-dik ezftendőben Konstantzínápolyban Damafus Pápa, és Öregbik Theodosius Tsászfár alatt tartatott, ki-tétetett. Hagyd, világosítsam e' dolgot bővebben, Látnotok kell, miképpen tulajdoníthatnak a' Katolika Anyaszentegyháznak az említett jegyek.

Már fellyebb említém, hogy az igaz Anyaszentegyháznak láthatónak kell lenni. Külömben hogy tudhatnánk, hol vagydon? hogy találhatnánk-fel, 's hogy szólhatnánk véle? hogy adhatná - fel végzéseit? De látható - é a' Katolika Anyaszentegyház?

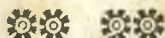
Val-

Vallyon ki kételkedhetik láthatóságáról? Feje, a' Római Pápa, látható; Tagjai, úgy-mint a' Hívek, láthatók; Szentségei, mellyek által bé-lépünk, és egymással egygyesülünk, látható jelek; az Isteni szolgálat, melly az Evagyéliom' hirdetésében, és a' Kríftustól hagyott titkoknak ünneplésében áll, látható; az Anyaszentegyház'Elöl-járói által való igazgatása-is szembetűnő. Bizonyos tehát az, hogy a' Katolika Anyaszentegyház látható; szinte olly bizonyos az-is, hogy az igaz Anyaszentegyház *egy, szent, közönséges, és Apostoli.* Látsuk bár

Miképpen egy az igaz Anyaszentegyház?

Az igaz Anyaszentegyház Egy; 1.) mert egy Feje, 2.) és azon egy tudománnya vagyon, 3.) és azon egy Szentségekkel él.

1.) Minden Katolikus ember, akár hol találtassék, tsak egygyet ismér Fejének; a' Romai Pápát, ki Sz. Péternek székében követője, tartja Fő-Igazgatójának. 2.) Bár mennyire különböznek-is egymástól a' Nemzetek, mellyek a' Katolika Anyaszentegyházhoz tartoznak; bár kormányozások' módja, életek, szokásaik, és rend-tartásaik különbélék-is, a' Hit' Agazatiban tsak ugyan egygyet értők, azon egy Hitet valják. 3.) Mindenütt egygyenlő Szentségekkel élnek, akár hol találatnak a' Katolikusok. Ezen tsudálkozásra méltó egygyetértés főképpen onnan ered, mert a' Pápa Feje az Anyaszentegyháznak, 's közép-pontja, fenn-tartója az egygyeségnek. Onnan vagyon, hogy a' Hívek Lelki Pásztoraikkal, a' Lelki Pásztorok Püspökeikkel, a' Püspökök az első Püspök-

pökkel a' Romai Pápával, úgy - mint az egész Anyaszentegyház' Fejével, és minden egygyeiségnek közép-pontjával, egygyesülnek. Onnan vagyon, hogy az egygyik azt hiszi, a' mit a' másik; hogy a' tudós se'többet, se' kevesebbet, se' mást, hanem csak annyit, 's ugyan azt, a' mit, 's a' mennyit az egygyügyü vall. Ez egygyeiséget fel-nem bontják a' külömb-féle szertartások, melyek imitt amott külömböznek; minthogy azok mellett-is csak ugyan azon egy hitet valják, és azon egy Anyaszentegyház' tanítását követik mindenütt minden Keresztény Katolikusok.

A' második jegy, mellyből meg-lehet ismérni az igaz Anyaszentegyházat, abban áll: hogy *Szent*.

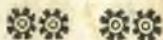
Miképpen Szent az igaz Anyaszentegyház?

Az igaz Anyaszentegyház Szent; mert 1.) az ő Szerzője Krisztus Jézus Szent; 2.) mert az ő Tudománya Szent; 3.) mert Szent Szakramentokkal él; 4.) mert Tagjai a' Szentségre vezetnek; 5.) mert abban mindenkor Szentek tálatnak.

Sok-féleképp' ki-tetfzik a' Katolika Anyaszentegyháznak Szentsége. 1.) Szent a' Szerzője Krisztus Jézus, ki a' Szentek' Szentje, a' Szentség' forrása. 2.) Szent a' Tanítása. Mi lehet tisztább, 's tökéletesebb tanításánál? Van-é csak egy ágazatja-is, melly az erköltsre, a' Szentségre, a' tökéleteségre nem serkentene? Csak ő tartja fenn erejét a' Törvényeknek, és gyakorlásoknak, mellyek a' Szentségre vezetnek. 3.) Mitodák Szentségei? Ugy-é a' Szent élet' titkai, az Isteni kegyelem' forrása? Általok nyerünk
igaz-

igazságot, mellyben erősítnek, és táplálnak, ha azokat méltán, és hozzájok illő készüllettel fel-vészük. 4.) Mellyik Anyaszentegyház mozdítja elő annyira a' Szentséget tagjaiban, mint a' Katolika Anyaszentegyház? mit kíván rendelései által, mit akar Szentségeivel, mellyeket osztogat, tanításaiival, mellyeket adattat szolgái által, egyebet, hanem azt, hogy ájtatofsan, és szentül élünk? 5.) Nem de a' Katolika Anyaszentegyház nevelt, és nevel olly számos Szenteket, kiknek Szentségén álmélkodunk? Valóban vagy a' Történeteket nem kell tudnunk, vagy a' nyilvános dolgokat meg-kell tagadnunk, ha meg nem akarjuk vallani, hogy csak a' Keresztény Katolika Anyaszentegyházban neveltettek, 's mái napig-is neveltetnek olly Szentek, kiket az Isten tsudáival híresített. Vallyon mellyik Anyaszentegyházban éltenek az Apostolok, annyi Sz. Mártirok, Püspökök, Szüzek, Barátok, Remeték, Tsászárok, Királyok, és Hertzegek, annyi sok rendbéli Szentek, kiknek száma majd nem véghetetlen? Úgy-é a' Katolika Anyaszentegyház' Hitiben nőttek, ki igazán a' maga nevendékinek tekéntheti őket? Ugyan ebben az Anyaszentegyházban található még most-is sokakat, kik Istennek buzgón szolgálnak, és szentül élnek.

Igaz ugyan, hogy az Anyaszentegyházban sok gonoszok találatnak, de ezeknek szilajságok Szentegyházunk' szentségének nem árt. Am a' tizenkét Apostolok közt-is Júdás találatott, a' nélkül, hogy a' zsenge Anyaszentegyház szentségében kárt vallott. Mert az Anyaszentegyház soha sem hagygya helybe fiainak szófogatatlanságát, és jámbortalan-

lanságát, hanem mindúntalan dorgálja, jobbulásokat sürgeti, fött segíti szentségeivel. Ha tehát még-is találatnak bűnösök, onnan van, hogy az Anyaszentegyház' tanítása nem követtetik. Meg-szenvedi Anyaszentegyházában Isten a' gonoszokat-is, kik tagjai maradnak, a' meddig a' Hittől, vagy az Anyaszentegyház' egygyeiségétől el-nem szakadnak. Ugy tesz ő e' dologban, mint az Evangyéliomi Gazda, mellyről emlékezik Szent Máté Evangyéliomának 13-dik Részében. E' gazda szántó-földét tiszta búza magval bevetette; éjjel el-jöve az ellensége, és konkolyt vetett közébe. Minekutánna mind a' kettő fel-nőtt, szolgái ki-akarák irtani a' konkolyt, a' Gazda meg-tiltá, és meg-parantsolá, hogy hagygyanak néki békét aratásig, akkor a' búzától válaszszak-el az aratók, és kévébe kötvén égessék-meg, a' tiszta búzát pedig tsürébe gyűjtsék. Szinte így bánik Isten-is. Anyaszentegyházát építette, hogy kiki abban szentül élne, azért, azt külömbféle segétségekkel meg-ajándékozta. Mindaazonáltal a' most elő-hozott, és más több Evangyéliomi példák szerént-is, (Mat. cap. 3. c. 13. & 22. & 25) találatnak még-is az Anyaszentegyházban sok bűnösök, kik gonoszúl folytatják életüket, kiket azomban a' kegyelmes, és irgalmas, tűrő, és sok könyörületességű Isten az ő Anyaszentegyházában el-szenved, váryán az ő meg - téréseket, arra sok-féleképpen intvén őket, és az idvetség' eszközzel szüntelen meg-kínálván. Hogyha mind ezeket hasznokra nem fordítandják, a' világ' végén, mint haszontalan kórok, az örökké való tüzre vettetnek.

Az igaz Anyaszentegyház' harmadik je-
gye, hogy közönséges, a'vagy katolika.

Miképpen közönséges, a'vagy katolika az igaz Anyaszentegyház ?

Az igaz Anyaszentegyház közönséges, vagy Katoli-
ka: mert Krisztus Jézus szerzette (azt 1.) minden
emberekre, 2.) minden idökre, 3.) minden helyek-
re nézve, és mert el-is terjedett az egész vilá-
gon, és végig el-terjedve fog-maradni.

Jézus Krisztus Anyaszentegyházát nem
egy két ország', nem egy két Nemzetség' szá-
mára építette; mert öszve gyűjteni akarta a'
Világnak minden Nemzetségeit személy vá-
logatás nélkül; annak-okáért meg-hagyá A-
postolinak, hogy az Evangyéliomot nem tsak
a' Zsidó Tartományokban, hanem az egész
világon hirdetnék. *El-menvén az egész világon,*
úgy - mond, *prédikáljátok az Evangyéliomot*
minden teremtet állatnak. Marc. 16. v. 15.
Nyífsuk-fel a' Hiftóriát, ki-fog tetfzeni, melly
igazán tulajdoníttatik Anyaszentegyházunk-
nak e' jegy.

Az igaz hitü Keresztények' társasága kez-
dödött Jerusalemben. Minekutánna ott prédi-
kállani kezdettek az Apostolok, rövid idő
múlva számos Zsidóság Jézusban hívén meg-
kereszteltetett, 's az Anyaszentegyház' tagjá-
vá lett. Pünkösd napján három ezeren léptek
az Anyaszentegyházba. Act. 2. Más alkal-
matofsággal, melly igen nevezetes, öt eze-
ren tértek-meg. Tudni-illik Péter, és János
egygyütt mentek a' Templomba. Az ajtóba
ült egy nyomorúlt bénna, ki-alamisnát kol-
dult tőlök. Péter reá vetvén szemeit mondá:
Ezüstöm, és aranyom nintsen, a' mim pedig
van

van, azt adom néked: A' Názàreti Jésus' nevében kelj-fel, és járj. Act. 3. E' szóra mindjárt meg-erősödének lábai, és tagjai, fel-kele a' benna, és meg-gyógyula. A' fokaság látván azt, ki ez előtt benna volt, már meg-gyógyúlva jární a' Templomban, tsudállatos meg-gyógyulásán el-tele álmélkodással. Meg-sajdítván pedig a' Nép, hogy Péter, és János által történt azon fántának hirtelen meg-gyógyulása, tsoportofsan hozzájok futának, álmélkodván tselekedeteken. Péter élvén ez alkalmatofsággal, fel-nyitá szájját, meg-mutatta az egygyüvé gyült Népnek, hogy Jésus, kit meg-ölettettek, az élő Istennek Fia. Szólásának a' gyümöltse e' volt, hogy öt ezerezen tértek az Anyaszentegyházba.

E'-képp' nevededett a' Híveknek száma Jérusalemben. E' fokaság egymás közt szent egygyefségben élt; mert minnyájoknak, a' kik hittek a' Jésusban, szívek, lelkek egy vala. Nagy buzgósággal halgatták az Apostoli oktatást, 's különös hívséggel bé-töltötték. Nem ásítóztak a' mulandóság' javai után, tsak a' Mennyország volt szemek előtt. A' kiknek közülök mezejek, vagy házok volt, el-adták azokat, az árát az Apostolok' eleibe vitték; a' mellyből mindeniknek adattatott, a' mint kinek-kinek szüksége vala, úgy, hogy köztök senki sem volna szükölködő. Szerették egymást igazán, őszinteségesen, és nemesen társalkodtak egymással. Act. 4. E' szép gyakorlások' üzésére leg-inkább serkentette őket egy elő-fordúlt eset. Valamely Ananiás nevü Férfiú el-adta örökségét, de tsalárdúl meg-tartá valamit árából feleségének Zafirának tudtára, és valami részét elő-hozván az Apostolok' lábainál le-tevé, mintha tsak

tsak annyin adta volna-el. Péter a' tsalárd-ságot észre vévén, mondá néki: *Anania miért késértette-meg a' Sátán a' te szívedet, hogy hazudnál a' Szent Léleknek; és tsalárdúl tselekednél a' mező árával: Nem de maradván nem néked marad vala-é, és el-adattatván nem te hatalmadban vala-é? Miért gondoltad e' dolgot a' te szívedben? nem embereknek hazudtál, hanem Istennek.* Act. 5. v. 3. 4. Hallván Ananiás e' beszédet, le-esék, és meg-hala. Néhány iffiak fogák azt, és ki-vivén el-temeték. Egy idő múlva az ő felesége Zafira Péterhez érkezik semmit-sem tudván arról, a' mi férjével történt. Péter kérdi tőle: *Mond meg nékem Afyszony, ha annyin adtátok-é el a' mezőt? Az pedig mondá; ugyan annyin. Péter pedig ő néki: Mit egyeztetek meg-késérteni az Úr' lelkét? Íme azoknak lábok, a' kik el-temették a' férjedet, az ajtónál vannak, és ki-visznek téged. Mindjárt le-esék az ő lábainál, és meg-hala. Bé-menvén pedig az iffiak, halva találák őtet, és ki-vivék, és a' férje mellé temeték.* Act. 5. v. 8.—10. E' történet nagy félelmet okozott az egész Anyaszentegyházban.

Azon közben az Apostolok által sok jelek, és tsudák tétettek a' község közt, mellyekre a' hívek' száma napról napra gyarapodék. A' Szerentsét hamar üldözések követték. A' Szadutzeusok' felekezete, melly a' Zsidók közt leg-hatalmansabb vala, mivel a' Fő-Pap részeken volt, tellyes erővel ellentállott az Apostoloknak, néhányokat ezek közül tömlöztzre-is vetettek; de az Ur' Angyala felnyitá a' fogház' zárait, ki-vezette őket, és meg-hagyá nekik, hogy újra ki-áljanak, és prédikáljanak. E' végett újonnan kérdőre vonattattak, meg-ostoroztattak, és meg-

pa-

parantsoltatott nékik, hogy a' Jéſus' nevében ne ſzólnának. Ok örömmel mentek - el a' Tanáts elöl, mivel hogy méltókká tette Iſten őket arra, hogy a' Jéſus' nevéért bozſzúsággal illetetnének; nem-is ſzüntek - meg naponként a' Templomban, és házaknál tanítgatni, és a' Jéſus Kriftust hirdetni. Act. 5.

A' hívőknek ſzáma naponként ſzaporodott Jeruſsalembe, mellynek elő - mozdításában nagy ſegétségekre volt az Apoſtoloznak Sz. Iſtvány, ki tsudatétélei, 's prédikálásaival ſokat haſznált az Anyaſzentegyháznak, ki ugyan ezért a' Zsidóktól meg köveztetett, meg-halt úgy mint első Mártyr, vagy - is első Tanúja az Evangyéliomnak. Act. 6. & 7.

Ez alkalmatoſſággal olly ſzörnyű üldözés támadt az Anyaſzentegyház ellen, melly Jeruſsalembe vala, hogy az Apoſtoloikat ki-vévén, minnyáján a' Tanítványok Judea, és Szamaria Tartományiba ſzerte ſzéjjel oſzlanának. Többek között egy Saul nevezetű fiatal Férjfiú leg-inkább dúlt fült a' Kereſztények ellen. Ő a' Papi Fejedelmektől írott parantsolatot kért, hogy öſzve-kötve hirtzolhaſſa Jeruſsalembe az Ūrnak Tanítványit, kiket fel-találhat. Ez azon házakra ütött, mellyekben Kereſztények laktak, és a' férjfiakat, 's Afzſzonyokat egyetemben erővel vonván a' fogságra hányta. Azomban a' dühös üldözöböl buzgó oltalmazót tſinált az Iſten. Mert midön Damaskushoz közelítene, nagy hirtelenséggel Mennyei világofság környül-vevé ötet, melly földhöz tsapá, 's ſzeme' fénnjétől meg-foſztá, 's akkor hallá ſzózatot, melly ezt mondja vala néki: *Saule Saule! miért üldözöl engem?* ki mondá: *ki vagy*

Uram? És amaz: *Én vagyok a' Jésus, a' kit te üldözöl. Nehéz néked az ösztön ellen rúgolódoznod. És reszkedvén, és álmélkodván mondá Saulus: Uram mit akarsz hogy tselekedjem?* Act. 9. v. 4. 5. 6. Az Úr Damaskusba igazítá ötöt Ananiás nevű Szent Emberhez. Saulus felkelvén a' földről kezénél fogva vezetetik a' Városba, hol három napig semmit sem látván se' nem evett, se' nem ivott. Harmadnap múlva bément hozzá Ananiás az Isten' parantsolatja szerént, fejére tette kezeit, megnyitá szemeit, és meg-kéreszteli. Egynehány napok után Saulus, ki azután Pálnak nevezetett, a' Sinagógákban prédikálja vala a' Jézust, hogy ő az Isten' Fia. *ibid. v. 26.*

Az alatt a' Keresztények' száma sokasodik Judeában, Galileában, és Szamariában; épül az Úrnak félelmében, és a' Sz. Lélek' vígasztalásában elő-megy.

Idő múlva Pogányok-is jövének az Anyaszentegyházba. Kornélius a' Tzezáriai Százados volt, a' ki leg először maga háza' népével, és rokonságával egygyütt Sz. Pétertől meg-kéreszteltetett. Act. 10.

Minekutánna a' Pogányoknak-is megnyílt az Anyaszentegyház, el-széledvén az egész világra az Apostolok, taníták a' Népeket, és meg-kéresztelték. Jobbjára az Apostolok a' déli, és napkeleti Tartományokban prédikáltak. Szent Tamás a' köz-vélekedés szerént, Indiáig ment a' Hitet terjeszteni. Sz. Jakab az öregbik Jerusalemben maradt, a' hol a' Keresztényi községnek Püspöke vala. Sz. János kis-Añában munkálkodott, leg-inkább Efezusban, a' hol közönségesen késő öregségéig tartózkodott. Sz. Pál a' Krisztus' tanítását hintegette Szyriában, Ásiában, Matze-

dóniában, és Görög Országban. Sz. Péter a' leg-nevezetesebb Anyaszentegyházakat fundálta, úgy-mint az Antiókiait, az egész Napkeleti Tartománynak akkori Fő-Városfőbélit, és a' Római. Sz. Mark Péternek Tanítványa, ennek hagyásából szerzette az Alexandriait. Sz. Péter Rómából Tanítványit Olasz Országba, Szitziliába küldötte, hogy ott Anyaszentegyházat gyűjtenének. Péter' következői a' Római Pápák minden felé küldözgettek Apostoli Férjfiakat, némellyeket Spanyol, Frantzia, és Német Országba, fött Indiába is, hogy így mindenütt terjedne Krisztus' Anyaszentegyháza. Mind ezekből nyilván ki-tetszik, hogy az Anyaszentegyház a' helyekre nézve valóságosan közönséges, vagy a' mint a' Görögből költsönözött nyelven a' Nitzéni Hit-vallás nevezi, Katolika légyen.

E' tulajdonsággal, vagy jeggyel birt kezdetétől fogva, fenn-is tartja azt a' világ' végezetéig: mert Krisztus úgy építette azt, hogy minden időben tartson. Mái napig az Apostolok' idejétől fogva áll félbe-szakadás nélkül. Annyi ellenséges meg-támadások, és üldözések azt, se' meg-nem tántoríthatták, se' öszve nem ronthaták.

Már eredetkor külömb-féle üldözéseket kellett az Anyaszentegyház' ki-terjesztésében fáradozó Apostoloknak ki-állaniok. Szidalmaztattak, a' Törvény szék' eleibe húzattak, tömlöttzbe vettettek, nyilván meg-ostoroztattak, és minnyájan sok féle képp' mártiromságot szenvedtek. Így jártak minnyájan három száz esztendőig, kik a' Keresztény Hitet prédikállották, a' vagy tsak a' Keresztény nevet viselték. Mindenütt fel-hajházták őket,
 hogy

hogy a' leg-kegyetlenebb gyötrelmekkel ki-nyújtották testeket, és veszfizokkal tsapdos-
ták, tüzes fogókkal tépték, gyakran az ősz-
ve tépett testet bé-sózták, és tüzre fektették;
kezeiket, és lábaikat el-vagdalták, szemei-
ket ki-ásták, boröket le - vonták; fokan a'
kutyák', Oroszlánok', és más vad - állatok'
dühös őszve-tépésének ki-tétettek; fokan el-
olvasztatott ólomban, ónban, vagy forró o-
lajban főzettek. Három száz esztendőig tar-
tott e' kegyetlen üldözés, míglen Konstanti-
nus Tsászártól, ki Keresztényé lett, békes-
séget nyert. Bár iszonyatos - képp' üldözte-
tett-is az Anyaszentegyház, még - is a' közt-
is szüntelen terjedt, nevededett; mennél több
Keresztények ölettettek, annál inkább sza-
porodott számok; mert a' Martyrok' vére
gyümölsös magva vala a' Keresztényeknek.

Minekutánna kívánt békeiséget nyert az
Anyaszentegyház, újonnan az Eretnekektől,
kik egymás után támadtak, kezdett háborít-
tatni; kik noha azon voltak, hogy az Anya-
szentegyház' terjedését gátolják, még - is an-
nál inkább ki-szélesede. És jóllehet a' mái
napi hitetlenek' írásaik, 's könyveik által-is
ostromoltatik a' Kristus' Anyaszentegyháza,
mindazonáltal fenn-marad az a' világ' vége-
zetéig: mert ő az az Ország, melly Dániel'
jövendőlése szerént el nem romlik. *Országot
támaszt a' Mennyeeknek Istene, melly örökké el-
nem bomol.* Daniel. 2. v. 44.

Negyedik, és utolsó jegye az Anyaszent-
egyháznak, hogy Apostoli.

Miképpen Apostoli az igaz Anyaszentegyház?

Az igaz Anyaszentegyház Apostoli; 1.) mert azt hiszi, és tanítja, a' mit az Apostolok hittek, és tanítottak; 2.) mert az Apostolok az ő Tudománnyokat Kristus Jébus' parantsolatjából az egész világon el-terjesztették; 3.) mert Püspökei az Apostolok' helyébe következnek.

A' Katolika Anyaszentegyház' vallása az, a' melly volt az Apostoloké. Mind azt hiszi, és tanítja, a' mit hittek, és tanítottak az Apostolok. Ő meg-örizte azt mindenkor tisztán, igazán, és minden hamis változás nélkül. Püspökeink hivataljokra nézve az Apostolok' követői, Apostolok. A' hol hajdan Anyaszentegyházat építettek az Apostolok, oda Püspököket - is helyeztettek, hogy Fejeik legyenek a' különös Keresztényi Társaságoknak, melly következés az Apostolok' idejétől fogva egész a' mái napig álhatalatosan folyó, és közbe szakadatlan renddel fehn-áll.

Miképpen neveztetik még az igaz Anyaszentegyház?

Az igaz Anyaszentegyház Romainak - is neveztetik; mert az Anyaszentegyház Rómában minden többi Anyaszentegyházaknak Feje, és az egygyeségnek közép-pontja.

A' Római Anyaszentegyház' Püspöke, a' Pápa, minden időben a' Keresztény Anyaszentegyház' Fejének tartatott. Ő a' Bárányoknak, és a' Juhoknak Fő-Pásztor, mellyel kinek-kinek egygyeségben lenni kell,
ha

ha az igaz Anyaszentegyház' tagja maradni kíván; annak-okaért nevezetik az igaz Anyaszentegyház Rómainak, melly által kijelentetik; hogy azon különös Keresztényi Társaságok, mellyek a' Romai Pápától elszakadtak, igaz Anyaszentegyházak nem lehetnek. Noha pedig az igaz Anyaszentegyház mindjárt eleintén Rómainak nem neveződött-is, hanem e' nevezetet csak később nyerte, magában még-is mindenkor Romai volt, minthogy a' Romaival, mint maga' fejével egygyesülve állott. E'képp' szól e'felől Sz. Pál ugyan a' Romaiakhoz írt leveleiben: *Először, úgy-mond, hálákat adok ugyan az én Istenemnek a' Jésus Kristus által minnyájotokért; mert a' ti hitetek az egész világon hirdettetik.* Rom. 1, 8.

I N T É S.

Orökös hálát adjatok K. Híveim az Úr Istennek, hogy az Ő Anyaszentegyházában születtetni engedett, azon egy, Izent, közönséges, és Apostoli, Római Anyaszentegyházban, melly egyedül az Igazságnak oszlopa, 's a' mellyet a' Pokol' kapui meg nem győzhetnek. Szerentsétek, ha életeteket az Anyaszentegyház' oktatásához szabjátok. Úgy viseljétek tehát magatokat, hogy minekutánna a' Jésus Kristus Országába itt e' földön az Anyaszentegyházban bé-vétettetek, szerentsélsen Ditsősége' Országát-is meg-érde melhesétek. Amen.

XV-dik BESZÉD.

b) A' Szentek' egygyefségéről.

Az igaz Anyaszentegyházban, mellyről az utóbbi Beszédemben eleget szóllottam, a' Hívek egymás közt meg-betsülhetetlen egygyefséget tartanak. Ez egygyefséget hinnünk elönkbe-adja az Apostoli Hit-valás' kilentzedik Agazatjának második Részze, melly e'képp' szóll: *Szenteknek Egygyefségét.* Láfsuk, mit kell hinnünk e'felől.

Mitsoda Egygyefségek vagyon az igaz Keresztény Híveknek egymás között?

Az igaz Keresztény Híveknek egymás között olyan Egygyefségek vagyon, mitsodás a' tagoknak valamelly testben.

Hogy igazán meg-érthetsétek, miben áll azon egygyefség, melly a' jó, vagy igaz hitűek közt fel-található, szükség: hogy az igaz hitű Keresztényeket olyas tagoknak képzeljétek, mellyek egygyütt egy testet téfznek. Valamint akár melly tagja az emberi testnek, jól-lehet különös foglalatosága van-is, az egész test' fenn-tartására tárgyol; 's valamint hogy mind egyik tag hafznot vesz abból, a' mit a' másik a' test javára tett; szinte úgy van a' jó, 's igaz hitűek' dolga, kik egygyül egygyig tagjai azon testnek, melly az Anyaszentegyház. A' jó, igaz hitűek' foglalatoságaik különbfélék az Anyaszentegyházban. Néhá-
nyan

nyan oktatnak, úgy-mint a' Plébánusok, má-
fok kórmányoznak, mint a' Püspökök, né-
mellyek engedelmeskednek, mint a' Hívek;
azomban mind egygyiknek azon egy vége van,
tudni-illik az egész testnek meg-tartása ki-
nek kinek végső tárgya. Igen szépen ma-
gyarázza ezt Sz. Pál az Éfezusi kerefztények-
hez írt levelében mondván: *Igazságot tsele-
kedvén pedig a' szeretetben, mindenestől fogva
nevekedjünk abban a' Krisztusban, a' ki a' Fő, ki-
ből az egész test egybe-köttetvén, és egybe-fog-
laltatván minden íznek egybe erefztése által, min-
denik tagnak mértéke szerént-való munkálkodása
által, a' testnek nevekedését szerzi a' maga épülé-
sére a' szeretet által.* Ephés. 4. v. 15. 16. Ismét
a' Rómaiakhoz intézett levelében írja: *Mert a'
mint egy testben sok tagjaink vagynak, minden
tagoknak pedig nem ugyan azon egy tselekedé-
tek vagyon: Ugy sokan egy test vagyunk a' Kri-
stusban, mindenikünk pedig egygyik a' másiknak
tagjai.* Róm. 12. v. 4. 5.

Miképpen neveztetik ez az Egygyefség ?

Az igaz Kerefztény Hívek között-való egygyefség
Szentek' egygyefségének neveztetik.

Miért neveztetik ez az igaz Kerefztény Hívek között- való Egygyefség, Szentek' egygyefségének ?

Az igaz Kerefztény Hívek között-való Egygyefség,
Szentek' egygyefségének neveztetik; mert min-
nyáján Szentségre hivattattak, és minnyáján a'
Kerefztségnek Szentsége által meg-szenteltettek.

Az igaz jó hitűek' hivatalja, hogy szen-
tül éljenek, a' mint Sz. Péter írja, mondván:

Szabván magatokat a' Szent szerént, a' ki titeket hívott; ti-is minden magatok' viselésében Szentek legyetek. 1. Petr. 1. 15. Minden Keresztény ember el-nyeri a' Szentséget, mi-helyest a' Kereszttség által az Anyaszentegyházba lépett; minthogy abban Sz. Pál' mon-dása szerént meg-mosattattatott, de meg-szentelttetett, de meg-igazítottatott, a' mi Urunk Jésus Kristusnak nevében, és a' mi Istenünk' Lelke által. 1. Cor. 6. v. 11. Ezen okból az igaz hitűek' egyyefsége Szentek' egygyefségének neveztetik.

Miben áll a' Szenteknek egygyefsége ?

A' Szenteknek egygyefsége abban áll, hogy az Anyaszentegyháznak minden Tagjai a' Lelki jókban részesülnek.

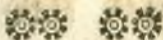
Melly jeles, és betses ez egygyefség! Betse' meg-fogására lálsátok ama' javak' nagyságát, mellyekben részesül minden tagja az Anyaszentegyháznak.

Melleyek azok a' lelki jók, melleyekben az Anyaszentegyháznak minden tagjai részesülnek ?

A' lelki jók, melleyekben az Anyaszentegyháznak minden tagjai részesülnek e' következők : 1.) A' Szent Szakramentumok. 2.) A' Szent Mife' áldozatja. 3.) Az Imádság. 4.) A' jó tselekedetek 5.) A' Híveknek érdemei.

Melly betsefsek e' Lelki javak! melly gazdag kints ez az Anyaszentegyházban! Képzeljétek magatoknak, ha lehet, azon külömbkülömbb forsú, és hivatal-béli számos Izent emberek' fokaságát, kik olly gyakran érde-
mes-

messen részvesznek a' Relígyió' Szentséges Titkaiban, t. i. a' Sz. Szakramentomokban. Gondoljátok-meg, hányszor tétetik napjában a' Sz. mise' áldozatja az egész kereszténységben, hány ezer ember gyűl-öszve a' Sz. Áldozatra, hogy azt a' Lelki-Atyával egyetemben mélységes alázatossággal, és az legérzékenyebb ájtatossággal Istenének fel ajánlja, bé-mutassa. Képzeljétek azon buzgó könyörgéseket, és az énekes dítséreteket, mellyek annyi fok helyeken a' kereszténységben a' nyilván-való Isteni szolgálat alatt végbevitetnek. Képzeljétek ama' tsendes könyörgéseket, amaz alattomos szívbeli buzgó fohászkodásokat, mellyek annyi fok emberek által naponként Mennyeknek ereztetnek; ama' számos jóságos tselekedeteket, mellyek minden rendbeli Isten-felő jámbor emberek által gyakoroltatnak. Képzeljétek magatoknak ama' világ' Nagygyait, Fejedelmeit, kik jobbagyaikat bölts törvények által kormányozzák, és Népeiknek valóságos Attyai; ama' tanúlt Embereket, kik nemes Írásaik által a' világot oktatják az Isteni böltsélségre, az idevezülésre, és egyéb hasznos isméretekre; ama' gazdagokat, kik jóságokkal a' nyomorúltakat gyámolítják; amaz ájtatos Isten-felő Püspököket, Lelki-Pásztorokat, Tanítókat, kik hivataljaik' hív bé-töltésével számtalan fok jót tesznek; annyi Szerzetes Férjfiakat, kik mindent, a' mivel a' világ kínálta őket, elhagyván egyedül a' végett, hogy Kristust követhessék, élteknek nagyobb idejét az imádságban, és elmélkedésben töltik; amaz Isten-felő házasokat, kik Istennek tetszeni iparkodván állapotjuk' kötelelségeit az Evangyéliom' szabása szerént bé-telleyesítik; ama' szá-

mos ügye-fogyott embereket, kik alacsony-
ságokban Istennek szívek' egygyügyűségében
szolgálnak, és sorsokkal megelégednek. Kép-
zeljétek mondom ama' fok ájtatos, jámbor, I-
sten-felő embereket, kik az Anyaszentegyház-
ban minden renden találtnak; ama' jósa-
gos tselekedeteket, mellyeket végbe-vísznek,
amaz érdemeket, mellyeket gyűjtenek. Mi-
nő tár, melly számosság, minő szent kints
mind ez? És ímé! e' lelki javak az Anya-
szentegyháznak kintsei, mellyekben minnyá-
ján részeshülnek, kik annak tagjai.

Mellyek azok a' Tagok, kik között Egy- gyeiség vagyon?

A' Tagok, kik között Egygyeiség vagyon; 1.) Az
e' földön lévő Hívek. 2.) A' Szentek Mennye-
szágban, és 3.) A' Purgátoriumi lelkek.

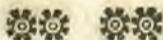
Három-féle az Anyaszentegyház, vagy-
is: három-féle tagokból áll azon egy Anya-
szentegyház. Némellyek tartozandók a' Vi-
tészkedő, mások a' Győzedelmeskedő, és né-
mellyek a' Szenvedő Anyaszentegyházba. A'
Vitézkedő Anyaszentegyház áll ama' jó hitű
Keresztények' Társaságából, kik e' földön él-
nek. Neveztetik Vitézkedőnek, mert mig
benne élünk, szünetnélkül idvétségünk látha-
tó, és láthatatlan ellenségeivel viaskodnunk,
és a' lelki ellenségeink ellen serényen har-
tzolnunk kell. A' Győzedelmes Anyaszent-
egyház áll Mennyeiben a' Szentek', és a' Vá-
lasztottak' társaságából. Neveztetik Győze-
delmesnek, mivel lakosi Istennek ditsősége'
Országában uralkodnak, és győzedelmeik'
hasznát veszik, mellyet bajnokoskodásaikkal
e' világban érdemlettenek. A' harmadikat, úgy-
mint a' Szenvedő Anyaszentegyházat teszi

a' meg- holt lelkeknek társaságok, mellyek a' Purgátoriumban tartatnak. Szenvedőnek hivattatik ez Anyaszentegyház, mivel a' Purgátoriumban a' meg- holt hívek' lelkei ideig- való büntetésekét szenvednek azon bűneikért, mellyekért életekben eleget nem tettek. Tudni kell, hogy a' Vitézkedő, Győzedelmeskedő, és Szenvedő Anyaszentegyház' tagjai közt egygyefség vagyon, az-az: a' földön lakozó Hívek nem tsak egymással, hanem a' Menyei Szentekkel, és a' Purgátorium-béli lelkekkel-is egygyefségben élnek. Látsuk tehát mi- ben áll ezen egygyefség.

Mitsoda egymás között való egygyefségek vagyon az e' földön lévő Híveknek ?

Az e' földön lévő Híveknek egymás között való Egygyefségek vagyon; mert egymás' könyörgésében, és jó tselekedetek' érdemében közönségesen részesülnek.

Az egygyefség, mellyben élnek még e' földön viaskodó jó 's igaz hitű Keresztények, abban áll: hogy a' jó, mellyet ki-ki végbenviszen, minnyájoknak, és a' mellyet minnyáján tefznek, kinek-kinek hasznára fordul, úgy annyira: hogy akár melly tagja az Anyaszentegyháznak Dáviddal mondhatja: *Részem vagyok én minden téged félők között, és a' te parantsolatid' meg - őrizők között.* Pfal. 118. v. 63. Tudnotok itt szükséges: hogy azonjavakban, mellyeket a' más Hívek tselekesznek, tsak azok részesülnek, kik az Isten' kegyelmében élnek, nem pedig a' halálos bűnben lévőek, kik mint senyvedő és holt tagok, a' bűn által gátot vetnek magoknak, hogy mind azokban a' lelki jókban, mellye-

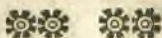
ket vesznek az igazak, ne részesülhessenek. Ha tehát mind azon jókból részt venni kívánunk, szükség: hogy a' kegyelem' állapotjában találtassunk. Mert ez állapoton kívül lévén meg-maradunk ugyan tagjai az Anyaszentegyháznak, de csak lenyvedő, 's megholt tagjai; a' melly állapotban se' magunk valami érdemest nem tehetünk, se' mások' jó tetteiben nem részesülhetünk. De azonban, a' meddig a' bűnösök-is az igaz Hit által az Anyaszentegyház' eleven tagjaival öszve vagynak kaptsolva, nem kevés halznot vesznek ezek is a' Szentekkel-való egygyeségből. Mert az igaz, jámbor, és Isten-félő Híveknek, kik Keresztényi kötelességeiknek pontig meg-felelnek, buzgó imádságaikra tekéntvén az Úr Isten, könyörül rajtuk, és annyi kegyelmet nyújt, hogy amazoknak példája után igazán meg-térvén, vétkes állapotoktól meg-menekedhessenek.

Mitsoda Egygyeségek vagyon a' földön lévő Híveknek a' Szentekkel Mennyeországban ?

Az e' földön lévő Híveknek Egygyeségek vagyon a' Szentekkel Mennyeországban; mert az e' földön lévő Hívek tisztelik a' Szenteket, és kérik, hogy érettek esedezzenek; a' Szentek pedig Mennyeországban esedeznek Istennek az e' földön lévő Hívekért. *Erről a' maga helyén bővebben.*

Mitsoda egygyeségek vagyon az e' földön lévő Híveknek a' Purgatóriumi Lelkekkel ?

Az e' földön lévő Híveknek Egygyeségek vagyon a' Purgatóriumi Lelkekkel; mert az e' földön lévő Hí-

Hívek a' Purgatóriumi lelkekért Istennek esedeznek, és őket imádságikkal, jó tselekedetikkel, és főképpen a' Szent Misének fel-ajánlásával segétk; a' Purgatóriumi Lelkek pedig háladatos-ságból Istennek az e' földön lévő hívekért viszontag könyörögnek. *Erről-is másutt.*

I N T É S.

Keresztény Híveim! Úgy - é nagy segítség, és haszon az Egygyeiség? Úgy - é nagy örömet, és lelki vígasztalást szolgáltat ez az egymásnak lelki javaiban - való részesülés? Örülhettek, hogy ez Anyaszentegyháznak tagjai vagytok, melly fiainak olly velős javakat nyújt. Hálákat adhattok Isteneteknek, hogy benneteket érdemetek nélkül puszta irgalmas-ságából azon Anyaszentegyházba hívott, mellynek tulajdona, hogy tagjai a' tagoknak minden jó tétéményeiben részesüljenek. Ez ösztönözzön benneteket, hogy ezen kegyes Anyához álhatatofsan ragaszkodjatok, és édes kebeléből soha ki-ne szakadjatok. De egyszerűsmind az Anyaszentegyház e' szép, és hasznos tulajdonságának emlékezete serkentsen-fel benneteket a' jónak gyakorlására; mert annál nagyobb részt vesztek mások' javaiból, mennél több jót fogtok végbe vinni. Kiváltképpen pedig az egygyeiség serkentsen-fel a' viszontagos szeretetre, és a' békefiségre, mellynek uralkodnia kell köztetek. Hiszen minnyájan azon egy testnek; az Anyaszentegyháznak tagjai vagytok, legyetek annakokáért egyesültek, és szerezsetek egymást szívbeli ösztönözéssel. Mert *egy test, és egy Lélek, a' mint a' ti hivatalotoknak egy reménységében hivattattatok.* Ephes. 4. v. 4. *Igaz az Isten, a' ki által hivat-*
tat.

tattatok az ő Fiának a' mi Urunk Jésus Kristusnak társaságába. Kérlek pedig titeket Atyámfiai, a' mi Urunk Jésus Kristusnak nevéért; hogy azon egygyet mondjátok minnyájan, és ne legyenek ti köztetek szakadások, legyetek pedig tökéletesek azon értelemben, és azon itéletben. 1. Cor. 1. v. 9. et 10. hogy minnyájan el-jussunk a' Hítnék, és az Isten' Fia ismérétenek egygyefségére, hogy tökéletes Férfiakká legyünk a' Kristus' megállapodott idejének mértéke szerént. Ephes. 4. v. 13. Végre iparkodjatok, hogy mindenkor az Anyaszentegyház' eleven tagjai maradhassatok, hogy úgy méltók lehessetek valaha a' Győzedelmeskedő Anyaszentegyház' Menyei Tagjaivá lenni, Amen.

XVI-dik BESZÉD.

§ 10. *A' Hiszek-egy-Istennek tizedik Ágazatjáról.*
Hiszem a' bünöknek botsánatját.

Keresztény Híveim! Melly igen jó, és kegyes Istenünk, a' kinek szolgálunk! Melly atyaságossan gondoskodik ő szükfégeinkről! Imé, még a' midőn vétkeztünk, és őtet meg-bántottuk, akkor-is kegyelmet, és bünöknek botsánatját találunk nála. E' vígasztaló igazságról szól a' tizedik Ágazat.

Miképpen szól a' Hiszek-egy-Istennek tizedik Ágazatja?

A' Hiszek-egy-Istennek tizedik Ágazatja e'-képpen szól: Bünöknek botsánatját.

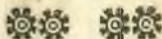
E-

Ezen Ágazatról leendő oktatásomat tsendes türelessel, és figyelemmel halgassátok.

* Mire tanít minket ez az Ágazat?

Ez az Agazat arra tanít minket, hogy Krisztus az Ő Anyaszentegyházának hatalmat adott a' bünöket meg-botsájtani.

E' szavakkal, *Bünöknek botsánatját*, valjuk: hogy Jésus Krisztus' Anyaszentegyházának, mellyet szerzett, hatalmat adott a' bünök' meg-botsájtására; következendöképpen, hogy mi az Anyaszentegyházban várhatjuk bününk-től-való szabadulásunkat. Jésus Krisztus a' mi Szerelmes Meg-Váltónk e' hatalommal e' földön járván birt. Sok-féle alkalmatosságokban gyakorlotta e' hatalmat, mellyel sokaknak bünöit meg-botsájtotta; s midőn a' Farizeusok, és Írás-tudók azért zúgolódnának, hogy Ő a' bünöket meg-botsájtja, szembetünő tsuda-tétellel bizonyítá, hogy arra hatalma lenne. Math. 9. Minthogy pedig Édes Üdvözítők örökké e' földön nem maradt, a' bünök' botsájtására szükséges hatalmat az Anyaszentegyháznak hagyta, midőn Mennybe-menetele előtt Apostolinak megjelenvén mondotta: *Békefég néktek. A' mint engem el küldött az Atya, én-is el-küldlek titeket. Ezeket midőn mondotta volna, reájok lehele, és mondá nekik: Vegyétek a' Sz. Lelket; a' kiknek bünöket meg-botsájtjátok, meg-botsájtatnak nekik; és a' kiknek meg-tartjátok, meg-vannak tartva.* Joan. 20. v. 21. 22. & 23. — E' szavaknak természetű értelme mutatja, hogy Üdvözítők igaz, valóságos hatalmat hagyott az Apostoloknak, úgy mint az Anya-

nyaszentegyház' Elöl-járóinak, a' bünök' meg-botsájtására.

Midön a' Hit-vallás állítja, hogy Jéfus Anyaszentegyházának hatalmat adott a' bünök' meg-botsájtására, azt nem kell úgy értenünk, mintha e' hatalom minden tagjaival közös volna, úgy, hogy kiki minden külömb-ség nélkül a' bünöket meg - botsájtathná. Tehát

- Az igaz Anyaszentegyházban kinek va-gyon hatalma bünöket meg - bo-tsájtani ?

Az igaz Anyaszentegyházban a' Püspököknek, és a' fel-szentelt Papoknak vagyon hatalmok bünöket meg-botsájtani.

Jéfus Krifus a' bünök' meg-botsájtására-való hatalmat tsak az Apostoloknak adta; tsak egyedöl az Apostolokat illették ama' fellyebb-ementett szavai Üdvözítőnknek, mint hogy tsak ök voltak akkoriban jelen, midön e' szavakat mondotta. Nem lehet mindazon-által mondani, hogy azt a' hatalmat egye-döl tsak az Apostoloknak úgy adta Jéfus, hogy az Apostolok meg-szüntökkel az-is meg-szünnyön. Mert azon hatalmat nem ő magokért adta nekik, hanem az egész A-nyaszentegyház' hasznáért. Az Anyaszent-egyházat pedig nem határozta Jéfus tsak az Apostolok' idejére, hanem azt az e-gész világ' végezetéig ki-terjesztette. Azon hatalmat tehát, mellyet a' bünök' botsánat-jára nekik adott, az ő hivataljokban törvé-nyesen következő Püspököknek, és Papok-nak-is adta; a' Püspökök tehát, és a' Pa-pok

bok birnak egyedöl mind a' mái napig a' bünök' meg-botsájtására adatott hatalommal.

Azon kívül meg-jegyzésre méltó: hogy a' bünök' meg-botsájtására Krifustól az Anyaszentegyháznak adatott hatalom a' bünök' nemére, és számára nézve határok közé szorítva nintsen; Ugyan erre-való nézve nints az a' bün, avagy azon száma a' bünöknek, mellyeknek botsánatját e' hatalom által nem nyerhetnék. Mert Édes Meg-Váltónknak szavai, mellyek által az Anyaszentegyháznak e' hatalmat adta, semmit sem fognak ki. Ő mondja: *A' kiknek bünöket meg-botsájtátok, meg-botsájtatnak nékik.* Joan. 20. 23. Máskor e'felöl még világosabban szóllott, mondván: *Valamiket meg-oldoztok a' földön, meg-oldozva léfznek Mennyben-is.* Math. 18. 18. Innét hinnünk kell, hogy az Anyaszentegyházban mindennemű büneinknek, bár melly ifzonyatofsak, és számofsak-is azok, botsánatját nyerhetjük, ha csak magunk nem téfszünk akadályt, mellyre nézve az Anyaszentegyház hatalmát nem gyakorolhatja, a' mi meg történik, midön a' bünök' meg-botsájtására engedett szerekkel illendőképpen nem élünk.

• Hol botsájtatnak meg a' bünök?

A' bünök a' Keresztségnek Szentségében, és a' Penitentzia-tartásnak Szentségében botsájtatnak-meg.

Melly bünök botsájtatnak meg a' Keresztség által, és mellyek a' Penitentzia-tartás által?

Az eredendő bün, és minden tselekedendő a' Keresztség előtt el-követetett bünök, a' Keresztség al-

által bocsájtatnak meg; a' Penitentzia-tartás által pedig azok a' bűnök, mellyek a' Kereszttség után el-követettek.

E' Szentségekről máshol bővebben szólnak. Itt jól meg-értsétek, hogy mi az Anyaszentegyházban bűneink' bocsánatját nem más képp', hanem a' mi Urunk Jésus Kristus által nyerhetjük. Mert tsak a' Jésus Kristus' kin-szenvédése, és halála mozdíthatja, vagy birhatja Istenünket arra, hogy bűneink meg-bocsájtassanak: minthogy az Isteni Böltsefség úgy végezte, hogy az emberi nemzet' bűnei tsak az ő Sz. Fiának, az Isten-embernek érdeme miatt bocsánatot nyerjenek.

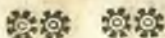
Tovább tudnunk kell: hogy meg-bocsájtván Isten bűneinket, egyfzersmind bennünket meg-szentel, és új teremtményekké változtat. Ezen újulás meg-igazulásnak neveztetik, mellyről a' Hit szerént tudnunk kell e' következendőket: A' meg-Igazulás által értetődik nem tsak bűneink' bocsánatja, hanem a' szeretet, és a' Sz. Léleknek más egyéb ajándéki által történt meg-szentelésünk, és ollyas meg-újulásunk-is, hogy az ember bűnös létéből igazzá, Isten ellenségéből barátjává váljon, és örökösse légyen az örök élet' reménysege szerént. Imígy magyarázza Sz. Pál az igazulást mondván: *Az Isten az ő irgalmasága szerént idvezített minket, az újonnan születésnek fürödője, és a' Sz. Léleknek meg-újítása által; kit ki öntött mi reánk bövségefen a' mi Üdvözítő Jésus Kristusunk által, hogy meg-igazulván az ő malasztja által örökös legyünk a' reménysege szerént az örök életnek.* Tit. 3. v. 5. 6. 7. A' véghetetlen irgalmaságú Isten igazakká tészben minket faját érdemünk nélkül; nintsen ebben egyéb tzelja ön' ditsőségénél, és hogy
min-

minket idvezítsen ; erre semmi más, hanem csak Jéhus Krifus egygyetlen egy szülött Fia indítja, ki kín-szenvedése és halála által a' Mennyei Atyának eleget tévén, nekünk igazulást érdemlett. Azért írja Sz. Pál, hogy *mi ingyen igazulunk-meg az Ő kegyelméből, a' Jéhus Krifusban-való váltság által, kit az Isten engesztelőnek rendelt az ő vérében-való hit által, az ő igazságának meg-mutatására, az előbbi bűnöknek meg-botsátásáért.* Róm. 3. v. 24. 25.

A' Keresztség, és a' Penitentzia-tartás' Szentségei, a' mi igazulásunknak eszközei. Az igazulásunk pedig csak a' képpen történik-meg, a' mint a' Tridentomi Sz. Gyülekezet elő-adja. Először: A' bűnös' igazulásában előre járul az Istennek malasztja, mellyet a' vég-hetetlen jóságú Isten nyújt a' bűnös' nyomorúságán meg-indulván. E' malaszt téfzi elejét annak, hogy a' bűnös veszedelméből ki menekedjen: Ez ama' világosságnak első sugára, melly a' bűnöst fel-ébredteti, és elméje' szemei eleibe tünteti ön' nyomorúltságát. Ez ama' érdeklés, melly a' bűnös' szívét meg-érzeke-nyíti, és inti, hogy a' veszedelmekből ki-ve-rödni iparkodjon. E' malaszt nélkül a' bűnös örökké a' fetétségben, és az kárhozatságban marad. Másodszor szükséges, hogy a' bűnös hidjen, ha meg-igazulni kíván. Nyilván tanítja ezt Sz. Pál a' Zsidókhoz írt levelében mond-ván: *A' hit nélkül pedig lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél, mert az Istenhez járulónak hinni kell.* Hebr. 11. v. 6. és mit keljen hinni, azonnal hozzá téfzi: *hogy vagyon, és hogy az őtet keresőknek meg-fizetője légyen.* Hinnie kell tehát, hogy egy Isten vagyon; mert különben hogyhogy járulhatna nozzája, ha lételet nem hinné? kivaltképpen pedig hinnie kell,

hogy Isten a' jóknak meg-jutalmazója, a' gonoszoknak pedig meg-büntetője; hinnie kell, hogy igazulása csak a' Jésus Kristus malasztja, és érdeme által végbe vitetődhetik. Harmadszor: szükség, hogy a' bűnös magát bűnösnek ismerje, és kezdje a' mindentudó, és igaz Istent-félni bűneinek otsmánysága végett; 's e' félelem meg-ismértesse véle az Isten' rettenetes, de igazságos ítélet tételeit; azon félelem járja keresztül szíve' belsejét, és rettegéssel el-töltvén arra indítsa, hogy Istenével, teljen bár akár mennyibe, meg békéljen. Negyedszer: szükséges, hogy a' bűnös az Isten' irgalmasságához folyamodjon, a' ki *nem akarja az istentelennek halálát, hanem hogy megtérjen az istentelen az ő útjáról, és éllyen.* Ezech. 33. v. 11. és hogy erős bizodalommal várja Krisztusnak érdemi által a' meg-kegyelmezést. Ötödször: szükséges, hogy a' bűnös kezdje Istenét, mint az igazság' kút-fejét szeretni, és bűneit meg-bánni, és meg-útálni. Végtére szükséges, hogy magában erősen fel-tegye, hogy a' Szentségekkel, úgy-mint Kristustól id-velségünkre rendeltetett szerekkel fog-élni, életét meg-változtatja, és azt jövendőben az Isten' parantsolati szerént, híven meg-tartván azokat, fogja folytatni. Már ha illyképpen el-készülve fel-velzi a' bűnös a' Szentségeket, igazulást nyer az Isten' véghetetlen jóságából, nem csak úgy, hogy meg-igazultnak tartassék, hanem hogy valóságosan meg-igazult legyen. Mind ezen említett pontokat kell a' bűnösnek bé-tölteni, ha Isten előtt igazulni kíván; de nem úgy, mintha illyes kezülettel meg-érdemelhetné az igazulást, hanem inkább mivel ezen készület olly fel-tétel, a' melly nélkül ötet az Isten' kegyelmébe bé-nem fogadja.

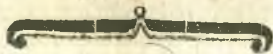
ja. A' bűnös' igazulása mindenkor az Isten' munkája, jóllehet a' bűnös a' fellyebb említett fel-tételeknek bé-töltésével hozzá készült-is. Mert a' bűnösnek igyekezete-is az Isten' kegyelme' munkája, melly nélkül se' hite, se' félelme, se' a' Krisztus' érdemiben helyhez-tett bizodalma, se' Istenének szeretete, se' bünei' meg-bánása, se' erős fogadása, se' a' Szentségeknek méltó fel-vétele nem lehet. Mert a' mint Sz. Pál írja; *Nem hogy elegendők volnánk mi magunktól valamit gondolni, úgy-mint mi magunktól; de a' mi elégséges voltunk az Istentől vagyon.* 2. ad Cor. 3. v. 5. és másutt: *Ingyen igazulnak-meg az ő kegyelméből a' Jésus Krisztusban-való váltság által, kit az Isten engesztelőknek rendelt az ő vérében-való hit által, az ő igazságának meg-mutatására, az előbbeni bűnöknek meg -botsájtásáért.* Rom. 3. v. 24. 25.

I N T É S.

Keresztény Híveim! mennyi okaink vannak a' háládatofásra! Adjunk ismét hálat Istenünknek, hogy Anyaszentegyházában születtetni engedett, mellyben a' bűnök' meg-botsájtása' meg-magyarázhatatlan hasznait gyűjthetjük. Melly nagy vígasztalásunkra, és fel-serkentésünkre szolgálhat ez igazság! Mert ha nem hinnénk, hogy Jésus Kristus' Anyaszentegyházában büneink' botsátnatját nyerhetjük; mi tarthatna-meg minket a' kétségbe eléstől iszonyú büneink' fokasága' emlékezetekor? Valván pedig, hogy büneink' meg-botsájtására Jésus Kristus Apo-stolainak, és azok után az Anyaszentegyház-

tól rendeltetett Papjainak hatalmat adott, vétekben esvén, bizonyos vizsgálásunk vagy on. Adjunk annak-okáért hálát tellyes szívünk ből a' véghetetlen jóságú Istennek, a' ki gyarlóságinkat annyira gyámolítja, és fel-segíti. Azon-felől gondolsan őrizkedjünk, hogy e' kedves, és őrvendetes Hit-béli Ága-zatból alkalmatofságot ne vegyünk a' vak-merőségre, a' zabolátlanságra. Mert, melly útállatos háladatlan-ság volna Istenünk' jó té-teménnyivel vissza-élni, és őtet csak azért bátrabban meg-bántani, mivel Anyaszentegy-házának, a' mellyben élnünk enged, hatal-mat adott a' bűnök' meg-botsájtására? Távol legyen e' tőlünk K. Híveim! hanem inkább hogy ha szerentsétlenségből meg-botlottunk, élelfszük-fel magunkat Keresztényi remény-séggel, melly által fel-buzdítottván fielsünk az Egyház' Papjaihoz, velsük ítélet-tételei a-lá magunkat, hogy annak törvényre szerént igazán töredelmeskedvén fel-oldoztatsunk bű-neinkből. Ha jutottunk immár e' szerentsé-re, adjunk hálát Istenünknek kegyelmeiért; kérjük, hogy a' nyert igazulásban szent se-gétségével holtig fenn-maradhatsunk, Istent-félő jámbor szent életet viselhefsünk, hogy Mennyekeknek Országát, mellynek az igazú-lás által örökösí lettünk, el-nyerhefsük. Amen.

XVII-dik BESZÉD.

§ 11. *A' Hiszek-egy-Istennek tizen-egygyedik Ágazatjáról.*

Hiszem a' testnek fel-támadását.

Szent Ágoston' bizonyítása szerént egy Vallásbéli Ágazat sem volt annyi ellenmondásokkal meg-terhelve, mint a' mellynek magyarázásához fogok; 's a' melly így hangzik:

Miképpen szól a' Hiszek-egy-Istennek tizen-egygyedik Ágazatja?

A' Hiszek-egy-Istennek tizen-egygyedik Ágazatja e'képpen szól: Hiszem a' Testnek fel-támadását.

Az istentelenek, kik a' jövendőnek igazságáról félelemből semmit sem akarnak tudni, szüntelen szidalmazták a' test' fel-támadását. De hála Istennek! hasztalanúl fárasztják fejeket. Mi reánk nézve, kik az igaz Keresztény Hitet valjuk, ez igazság nem tsak kedves, hanem egyszer'smind életünk' kórmányozója-is. Haljátok bővebben, a' mit e' felől hinnünk kell.

• Mi értetik a' testnek fel-támadása által?

A' testnek fel-támadása által értetik, hogy Isten az utolsó napon a' meg-holtakat fel-támasztja, és hogy az emberek az ő testekkel, az-az: ugyan azon testekkel, mellyekben éltenek, fel-támadnak.

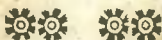

Az ember eleintén halhatatlannak teremtetett az Istenről; de a' bűn miatt, a' mint az Apostol mondja, a' halhatatlanság' kinszét elvesztette, és büntetésül a' halál' törvényébe került. *Egy ember által*, (tudniillik Ádám az egész emberi nemzet' feje által) *jött bé*, úgy-mond Szent Pál, *e' világra a' bűn, és a' bűn által a' halál, és úgy minden emberekre el-hatott a' halál, a' kiben minnyájan vétkeztek*. Rom. 5. 12. Ha Ádám nem vétkezett volna, soha meghalunk nem kellene. De minekutánna Ádám el-követte a' bűnt, ki-estünk e' szerentséből, meghalunk valaha, az-az: halhatatlan lelkünk a' töredékeny testünktől el-váll, melly el-válásban áll halálunk. Testünk vizfsza-tér a' földbe, mellyből vétetett, meg-rothad, a' férgek' eledelévé, porrá, és hamuvá válik. A' léleknek a' testtől esett el-válása nem fog örökké tartani, hanem el-jő az idő, tudni-illik az utolsó ítélet' napja, mellyben a' lélek egyesül ismét a' testtel, és a' porrá lett testek életre fel-kelnek.

Nints leg-kifsebb okunk-is kételkednünk arról, ha a' holtak' fel-támadása megtörténhetik-é, avagy megtörténik-é? Hogy az a' Minden ható Isten' erejétől ki-telik, nints kétség benne. Ha Isten az embert semmiből teremthette; hogy ne volna néki annyi ereje az ember' teste' fel-támasztására? Ki gátolhatná-meg, hogy azt, a' mi már volt, elő-állítsa, minekutánna azt elő-hozta, a' mi soha sem volt? Minden teremtmény szemünk' eleibe teszi a' test' fel-támadását, és annak lehetőségét bizonyítja. A' búza-szem, írja Sz. Pál 1. Cor. 15. el-hal a' föld' gyomrában, s úgy-é, megint látjuk, hogy újra ki-kél,
és

és elő-jön? Ofztán nem kívánkozik-é a' test a' lélekhez, és a' lélek a' testben lakni szüntelen? Nem de fzámos népek előtt közönségsen isméretes volt a' fel-támadás? Nem tsak a' régi Keresztények, és Zsidók hitték a' test' fel-támadását, hanem még a' vad Pogányok sem kételkedtek arról; hát mi kételkedhetünk a' fel-támadás' lehetőségéről, minekutánna a' Sz. Írás annyi példákkal bizonyítja azt? Nem de fel-támasztotta Jésus Krístus a' Náim-béli Özvegy' fiát, kit már a' temetőre vittenek? Luc. 7. Nem de fel-támasztotta Lázárt, Mártának, és Magdolnának testvérét, minekutánna már negyed-napig halva feküdt a' koporsóban, és rothadtsága miatt el-büzösödött? Joan. 11. Nem de fel-kelt ama' holt, kinek teste az Elizeus Próféta' tetemít érte? 4. Reg. 13. Úgy-é vizsgálta-tért az Özvegy' meg-holt fia' testébe a' lélek Illés' könyörgésére? 3. Reg. 17. 's miért nem tehetné azt-meg minnyájok' testével az Úr Isten, a' mit egynehányokon végbe-vitt?

De végbe-vizsi-é azt a' Felséges Úr Isten? Fel-támadnak-é halottaiból az emberek? Kétség kívül. Bizonyofsá téfznek erről a' Sz. Írásnak sok helyei. Az Ó Testamentom-béli Jób Krístus Urunk' születése előtt három ezer esztendővel mondja: *Tudom, hogy az én Meg-Váltóm él, és az utolsó napon a' földből fel-támadok, és ismét környül-vételem bőrömmel, és az én testemben látom-meg az én Istenemet.* Job. 19. v. 25. 26. Szólhatott-é a' testnek fel-támadásáról világosabban? Szint olly értelmessen szól e'felől Sz. János Evangelista mondván: *El-jö az óra, mellyben minnyáján, a' kik a' koporsókban vannak, meg-halják az Isten' Fia' szavát, és elő-jönnek.* Joan. 5.

v. 28. 29. Az Isten' Fiának szava hallatni fog a' tenger' mélységes örvényyiben, a' földnek gyomrában, a' hegyek', és köfzicklák' barlangjaiban, és az emberi test' dülledeki minden-felől életre fognak kelni. Sz. Pál a' testnek fel-támadását olly bizonyosnak tartja, valamint hogy Krifus harmad napon halottaiból fel támadott. Krifus' fel támadásából hozza ki, hogy el-múlhatatlanul következend a' közönséges fel-támadás, 1. Cor. 15. v. 12. Bizonyos tehát, hogy az emberek Isten' erejével halottaiból fel-fognak támasztatni ugyan azon testben, mellyben most járnak.

Miért támadnak-fel az Emberek az ő testekkel?

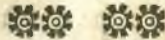
Az emberek az ő tesszelkel fel-támadnak, hogy mind tesszelkel, mind Lelkek vagy örökké meg-jutalmaztassék, vagy örökké meg-büntettessék.

Akár mit tesszelünk él tünkben, azt a' tesszel egygyütt tesszelük, a' test' segeéssével visszi végbe a' lélek a' jót, és a' rosszat; azért igazságos, hogy a' test szintúgy részesüljön a' jutalomban, és a' büntetésben, mint részt vett a' jóban, vagy a' rosszban; a' mi meg-nem történhetik, ha a' test fel nem támad. Erről szöll Sz. Pál mondván: *Minnyájunknak meg-kell jelennünk a' Krifus' ítélő széke előtt, hogy el-vegye kiki a' testnek tulajdonit, a' mint tselekedett vagy jót, vagy gonofzt.* II. Cor. 5. v. 10.

Igaz ugyan, hogy minnyáján fel-támadunk, de a' fel-támadtak tesszel nem lésznek egyformák, a' mint Sz. Pál mondja: *Minnyáján fel-támadunk ugyan, de nem minnyáján változtatunk-el.* 1. Cor. 15. 51. Ebből azt lehet kivenni, hogy az jámboroknak tesszelén ditsöség' je-

jelei, és tulajdonságai látszatandanak, melyekről e'képp ír Sz. Pál: *így lézsen a' holtaknak fel-támadása-is. Rothadásban vettetik-el, rothadatlanságban támad-fel; nemtelenségben vettetik-el, ditsőségben támad-fel; erőtlenségben vettetik-el, erőben támad-fel; lelkes test vettetik-el, lelki test támad fel.* 1. Cor. 15. v. 42—44. Sz. Pál Apostol' e' szavaiból azt hozzák ki a' Sz. Atyák, hogy az igazaknak testei a' fel-támadás után halhatatlan szenvedhetetlenek, fényesek, könnyen mozdulók, és igen finomok lesznek. E' tulajdonságban álland a' Jésus Kristus' ditsőséges testével-való hasonlatosság, mellyről Szent Pál e'képpen szól: *Kristus meg-újítja a' mi alázatos testünket, hasonlóvá tévén az ő ditsőséges testéhez.* Philip. 3. v. 21. Most ugyan testeink rothadók, töredékenyek, most vastagok, és a' szenvedések' alá vetődtek; de bezzeg minekutánna fel-támadunk, szenvedhetetlenek, rothadatlanok, halhatatlanok, fényesek, vékonyak, és finomok lesznek.

Tovább szükség tudnunk: hogy a' választottak jutalmi lézsenek a' most nevezett jeles tulajdonságok, mellyekkel testek fel-támadásokkor fel-ékesítetnek azért, hogy testeknek bűnös rohanásait meg-zabolázták. Ellenben noha a' gonoszszak testeik-is fel-támadnak, és halhatatlanok-is lesznek; de mivel undok kívánságaiknak szolgáltak, azért fájdalmakat szenvedők, kínyaik véghetetlenek, és lelkekkel egygyütt örökre el-kárhoztak lesznek.

I N T É S.

Keresztény Híveim! Bizonyos, hogy az utolsó ítélet' napján testünkkel fel-támadunk. Boldog, örökre boldog, a' ki ez igazságot el-hiszi, és élete' igazgatójává fogadja! Hány féle vigasztalást nem talál ideigvaló szenvedéseiben! Ez igazság' erejével elevenítette-fel magát ama' Istent-félő Jób nyomorúságaiban, midőn egész teste sebekkel, és fekélyekkel rakva lévén, a' ganéj - szeméien ül vala; *Tudom úgy-mond, hogy az én Meg-Váltóm él, és az utolsó napon a' földből fel-támadok; ... el-tétegett e' reménység az én kebelemben.* Jób. 19. S' valóban nints hathatósbb gyámola a' lanyarodott embernek inségeiben. Vajha hasznát vennétek kivált ti, kik e' világban terhes életet viseltek; midőn nyavalyákban sínlódtok, midőn fájdalmatokban könyveztek, midőn munkáitok' terhe alatt nyögtek, jusson eszetekbe, hogy hijába nem szenvedtek, hogy testetek' mostani bajaiért a' fel-támadáskor bőséges jutalmat veend. Tűrhetőbb lesz terhetek, csak e' gondolat száljon lelketekbe, enyhülni fog-kínatok. Amen.

XVIII-dik BESZÉD.

§ 12. *A' Híszek-egy-Istennek tizen-kettődik Ágazatjáról.*

Híszem az örök életet.

Minekutánna egyszer az emberek a' világ' utolsó napján fel-támadnak, soha többé már meg-nem halnak. El érkezik akkor az ember' végső állapotja, melly örökké fog tartani. Ez igazságot előnkbe adja az Híszek-egy-Istennek tizenkettődik Ágazatja, melly így szól:

Miképpen szól a' Híszek-egy-Istennek tizenkettődik Ágazatja?

A' Híszek-egy-Istennek tizenkettődik Ágazatja e' képen szól: És az Örök életet.

Meg-magyarázom most e' Hitünknek fontos igazságát, tsak jól figyelmezzetek.

• Mit hiszünk, és vallunk a' Híszek-egy-Istennek tizen-kettődik Ágazatjának szavai által?

A' Híszek-egy-Isten' tizen kettődik Ágazatjának szavai által hiszünk, és vallunk egy örökké, mindenkor tartandó Boldogságot, melly a' Szenteknek, és Választottaknak kívánságát egészlen befogja tellyesíteni.

El-töltvén az igazak e' jelen-való rövid időt, az örök életbe lépnek, a' hol fáradságo.

gokért Istentől bő jutalmakat vesznek, mint-hogy a' fő, és örök boldogságot meg-nyerik, tudni illik azon tökéletes boldogságot, melly kívánságaikat tetézve bé-tölti.

Miképpen fog egészlen bé-teltyesedni a' Szenteknek, és Választottaknak kívánsága ?

A' Szenteknek, és Választottaknak kívánsága egészlen bé-teltyesedni fog; mert az Istent örökké fogják birni, azt örökkén látván, és szeretvén.

A' tökéletes boldogság olly állapotja az emberi szívnek, mellyben semmi fintsen hátra, a' mi boldogságát tetézhethé, 's a' mellyben semmitől sem lehet félni, a' mi nyugodalmas boldogságát háboríthatná. Illyen a' Szentek', és a' Választottak' állapotja. Ők az Istent birják, és az Istenben minden jót. Ők az Istenben teltyeszen meg-nyugodnak, minthogy az Isten végső tzéljok, és a' tzélban minden teremtet-állat megnyugszik. Ők az Istent, ki minden jónak, szépnek, és tökéletességnek eredete, és forrása, látják színről színre. 1. ad Cor. 13. v. 12. Isten' látásából olly öröm támad a' Szentekben, melly mindent felől-halad, a' mit valaha az emberi szem látott, a' fül hallott, és az elme meg-fogott. 1. Cor. 2. 9. E' látással, és birással a' Szentek' kívánása úgy betelik, hogy leg-kifsebb sem marad, a' mit ohajthatnának. Azon kívül semmitől se' fognak tartani, minthogy boldogságok végetlen lesz, és változhatatlan; az Istent örökké fogják szeretni, és vizsontag Tőle fognak szerettetni. E' vizsontag való meg-változhatatlan szeretetből folyik tökéletes nyugod-

dalmok, meg-elégedések, leg-tisztább örö-
mök, és vég nélkül való boldogságok.

Ezen Örök boldogság' jutalmát meg-kell
a' Szenteknek érdemleniek. Azt senki el-
nem nyeri, a' ki nem keresi, és ki-ki an-
nyit nyer, a' mennyiért fáradozott. Jól meg-
értsétek, a' mit mondám. Azon örök jutal-
mat meg-kell érdemleniek. Igaz ugyan, hogy
az Isten, ki javainak Ura, a' Boldogságot
meg-adhatná a' nélkül, hogy fáradságunkba
kerülne; de nem akarja. Annak-okáért a' tett
rend-szerént vagy meg-kell azt érdemlünk,
vagy arról le-mondanunk. A' Keresztény
Religiónak fő, 's tagadhatatlan állítása,
hogy Isten' örökségében senki sem részesül-
het, ha érdemekkel nem bír halála' óráján:
mert az Evangyéliom' elő-adása szerént csak
az érdemekre nézve várhatjuk az öröksé-
get; mivel Jésus Kristus az utolsó ítélet' nap-
ján a' Választottakat e'képpen fogja hini bol-
dog Országába: *Jöjjetek-el én Atyámnak Ál-
dottai, birjátok a' Világ' kezdetétől fogva nék-
tek készítettett Országot.* Math. 25. v. 34. 'S
vallyon miért adja Országát nékiek? haljá-
tok okát: *Mert éheztem, úgy-mond, és en-
nem adtatok, szomjúhoxtam, és innom adtatok,
jövevény voltam, és bé fogadtatok engem; me-
zítelen, és bé fődöztetek engem; beteg, és meg-
látogattatok engem; a' tömlőtzbem voltam, és
hosszám jöttetek.* Ibid. v. 35. 36. A' Szentek te-
hát Isten' Országába jutnak, mivel érdemeik
végett jutalomra méltók.

Az örök jutalmat tehát el-nem nyerjük,
ha csak azt meg-nem érdemeljük; és szint-
úgy abból csak annyit nyerünk, a' mennyi
után fáradoztunk. Azért noha a' Szentek
minnyáján látják az Istent, még is azok közt
egy-

egygyik több jutalmat veszzen a' másíknál, mivel egygyiknek bővebben vannak érde-
mei mint a' másíknak; mivel egygyik a' má-
fíkat a' szeretet' gyakorlásában, a' jóságos-
tselekedetekben felől - haladta. Találatnak
emberek, kik átallyában nem tsak ajtatos é-
letűek, hanem tökéletes életet-is élnek, kik
éppen bajnoki erköltsökkel birnak, kik az
Istenért üldözéseket örömet szenvednek, kik
a' hivataljok' bé-töltésében pontosak, kik a'
Szentségnek látzó tükörei. Már ezek I-
sten' Országában nagyobb ditsőségbe tétet-
nek, mint a' kik érdemekre nézve alább ma-
radtak. A' Felséges Úr Isten minnyájok' ér-
demit fontra veti, meg-vizsgálja, és kinek-
kinek érdeme szerént osztja a' jutalmat. Ki-
tanúlhatjuk ezt Sz. Pálból, ki így szól: *Ki-
ki mind pedig tulajdon jutalmát veszi az ő mún-
kája szerént.* 1. Cor. 3. v. 8. A' mint tehát az
érem fellyebb, vagy alább-való léfzen, úgy
történend a' fel - magasztalás-is. *Az Atyám'
házában sok lakó - helyek vannak, azt mondja
Kristus.* Joan. 14. v. 2. E' lakó - helyek tsak
azért külömb-félék Sz. Bernárd' élzre-vétele
szerént, mivel bennünk külömb-külob-féle
érdemek találatnak, a' mellyeket magunk-
kal oda viszünk. Az öt talentomos érem,
öt talentomos betset, és ditsőséget nyered;
valamint a' két talentomos érem két talen-
tomos ditsőséggel fog ki - fizettetni; úgy;
hogy az érdemek' külömbsege téend külömb-
séget a' ditsőség között, hogy meg - bizon-
nyodjék a' Sz. Lélek' mondása, *hogy az ir-
galmaság helyt szerez kinek-kinek az ő tseleke-
deteinek érdeme szerént.* Eccl. 16. 15. Azomban
senki se' vélje, hogy e' külömbözés' végett
a' Szentek közt írigység, nyughatatlanság,
vagy

vagy meg-nem elégedés támadjon; mert ki-ki meg-elégzik a' magáéval, minthogy ki-ki tudja, hogy érdem szerént meg-jutalmaztatott.

Noha pedig az idvesség olly jutalom, mellyet érdemlenünk kell, még sem hidje senki, hogy csak magunktól függ idvességünk, vagy hogy jóságos tselekedeteink magokban olly érdeműek, hogy az örök jutalom' meg-adására indítsák az Istent; hanem tudnunk kell, hogy leg-kifőbb jót sem tehetünk, ha csak Isten belsőképp' meg-nem világosít, a' jó' meg-tevésére nem indít; hogy érdemink betseket a' Jéhus Kristus' érdemeitől veszik, fött semmit sem érnek nála nélkül; Jéhus Kristus' érdemei teszik tselekedeteinket az örök idvességre méltókká. Midőn tehát Isten maga Szenteit meg-jutalmazza, akkor érdemeiket koronázza; mivel pedig érdemeik az Isten' ajándékozásából eredtek, koronáztván Isten érdemeiket, maga ajándékát koronázza a' Szentek' érdemeiben: Igy magyarázgatja ezt Sz. Ágoston Doktor. Megkell tehát vallanunk, hogy *haszontalan szolgálak vagyunk*. Luc. 17. v. 10. akár mennyi jót teszünk-is: mivel magunkból semmi jót sem tehetünk, mivel jóságos tetteink Isten' ajándékából származtak. Innét, minthogy a' dicselkedésre nints okunk, minden dicséretet, és áldást adjunk az Istennek, a' kitől jötték javaink; hogy, a' mint írva vagyon, *a' ki dicsedik, az Urban dicsékedjek*. 1. Cor. 1. 31.

A' mit a' boldog örök életről tudnotok kell, azt immár hallottátok; haljatok már valamit az el-kárhozottak' boldogtalan örök életekről-is.

Az Ördögök, és gonoszok-is mindenkor, és örökké fognak élni ?

Az Ördögök, és gonoszok-is mindenkor, az-az örökké,
de egyfzersmind felette boldogtalanúl fognak
élni, mert bűneikért örök büntetéseket fognak
szenvedni.

E' boldogtalanság olly bizonyos, mint a'
Szentek' boldogsága; mivel ugyan azon E-
vangyéliomban olvassuk, hogy a' gonoszok'
számára Pokol van készítve, és örökös kár-
hozat. E' boldogtalan élet töltetik a' tűzben,
melly az Ördögnek, és Angyalinak készítte-
tett. *Mennyetek-el úgy-mond Krisztus, tölem
átkozottak az örök tűzre, melly az ördögnek ké-
szítettett, és az ő Angyalinak.* Math. 25. v.
41. Boldogtalanságok a' kárhozottaknak ab-
ban áll: hogy Isten' szemei elől örökre el-
vannak taszítva, a' meg-békéllés' reménysége
híjjával; hogy testestől, lelkestől ki mondha-
talan kínokat szenvednek a' tűzben, melly-
ben örökké égni fognak; és hogy a' féreg,
melly lelki - ismereteket szüntelen furdálja,
's szíveket kegyetlenül rágja a' nélkül, hogy
meg-emélszfe, *meg nem hal.* Marc. 9. Mert
a' bűn' emlékezete, mellyből támad, soha
ki nem töröltetik. Valamint a' Jamborok' ér-
demek szerént veszik jutalmokat, úgy az át-
kozottak-is tselekedeteik mértéke szerént kí-
noztatnak. Mert írva vagyon: *A' mennyire
ditsötette magát, és gyönyörüségeben volt, an-
nyi gyötrelmet adjatok néki, és siralmat.* Apoc.
18. v. 7.

Miért tétetik ez a' szó *Amen* az Apostoli Hit - vallás' végén?

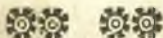
Ez a' szó *Amen* az Apostoli Hit-vallás' végén tétetik ; mert *Amen* olyan mondás, melly által valamit bizonyítunk.

• Mit bizonyítottunk meg az *Amen* által az Apostoli Hit-vallás' végén ?

Az *Amen* által az Apostoli Hit-vallás' végén megbizonyítjuk, hogy az Apostoli Hit-vallásnak summájáról nem kételkedünk, hanem mindent igaznak vallunk, a' mi abban foglaltatik.

I N T É S.

Keresztény Híveim! Az örök élet mindenkor szemünk előtt forogjon. Minthogy hiszszük az örök életet, és valjuk, hogy valaha vagy Mennyekben örökké boldog, vagy Pokolban örökké boldogtalan életet élni fogunk, kezdjük magunkat úgy viselni, mintha már rövid idő múlva az örök életbe lépünk kellene. Ha még elménk' vaksága nem vett oly erőt rajtunk, hogy ön' boldogságunkkal semmit sem gondolunk; miről kell inkább gondoskodnunk, mint ama' gyászos élet' elkerüléséről, mellyben kínlódnak az el-kárhozottak? Mi után kell inkább sietnünk, és vágyódnunk, mint azon kívánatos boldog élet után, mellyben örvendeznek az Isten-felők? Nints pedig egyéb mód a' boldogtalanság' elkerülésére, és a' boldogság' elnyerésére a' bűn' el-hagyásánál, és a' keresztényi jóságoknak gyakorlásánál. Fogjunk tehát hozzá K. Híveim, gyakoroljuk a' jót; ke-
N
rül-

rüljük a' gonofzt, 's e' végre vefsük fzeinein-
ket gyakortább az örökké valóságba, száljunk-
le gondolatinkkal a' mélységes örvénybe, a' Po-
kolba. Visgáljuk - meg a' kínokat, mellye-
ket az átkozottak az örök tűzbe szenvednek.
Kérdjük - meg egynéhányszor magunktól, ha
ki - áthatjuk - é ama' szörnyü ama' borzasztó
forsot? *Ki lakhatik közületek az emészto' tűzzel?
ki lakhatik közületek az örök hévségekkel?* Isa.
33. v. 14. Gondoljuk - meg, hogy mi - is, ha a-
zon állapotban meg - halnánk, a' mellyben a'
kárhozottak, az örök tüzes örvénybe hanyat-
tatnánk. Nints mód, hogy erre emlékezhes-
fünk belső meg - rázódás nélkül, lehetetlen, hogy
e' képzelet után lelkünkön ne könyörüljünk,
azt a' végső vefzedelemtől el - téríteni ne in-
dúljunk. Ofztán emeljük - fel lelkeinket a' Bol-
dogok' lakó - helyére, és mondjuk: Ez az a'
hely, a' hol lelkünk' kintse, tzélja, és nyu-
gódalma találtatik! A' Szentek' boldogságá-
tól fel - indíttatván kívánczunk oda; fordít-
tsuk öszve - szedett erőinket azon örökké tar-
tó boldogság - felé, és bizonyyára oda ju-
tunk, Amen.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK.

MUTATÓ - TÁBLÁJA,
AZ ELSŐ RÉSZBEN FOGLALT
IGAZSÁGOKNAK,

A.

- AMEN.** Mit tesz ez a' szó *Amen*, 193. Mit bizonyítunk ez által. *Ugyan-ott.*
- ANANIAS'**, és Zafirának bűnök, és büntetések előhozatik. 156. 157.
- ANGYAL.** Mitsodák az Angyalok, és mikor teremtettek 49. miért 's miképp' teremtettek 50. 51. Pártos Angyaloknak bűnök, 's büntetések elő-adatik 51. 52. Ebből folyó tanúság 52. Az Angyaloknak kilentz karairól. 53. Miképp' kelletik az Angyalok' örízésének hasznát vennünk. *Ugyan-ott.* Melly háladatofsággal tartozunk Istenünknek azért, hogy az Angyalok' vígyázására bízott. 53.
- ANYASZENTEGYHAZ.** *Katolika.* Az Anyaszentegyházé meg. határozni, melly könyvek Isteniek? 's mi tartozunk az ő végzését: el-fogadni. 14. Miért híszen a' K. Katolikus az Anyaszentegyháznak, ha valamit, hogy hidje, eleibe-ád. 17. Ez az ő végzéseiben, Krisztus Urunk' ígérétéből, tsalhatatlan. 17. 18. Van-é, és kitsoda az Anyaszentegyháznak láthatatlan feje. 145. A' Látható fő is szükséges az Anyaszentegyházban. 146. Látható fejévé Pétert rendelte Krisztus Urunk. 146. 147. és mivel ez halandó ember volt, követőji a' Római Püspökök úgy székében, mint hivataljában, 's méltóságában. 148. Tsak egy igaz Anyaszentegyház van 149. Honnat lehet meg-ismérni az igaz Anyaszentegyházat; 's mellyek az igaz Anyaszentegyháznak jegyei 150. Az igaz, az-az: a' Katolika Anyaszentegyház látható, *ugyan-ott.* egy, 151. szent, 152. 153. noha bűnösök-is vannak benne, 153. 154. közönséges; 155. mert minden helyekre nézve, 's minden Emberek' számára szerzettetett. *ugyan-ott.* Ezt bizonyítja az ő szerzésének, 155. és ki-terjedésének históriája. 156. 157. 158. 159. 160. Szerzette ezt

Kristus minden időre, 160. úgy; hogy azt se' üldözések, se' szakadások, és eretnokségek, valamint ekkoráig, úgy ezután-is meg-nem tántoríthatják, meg-nem ronthatják. 160. 161. Apostoli: mert az Apostolok, és ezeket követő Püspököknek tanítását szüntelen fen tartotta, meg őrizte. 162. Romainak-is nevezetik; mi okból? 162. 163. Hogy ebbe az igaz Katolika Anyaszentegyházba hivattunk, Istenünknek háladatofsággal tartozunk, valamint az Anyaszentegyháznak tanítása szerént élni. 162.

APOSTOL. Örvendeztek az Apostolok, hogy méltók lettek a' Jéhus' nevéért gyaláztatni. 158. Elmentek az egész világra, tanítván minden nemzeteket, és meg keresztelvén. 159.

ATYA. (Értsd: régi Sz. Atyák) kik voltak a' régi Sz. Atyák, 115.

B.

BIBLIA. Lásd Sz. Írás.

BÜN. Mit vallunk a' Hízek-egy-Istennek ezen Agazatjával: *Bűnök' botsánatját.* 173. Adott Kristus az Anyaszentegyháznak hatalmat a' bűnök' meg-botsájtására. *Ugyan-ott.* Ezen hatalommal kik bírnak az Anyaszentegyházban. 174. Hol botsájtatnak-meg a' bűnök. 175. Melly bűnök botsájtatnak-meg a' Kereltség, 's mellyek a' Penitenzia-tartás által. 176. Ezen Anyaszentegyháznak adatott hatalom vígasztalásunkra, de nem vétkes magunk el-bízására szolgálhat. 179. 180.

E.

EGYGYESSÉG. (Értsd a' Szenteknek Egygyeiségét.) Azon egygyeiségen, melly az igaz hitű Hívek közt vagyon, mi értetődik 164. Szent Pál Apostolnak több szavaiból meg-magyaráztatik 165. Miért nevezetik Szentek' egygyeiségének 166. Miben áll ez az egygyeiség, 's mellyek azok a' lelki javak, mellyekben az Anyaszentegyháznak tagjai részesülnek 166. 167. Melly tagoknak van az Anyaszentegyházban egymás közt egygyeiségek 168. 169. Miben áll az e' földön élő Híveknek egymás közt-való

ló egygyefségek 169. 170. Ugyan azoknak a' Mennyei Szentekkel, *ugyan-ott.* és a' Purgatórium-béli Lelkekkel-való egygyefségek 171. Ezen minket vígasztaló egygyefség hálaadásra, és szeretetre gerjeszthet 171. 172.

ÉLET, Örök. Az igazaknak örök élete tökéletesen boldog leend 187. és kívánságokat tökéletesen bétölti 188. Ez olly jutalom, mellyet érdemlünk kell 189 's a' melyből tsak annyit nyerünk, a' mennyit érdemlünk *ugyan-ott.* ugyan azért külömböző lesz 190. még-is minnyáján tökéletesen meg-fognak elégedni 190. Ezen örök élet' jutalmát még-is azomban a' mi érdemeinknek nem tulajdoníthatjuk 191. Mert érdemeink, 's jó tsekedeteink, Isten' ajándéka. *ugyan-ott.* Az kárhozottaknak örök élete leg-boldogtalanabb, 's kínos lesz, és rosz érdemeikhez szabott 192. Ezt, hogy el-kerüljük, amazt meg-nyerjük, minden igyekezettel törekednünk, 's ugyan azért egygyikről, mint a' másikról gyakran elmélkednünk kell. 195. 195.

EMBER az Angyalok után Istennek leg-nemesebb teremtménye 54. testből, és lélekből áll. 55. *Lásd Lélek.* Miért teremtette Isten az embert 56. Teremtéfe' históriája 57. Az első emberek' eredeti igazságban teremtettek, és külömb-féle természeti, és természet felett-való ajándékokkal meg-ajándékoztattak 18. Ebből melly fontos tanúságokat vehetünk számunkra 59. Vétkeztek az első Emberek engedetlenfégek által 61. a' mi bővebben meg-magyaráztatik *Ugyan-ott,* és 62. valamint e' bűnnek káros követkevései-is, mind az első emberekre nézve 63. 64. mind maradékokra nézve 64. 65. Még-is az Isten, ki a' pártos Angyalokat magától örökre el-vetette, az embereknek meg-kegyelmezett, 's ígért nekik Üdvözítőt 66. Ebből folyó tanúság 67.

F.

FEL-TAMADAS. Mit téfzen a' testnek fel-támadása 181. 182. Annak lehetőségéről nem kételkedhetünk 182. 183. Valamint arról sem, hogy meg-leend. 183. 184. Miért fognak az Emberek testekben fel-tá-

madni 184. Tulajdonságai a' ditsőségesen fel-
támadó testnek 185. Ezek jutalma léfznek a' test' fa-
nyargattatásának, és öldöklésének *ugyan-ott.* melly
jutalom bátoríthat minket az ideig tartó Izenvedé-
seknek, és nyomorúságoknak türésében 186.

H.

HÁROMSÁG, Szent. A' Szent Háromságnak titka meg-
foghatatlan, 39. leg-méltóságosabb. 40. Fel-találni
e' titok' ki-nyilatkoztatását egyéb helyeken kívül
Sz. Jánosnál. *ugyan-ott.* Mi által vallyuk a' Szent
Háromságot. *ugyan-ott.*

HIT, hinni. Mi a' Keresztény Katolika Hit 3. Ezt
tselekedetek által kell meg-bizonyítani. 5. 6. S' a' mi-
kor szükséges, szájjal-is vallást tenni 7. Soha sem
szabad azt meg-tagadni 8. Tartozunk a' Hit' meg-
betsülhetetlen ajándékáért Istennek hálákat adni 9.
Hit nélkül senki, a' ki észszel bir, nem idvezülhet,
sem Isten előtt kedves nem lehet. 18. 19. Mit kell
minden embernek, ha már észével élhet, hinni, és
tudni 19. 20. 21. Mit téfzen Keresztény Katolikus
módon hinni 4. 5. Miért kell azt hinni, a' mit az
Isten ki-nyilatkoztatott 8.

HIT-VALLÁS, Apostoli. Miképpen szól az Apostoli
Hit-vallás. 23. Miért mondatik Apostolinak. *Ugyan-
ott.* Hány részei vannak az Apostoli Hit-vallás-
nak. 24.

J.

JÉBUS. Iftentől ígértetett, 's Profétáktól meg-jöven-
döltetett Melsiás. 68. Mi a' Jébus; *Ugyan-ott.* 's
mit tefz' ez a' név JÉBUS. 89. Kristusnak miért hi-
vattatik, és miképp' tulajdona ezen név. *Ugyan-ott.*
és 70. Miképpen Isten, és ember-is egyszer'smind
72. Miért nevezetik az Isten' egy szülött fiának.
71. Isteni természetére nézve mindenben egygyenlő
Attyával, emberi természetére nézve alább-való.
73. A' mi Urunk. 74. Törvény-Szerzőnk, és Mes-
terünk. *Ugyan-ott.* Miért lett emberré. 75. Mitso-
da kötelelségek folynak ezekből reánk nézve. 76.
Alá-szállott az ő Ditsőségének thrónufsából, 77.
em-

emberré lett, de nem úgy, mint mi. 78. Úgy-mint Istennek nagyon Mennyei Attya, mint Embernek nintsen Attya, minthogy Jófes tsupán tsak nevelő Attya volt. 78. Mint Istennek nem volt Anyja, mint embernek a' B. Szüz Mária vala Anyja, 79. ki ötet a' Sz. Lélektől méhében fogadá, 80. és az által a' leg-nagyobb méltóságra fel-emeltetett, *ugyan-ott.* mellyre magát erköltssei által tette érdemeisé, 81. 's a' mellyekben ötet követnünk kell, ha Isten előtt nagyok akarunk lenni. *ugyan-ott.* Méhében fogadása történt, minekutánna az Angyal meg-köszöntötte, és a' Sz. Léleknek erejét, és tsudállatos munkálkodását jelentette. 82. Jéfusnak Betlehemben történt születése elő-hozatik Sz. Lukás Evangyéliáéból 83. Történt ez igen nagy szegénységben, a' szegényeknek meg-vígafztalására. 83. 84. Kihirdettetett az Angyal által a' Pásztoroknak. 85. Símeon, és Anna által a' népnek, 86. a' tsillag által a' Nap-keleti Böltseknek, és ezek által Heródesnek, és az Írás-túdoknak 87. Jéfus szabad-akaratójából környül-meteltetett, és imádandó véreinek első tseppet Mennyei Attyának fel-áldozta. 86. Tizen-két esztendős korában szüélével a' Templomba fel-menvén, azoktól el-maradott. 88, 89. Harmintz esztendős koráig alattomban, és magányosságban élt. *Ugyan-ott.* Ez által tanított, hogy a' leg-nagyobb szentség abban áll, hogy azt tegyük, a' mit Isten állapotunkhoz képeest kíván, és azért tegyük, mert az Isten kívánnya. 89. 90. Harmintz esztendős lévén kezde prédikállani. 91. Meg-hagyá magát Sz. János által kereszteltetni. 92. 93. Azután negyven nap, és negyven éjjel böjtölvén a' Sátántól meg-késértetett. 93. 94. Miért akart késértetni, és miképp' késértetett. *ugyan-ott.* Sok tsudákat tesz, 96. és a' Népnek a' leg-szebb erköltsöknek példáját adta szent élete által. *ugyan-ott.* Főképpen pedig a' Szeretet' gyakorlására, 95. 97. ez okáért az ő szent élete igazgatója, és zsinórmértéke légven életünknek: 99. mellyet szüntelen szemeink előtt hordozzunk. 100. Jéfus szenvedett-is érettünk, és meg-halt. 101. Nem ugyan úgy mint

Isten, hanem úgy mint ember. 101. 102. és mint ember valóságosan szenvedett. 102. lelkében 102. 103. testében 103. Az ő kín-szenvedésének egész históriája elő-hozatik 104. 105. 106. 107. A' Kálvária' hegyén meg-feszítettett, 108. és a' Kereszt-fán meg-hala. 108. 109. Noha halálakor lelke testétől el-vált, de Istensége egygyesülve maradt úgy testével, mint lelkével. 109. Nem szükségből, hanem szabad-akaratból szenvedett annyit, és meg-holt minnyájunkért, hogy szeretetéről minket bizonyos-sokká tenne, és minket a' vilzontagos szeretetre ger-jesztene. 109. 110. Ki, és hová temette testét. 111. Az ő kín-szenvedéséből, és halálából folyó tanúsá-gok. 112. Tsak lelke szállott-alá Poklokra, midőn teste a' koporsóban feküdt. 114. Miért szállott-alá Limbusba. 115. Fel-támadása le-írattatik. 116. 117. Miért támadott-fel halottaiból. 118. 119. Mitsoda tanúságokat vehetünk fel-támadásából. 120. 121. Mikor, és miképpen ment-fel Mennyekbe. 121. 122. Mit értünk azzal, hogy a' Mennyei Attyának job-ján ül. 123. Int Mennybe-menetele, hogy oda tze-lozzunk, minden gondolatinkat, és reménységün-ket arra intézzük. 124. Ítélet' napján el-jön megént az Egekből. 125. Miképpen 126. 127. 's miért 128. Miképpen fogja ítélni az eleveneket, és holtakat. 129. 130. Mi okra nézve fogja tartani a' közönsé-ges ítéletet. 131. 132.

IGAZULAS. Mi értetik a' meg-igazuláson 176. tör-ténik minden érdemünk nélkül 177. Miképpen me-gyen végbe meg-igazulásunk a' Tridentomi Gyüle-kezet' tanítása szerént. 177. 178. Mindenkor az Isten-nek ingyen-való adománya, noha a' bünösnek szükség ahoz magát el-kézfizetni. 179.

IGE. Mellyik az Isten' írott szava. *Lásd. Szent Írás.* 's mellyik a' meg-nem írott Isten' szava. *Lásd Tra-ditzió.*

ÍRAS. *Szent.* Mi légyen a' Szent Írás. 10. Hány fő Részekből áll a' Sz. Írás. 11. Honnét tudjuk, hogy Isten' szava. 12. 13.

ISTEN. Az Isten' ismérése leg-fontosabb tudomány 27. Léttelét hirdetik a' teremtmények, meg-mutatja a'

a'józan ész, de bizonyosabban a'hit. *ugyan-ott*. Tsak egy az Isten, nem-is lehet több. 28. Az Isten megfoghatatlan, önnön magától-való, és leg-tökéletesebb valóság 29. Leg-főbb tulajdonsága az, hogy lélek; azért midőn néki az írásban emberi tagok tulajdonítatnak, azt lelki értelemben kell venni 31. Ugyan azért ötet lélekben, és igazságban kell imádni 32. Az Isten mindent tudó 32. Leg-bőltsebb 33. mindenható. *Ugyan-ott*. Leg-főbb gond-viselő *ugyan ott* Mindenütt jelen-való. 34. Leg-Szentebb *Ugyan ott*. Leg-igazabb, és hívségesebb 35. fölötte képpen jó mi hozzánk-is. *Ugyan ott*. Leg-irgalmassabb, leg-igazságosabb, és változhatatlan. 36. Ezen Isteni tulajdonságok' ismeretének nem kell bennünk henyéne, és üresnek lenni 37.

ÍTELET, *utolsó*. Meg-jövendőltetett az utolsó Ítélet 126. Miképpen fog tartatni 126. 127. 128. 129. kik értetődnek az eleveneken. kik a' holtakon 129. A' jók, és a' rosszak egymástól el-választódnak *ugyan-ott*. ki-ki maga tselekedetei szerént fog meg-ítéltetni 130. meg-másolhatatlan, 's ugyan azért rettentés ítélet tétel által. 130. 131. Miért tartatik ez a' közönséges ítélet 131. 132. Szükséges attól félnünk, hogy ezen félelem hasznos gondolatokat, és életünk' jobbulását szülje bennünk 133. 134.

JÖVENDŐLÉS. A' jövendőlések bizonyítják: hogy a' Sz. Írás, mellyben ezek számosan találtatnak, 's bé-is tellyesedtenek, Isten' szava légyen. 12.

K.

KÁTEKISMUS. Katekizálni mit téfzen? A' sok Katekismusok között-való külömség, tsak a' Tanítás' rendében áll 1. 2. Öt fő Tzikkelyt, és toldalékot foglal magában. *Ugyan-ott*.

KEGYELEM, vagy *malaszt*, Isteni. Mi légyen az az Isteni malaszt 21. A' nélkül az ember semmit az örök életre érdemest nem tehet 21. 22. Azt tsak könyörgéssel nyerhetjük. de nem érdemelhetjük. *ugyan-ott*.

KERESZT, jele Mit vall az által a' Keresztény Katolikus 40. Már az Anyaszentegyház' elein szokásban volt. 41. Mi indította az Anyaszentegyházat

annak bé-vételére. *Ugyan-ott.* Szent, és ditséretes szokás, melyet nem lehet meg-vetni 42. A' szülék tartoznak jókor meg-tanítani magzatikat a' Keresztvetésre. *Ugyan-ott.* A' Kereszt' jelével hogy kell élnünk. 43. 44. 45.

KERESZTÉNY - *Katolikus.* Mikor, és hol kezdettek Keresztényeknek hívattatni Krisztus' követői. 148. Lásd *Hit.* Mit tesz ez a' szó Katolika 160.

KORNÉLIUS. Ő volt, ki leg-első tért egész háza' népével a' Krisztus' Hitére. 159.

Z.

LÉLEK, *Szent.* Mellyik Isteni Személy a' Sz. Lélek. 135. Mért mondatik Léleknek *ugyan-ott.* kitől származik. 135. 136. Hol, és miképp' szentel-meg bennünket. 136. 137. Ezenkívül még mit mivel egyebet bennünk. 137. Ő a' mi Tanítónk. 138. Vigasztalónk *ugyan-ott.* Szószóllónk 139. Annak ajándéki 139. 140. Gyümöltsei 140. ki-mutatják, ha lakik-e bennünk 141. Jerusalemben Pünkösöd Napján történt jeles el-jövelele le-írattatik *ugyan-ott.* Ebből az Apostolokon történt változások 142. mellyeket nekünk-is kívánnunk, és kérnünk kell. 143.

Emberi. Az emberi Lélek halhatatlan. 55.

LIMBUS. Lásd *Pokol.*

M.

MÁRIA. Igaz természet szerént-való Anyja volt Jéfusnak. 79. Kit a' Sz. Lélektől fogadott méhébe. *Ugyan-ott.* és ez által leg-nagyobb méltóságra emeltetett 80. sok szép erköltseiért 80. 81. Mit tanulhatunk ebből 81. A' fogantatás' hiftóriája. 82. Hol szülte Jéfust. 83.

MÁRTIR. *Mártiromság.* Kik a' Martirok. 8. Melly számtalanok voltak, 's miket szenvedtek az első században. 160. Szervedések által jobban terjedett az Anyaszentegyház. 161.

P.

POKOL. *Purgatórium.* Mi értetődik ezen Agazat által: *Szálla-alá Poklokra.* 113. Hány-féle a' Pokol.

kol. 114. Mellyikbe szállott alá Krifus, és miért. 115.

S.

SAULUS. Üldözi az Anyaszentegyházat, meg - tér, és Pálnak nevezetik. 158. 159.

SZÜLÉK, Mire kötelesek gyermekeiket tanítani, mi helyest ezeknek eszek nyíl ni kezd. 20. 23. 25. 42.

SZEMÉLY, *Isteni*. Három Isteni Személy vagy on, a' mint az Írás tanítja. 39. Miképp' neveztetnek. 38. 39. Mi által különböznek. *Ugyan-ott*. Egy szóval miképpen neveztetnek. *Ugyan-ott*. Mi tulajdonítatik különöfsen mindenik Személynek. *Ugyan-ott*.

T.

TEREMTÉS. Ki, 's miből teremtett mindeneket. 46. Mit tesz e' szó teremteni. *Ugyan-ott*. A' világ' teremtésének históriája. 47. 48. 49.

TRADITZIO. *Hagyomány*. Mitsoda a' Tradítzió. 14. Ez-is Isten' szava, mint a' meg-írott. 15. Hol őriztetik híven. 16.

TSUDA. Mi légyen. 12. Tsak Isten tehet tsudát. *Ugyan-ott*. A' tsudák bizonyítják, hogy a' Sz. Írás Isten' szava. *Ugyan-ott*.

Ü.

ÜLDÖZÉSEK. Lásd *Mártiromság*.

V.

VILÁG. Teremtése bizonyítja Istennek hatalmát, és böltsétségét. 45. Lásd *Teremtés*

V É G E.

Sanctus Utar.

Uram Jesus Christus elő Isten.
"neh Ziafkerüli tevedet a Se
Szent Hieres Etes is hienstenvede."
"Jed ättal a teartatlan halilid
ältal legy irgalmas heny chnes
mi hokanlibünözölilid. Oh Jesus
haleas meo minket. Oh Jesus U.
völets minket. Oh Jesus sörnyörüly
rajtunk. Erözets minket hoyyami."
"ket most hallotunk mindenkor meo
teartsuli teget telles divindlibül Hieres."
"sünki neket iocafän Zolordink is via
re ut elvillatottasial Sezes öröliké
ditsériünk is magasztaljuk. Amen.
Mi styanli. Udvöl legy.